tepav

türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı

Akademik Danışmanlar Projesi

Akademik Danışmanlar Projesi

Gaziantep İli

İçerik

- Büyüme, Üretim ve Satışlar
- Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi
- İstihdam ve İşsizlik
- Kamu Maliyesi
- Enflasyon
- Kredi ve Mevduat
- Finansal Piyasa Göstergeleri
- TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler
- Genel Değerlendirme

Bu sunum, TOBB ve TEPAV ortaklığında yürütülen Akademik Danışmanlar Projesi kapsamında Gaziantep Akademik Danışmanı Prof. Dr. Hüseyin BOZKURT tarafından hazırlanmıştır.
İçerik tamamıyla Akademik Danışmanın sorumluluğu altında olup TOBB ve TEPAV'ın görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

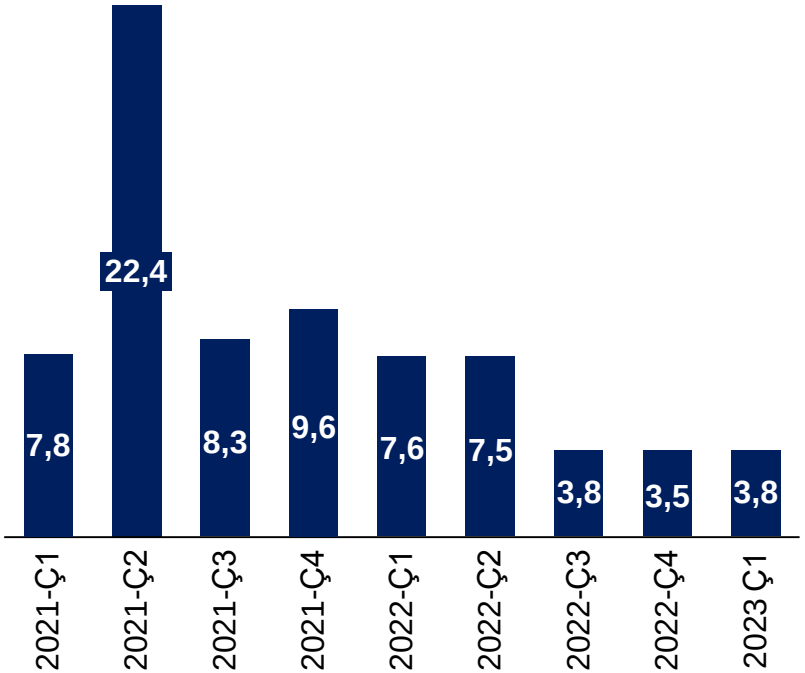
Büyüme, Üretim ve Satışlar

- Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)
  - GSYİH büyümesi
  - Üretim, harcama ve gelir yönünden katkılar
- Üretim ve satışlar
  - Sanayi Üretim Endeksi (SÜE)
  - Perakende Satış Hacim Endeksi
- Öncü göstergeler
- Ekonomik Güven Endeksi
- Büyüme Tahminleri

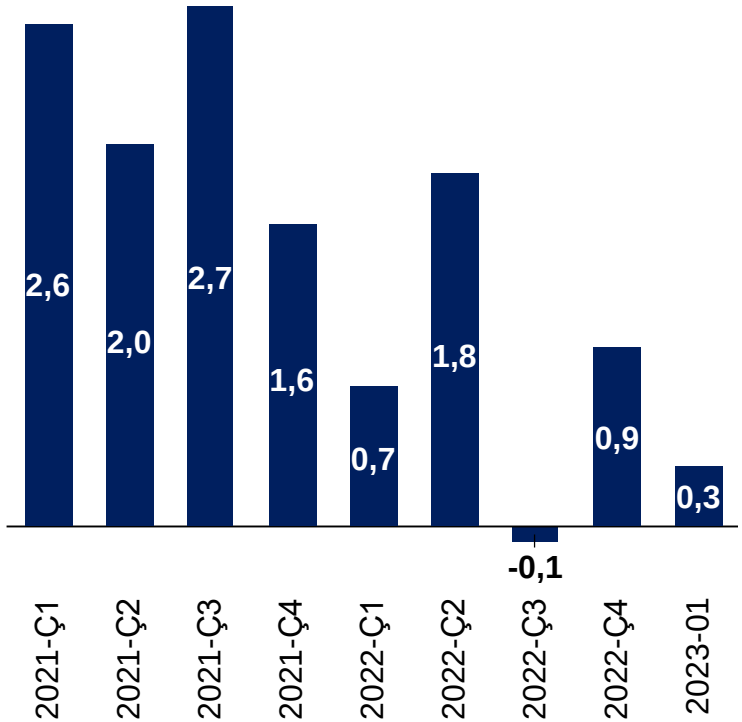
Yılın birinci çeyreğinde milli gelir %3,8 büyüme kaydetmiştir.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış endeks büyüme eğiliminin zayıfladığına işaret etmektedir.

GSYİH büyüme hızı (%) 2021 Ç1 – 2023 Ç1

Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim

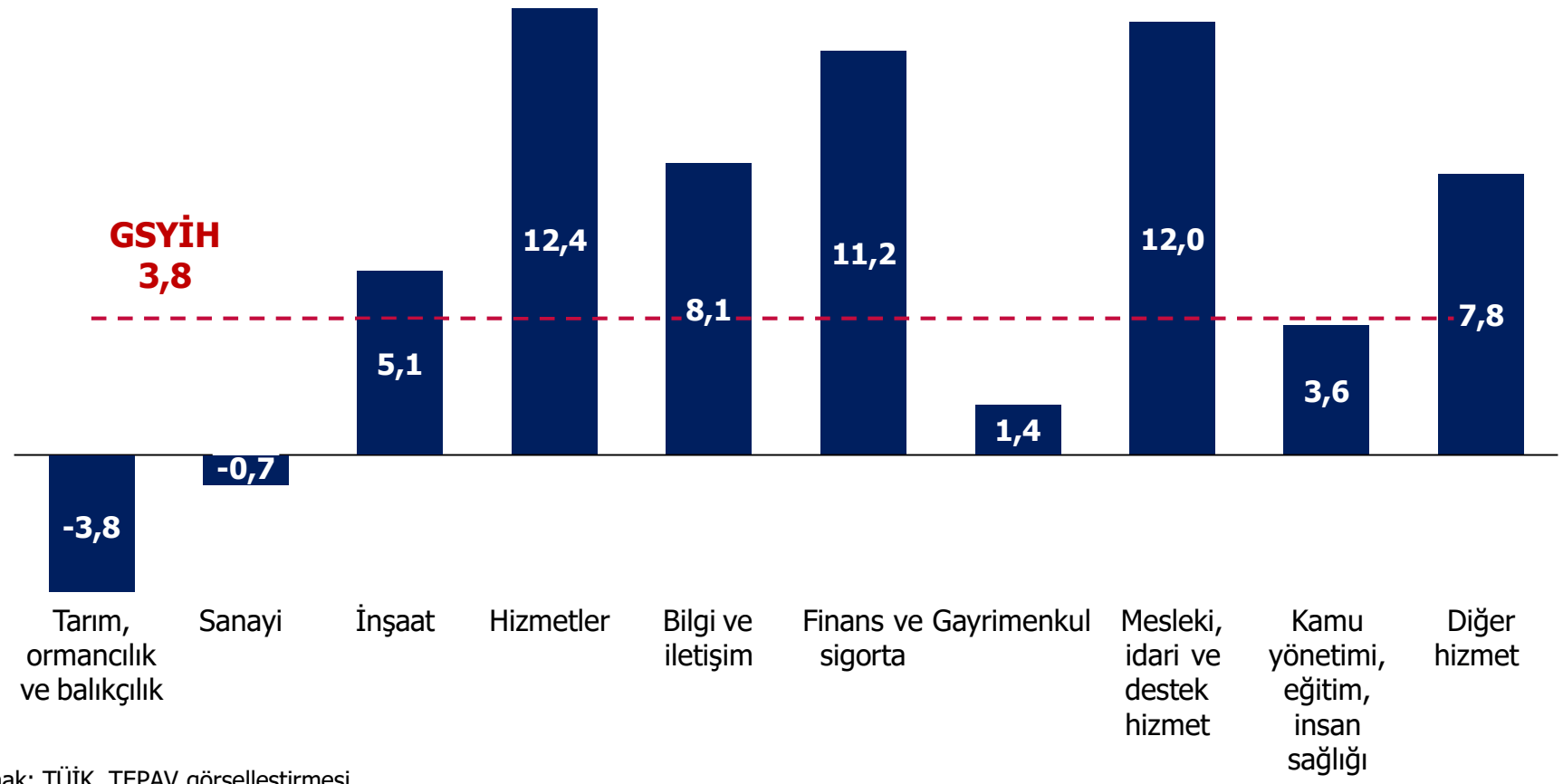

Bir önceki çeyreğe göre değişim (mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış)

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Finans ve hizmetler büyümeyi sürükleyen ana sektörlerdir.
Tarım ve sanayi sektörleri daralırken, inşaat sektöründe toparlanma devam etmektedir.

GSYİH iktisadi faaliyet kolları (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim oranı, %) 2023 Ç1

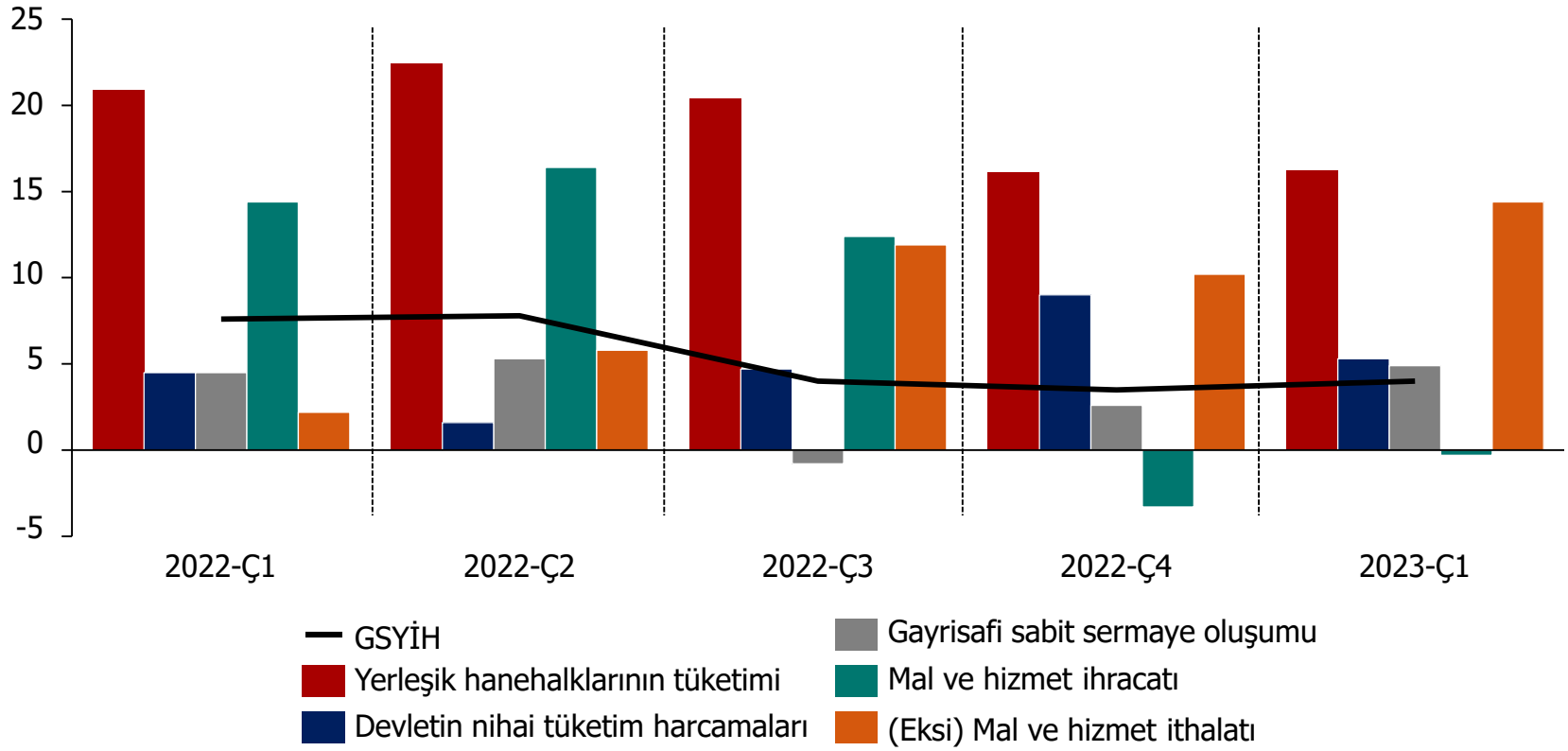

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Harcama tarafında ise tüketim ve yatırım harcamaları büyümeyi yukarı çekmektedir.

Net dış talep ve stok azalışı büyümeyi olumsuz etkilemiştir.

GSYİH harcama yöntemiyle bileşenler (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim, %) 2022 Ç1 – 2023 Ç1

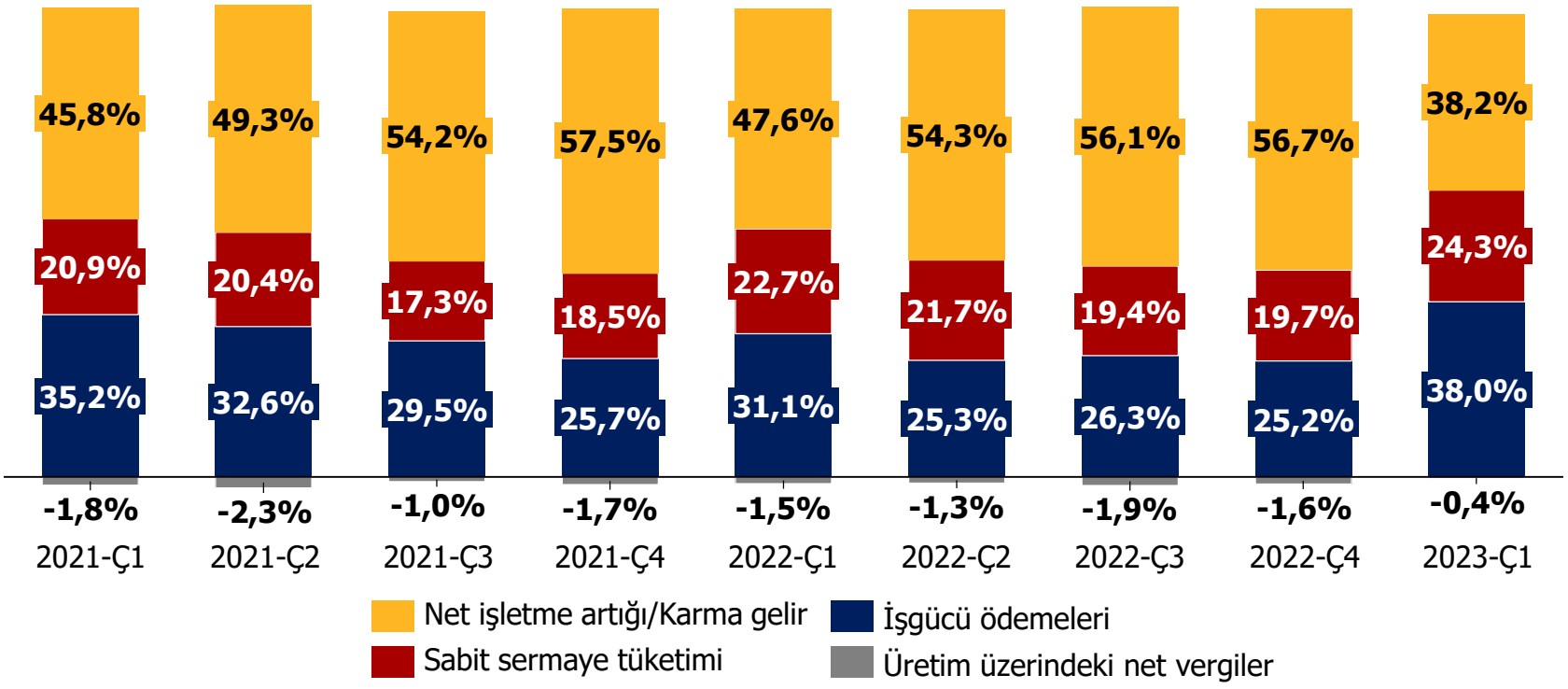

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

İşgücü ödemelerinin milli gelir içindeki payı yükselmiştir.

İşgücü ödemelerinin payı, 8,3 puanı EYT kaynaklı olmak üzere, 12,8 puan artmıştır. Net işletme artığı/karma gelirin payı ise 18,5 puan gerilemiştir.

GSYİH gelir yöntemiyle bileşenler (katma değer içindeki pay, %) 2021 Ç1 – 2023 Ç1*

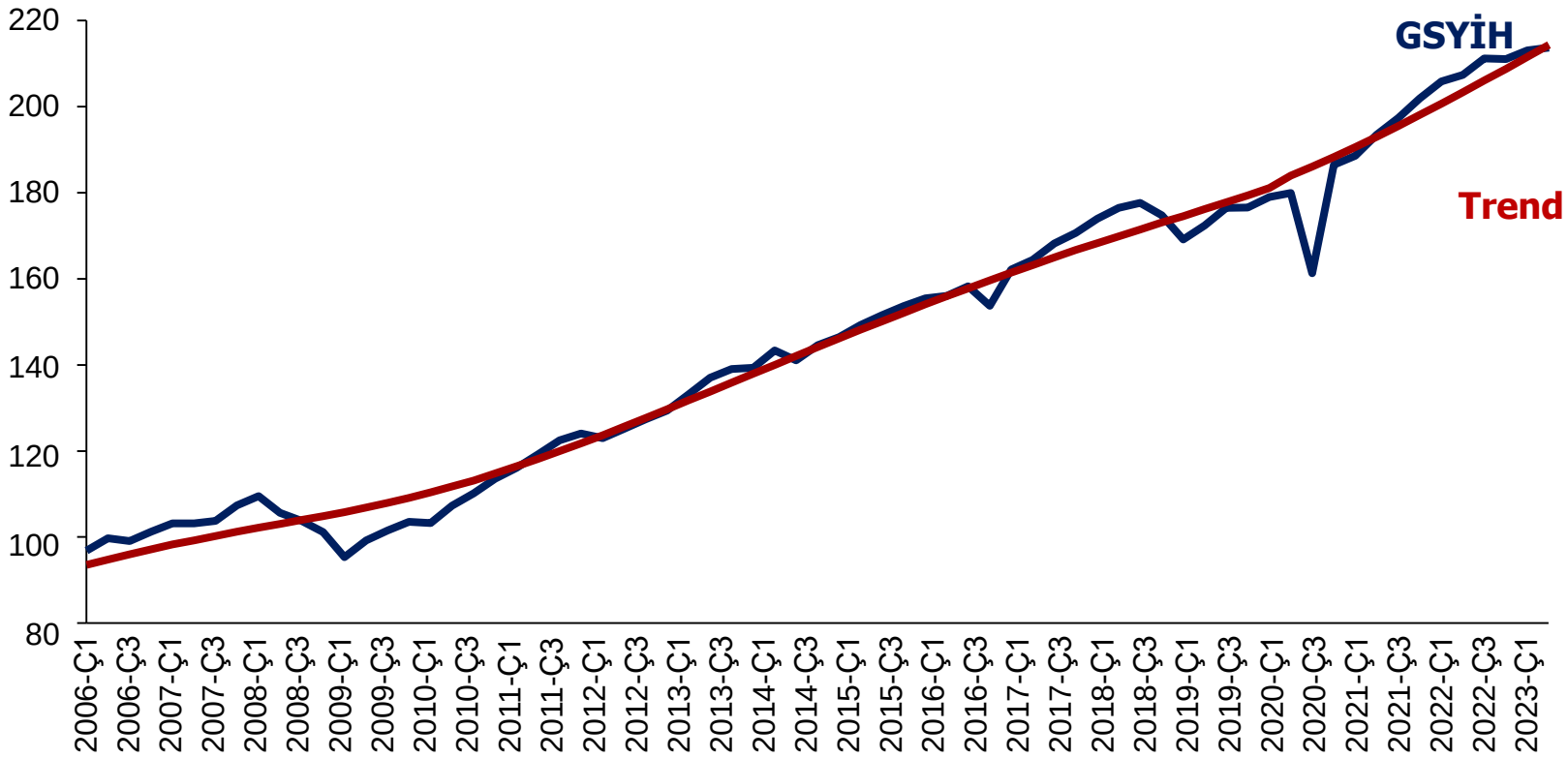

Kaynak: TÜİK, TEPAV hesaplamaları ve görselleştirmesi

* İşgücü ödemelerinin GSYH'ye oranla daha hızlı artmasının yanı sıra, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun Emeklilikte Yaşa Takılanlar (EYT) ile ilgili düzenlemelerinin yürürlüğe girmesiyle birlikte, kıdem tazminatı ödemelerinin önemli ölçüde artış göstermesi, işgücü ödemelerinin katma değer içerisindeki payını arttırmıştır. EYT düzenlemesinin etkisi hariç bırakıldığında, işgücü ödemelerinin Gayrisafi Katma Değer içerisindeki payının yaklaşık %33,5 olacağı tahmin edilmiştir.

2023 ilk çeyreğinde GSYİH potansiyel üretim seviyesine gerilemiştir.

GSYİH ve Potansiyel GSYİH Endeksi (mevsimsellikten arındırılmış) 2006 Ç1 - 2023 Ç1

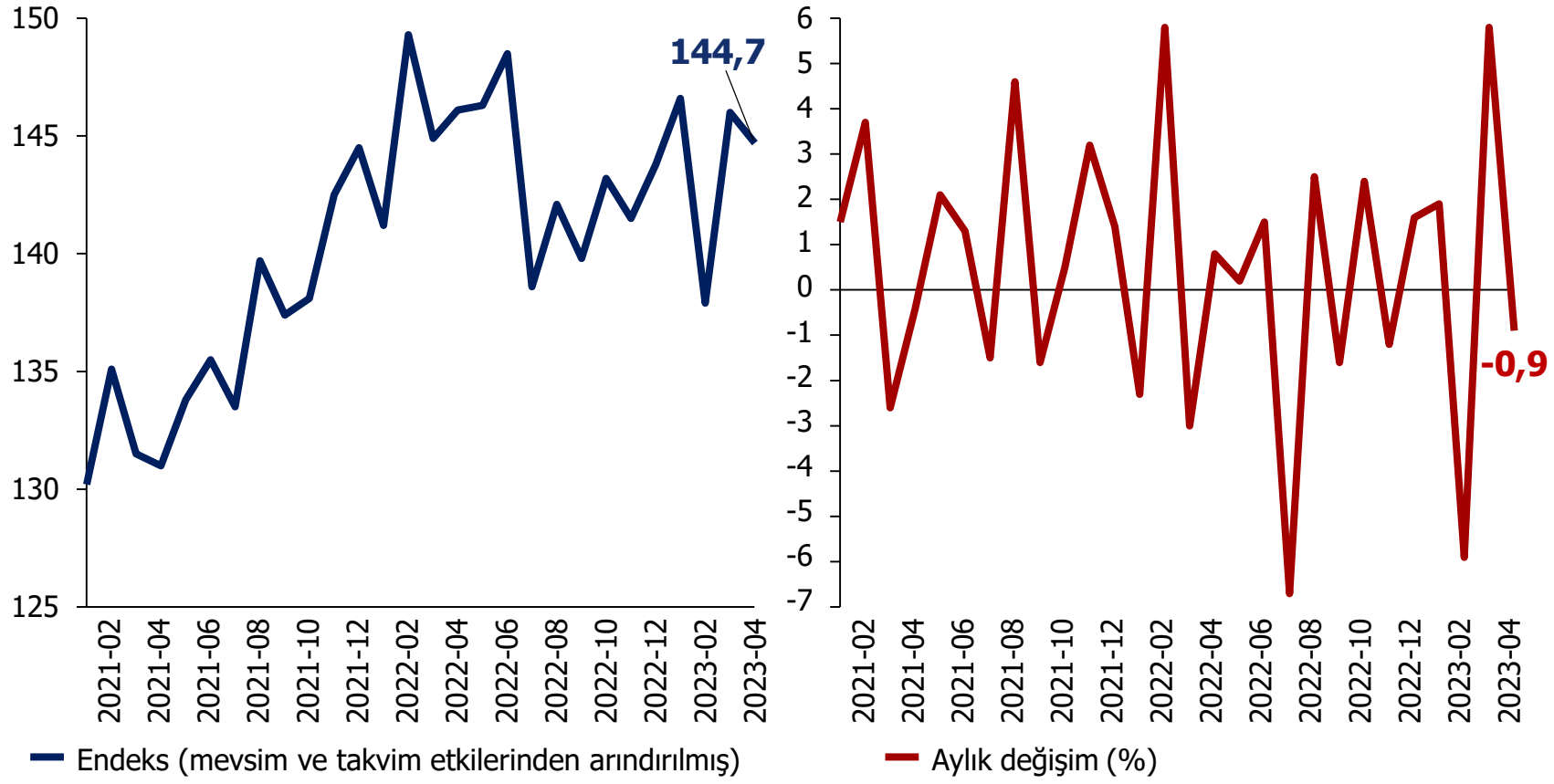

Kaynak: TÜİK, TEPAV hesaplamaları ve görselleştirmesi

Sanayi üretiminde deprem nedeniyle yaşanan düşüş sonraki aylarda büyük ölçüde telafi edilmiştir.

Sanayi Üretim Endeksi (SÜE), Nisan ayında bir önceki aya göre %0,9 oranında gerilemiştir.

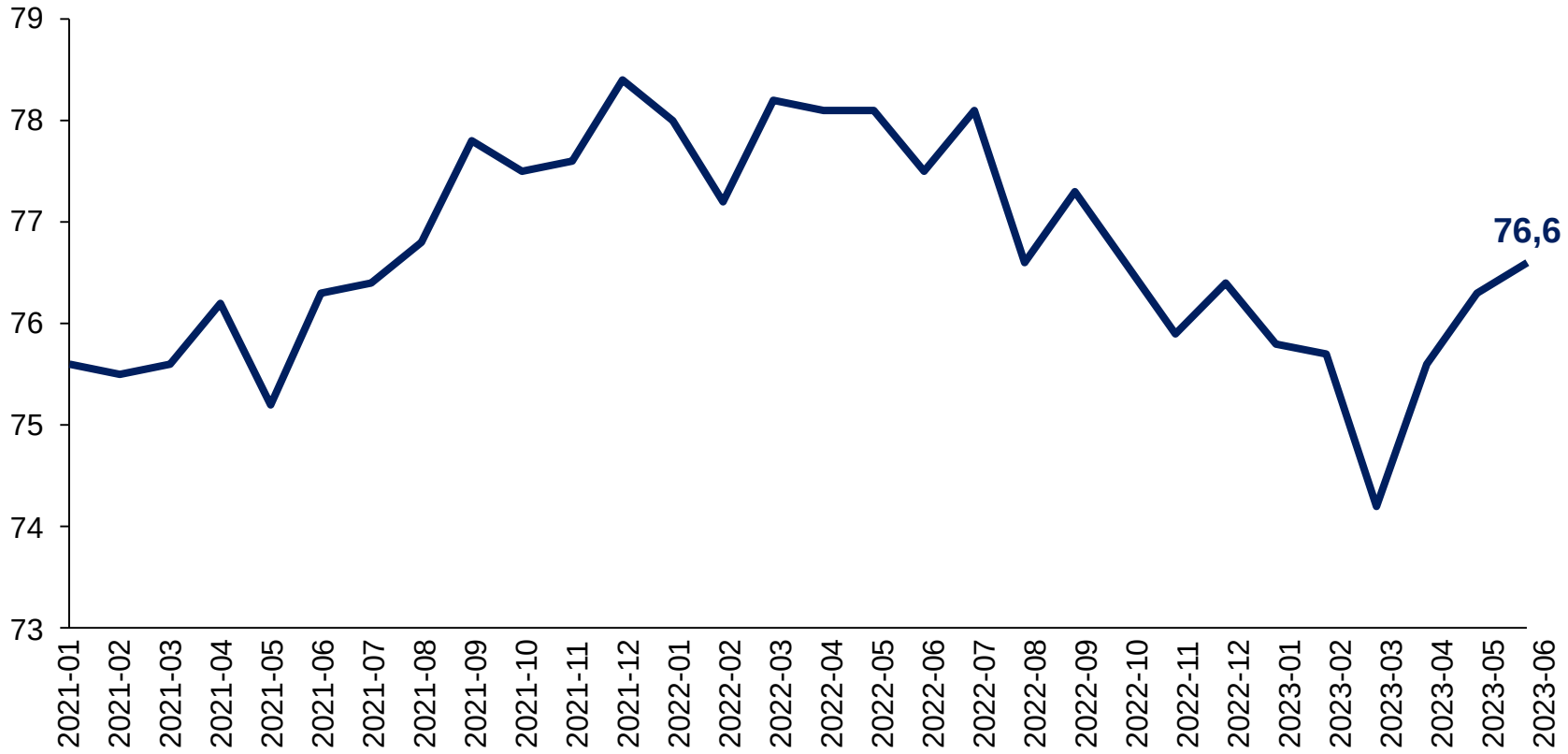
Sanayi Üretim Endeksi (Ocak 2021 – Nisan 2023)

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Haziran ayında imalat sanayinde Kapasite Kullanım Oranı (KKO) artmıştır.
KKO, Haziran ayında bir önceki aya göre 0,3 puan artarak %76,6 oranında gerçekleşmiştir.

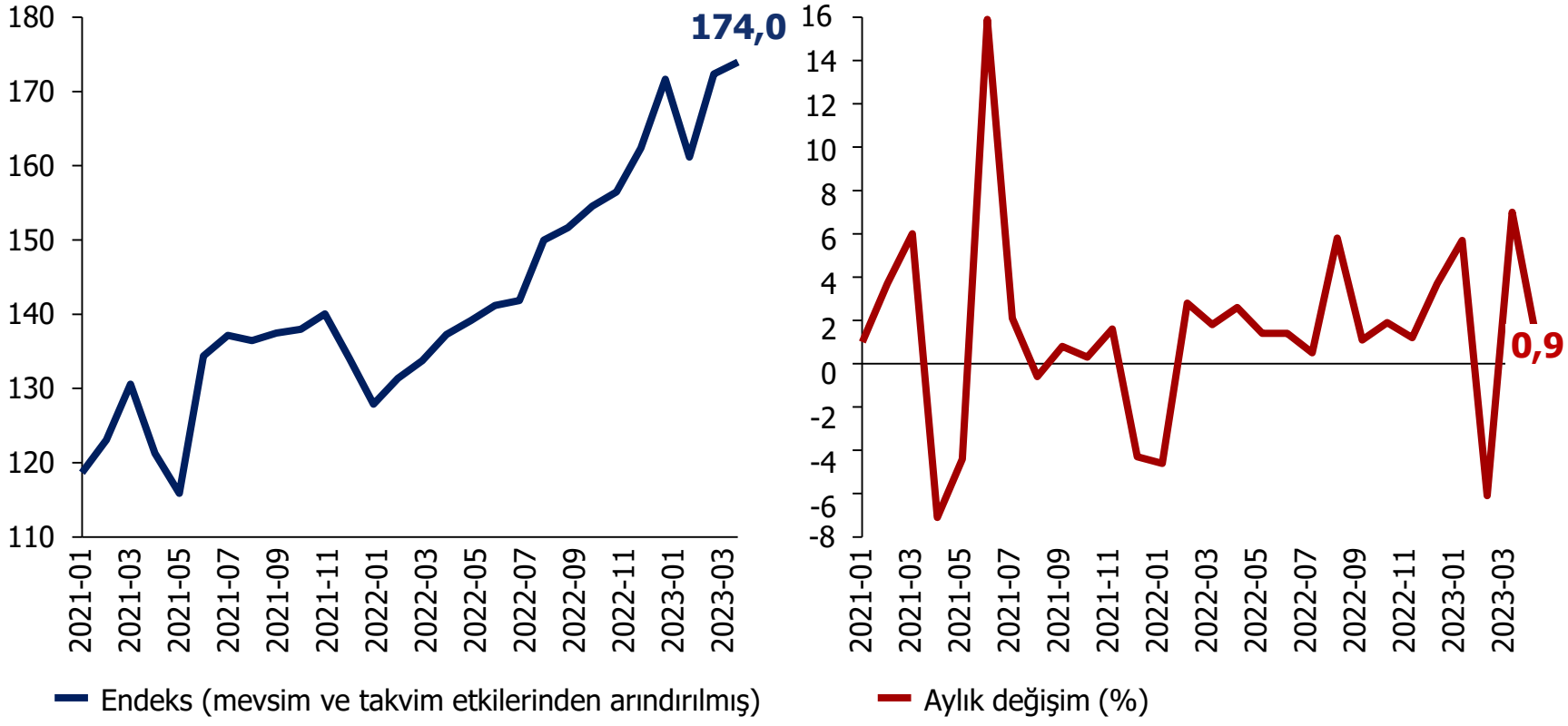
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsim etkilerinden arındırılmış) Ocak 2021 – Haziran 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Perakende satışlarda deprem sonrasında artışlar sürmektedir.
Perakende Satış Hacim Endeksi, Nisan ayında bir önceki aya göre %0,9 artmıştır.

Perakende satış hacmi (Ocak 2021 – Nisan 2023)

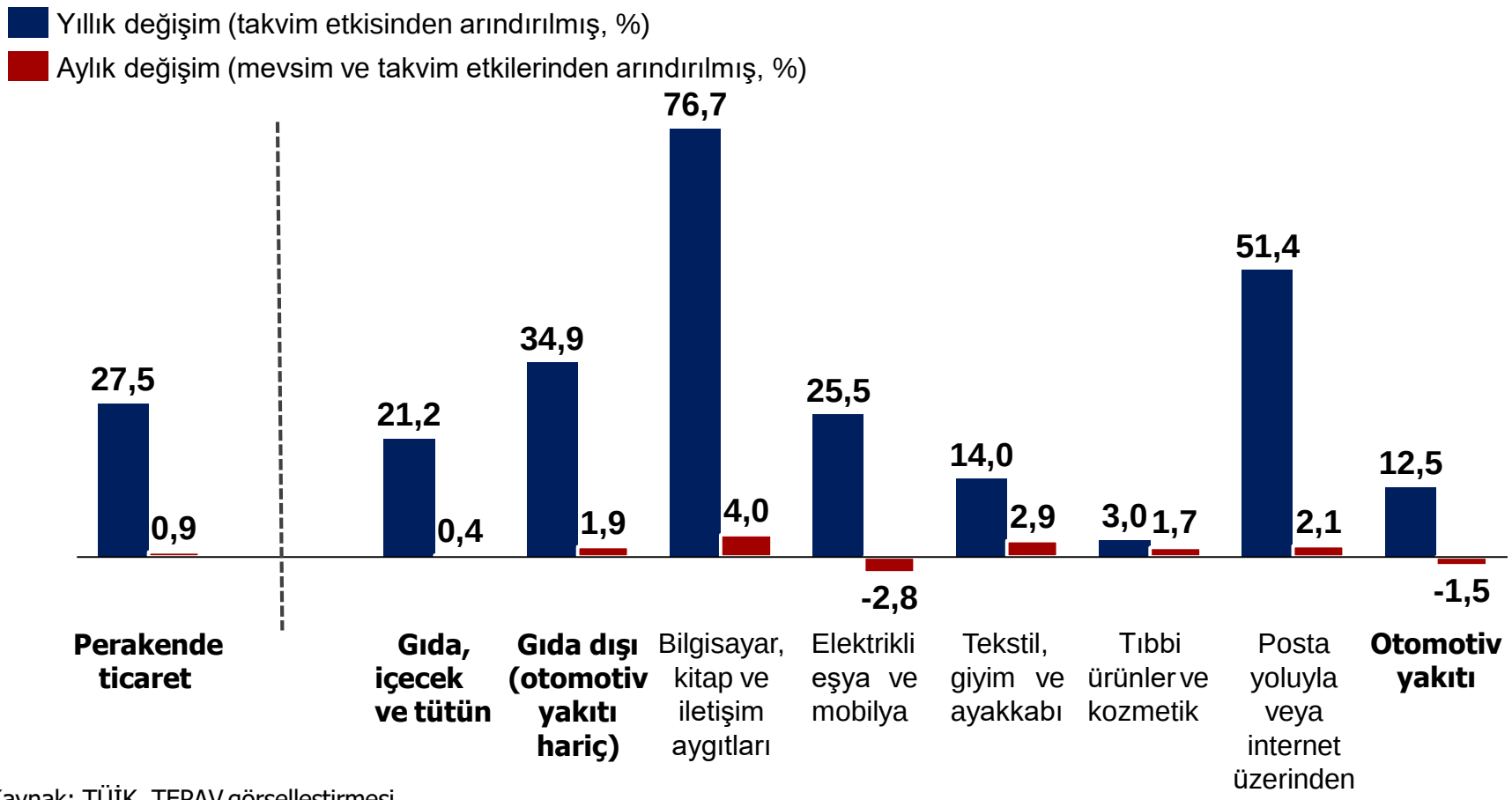

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Gıda dışı harcamalar (otomotiv yakıtı hariç) artışların temel kaynağını oluşturmaktadır.

Bilgisayar ve iletişim araçları geçen aya ve yıla kıyasla satışı en hızlı artan sektördür.

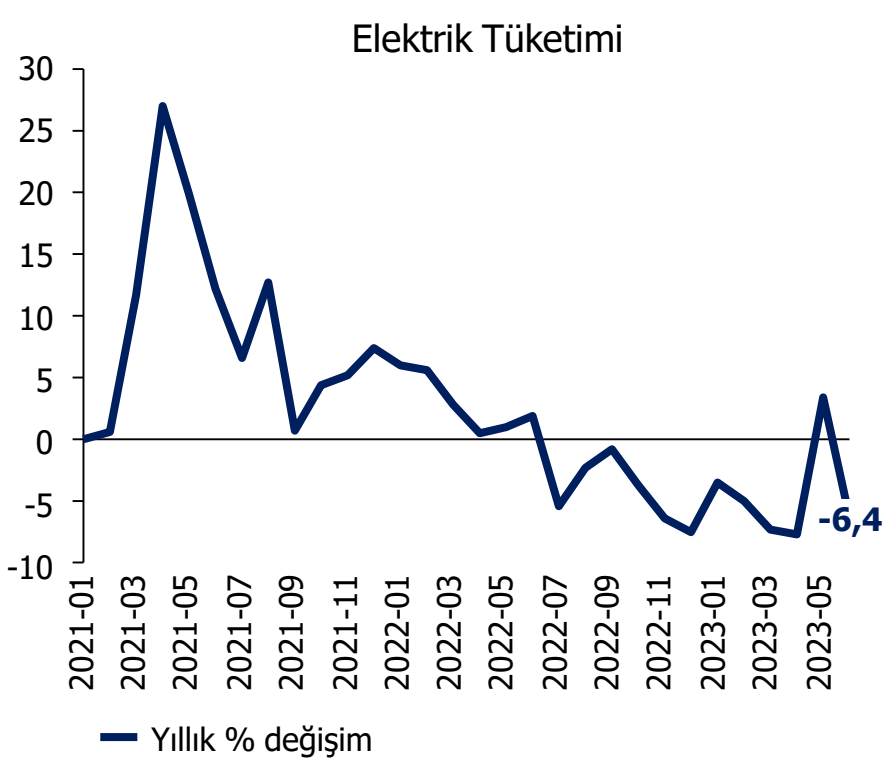
Sektörlere göre perakende satış hacmi (Nisan 2023)

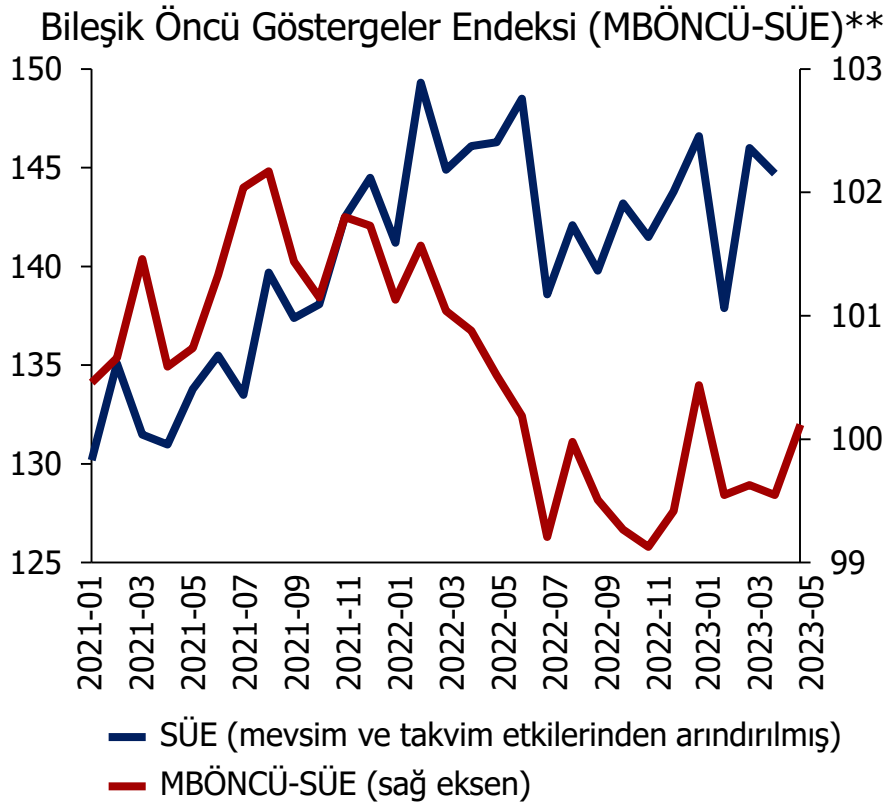

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

İkinci çeyreğe ait diğer öncü göstergelerden elektrik tüketimi Haziran ayında tekrar düşüş eğilimine girmiştir.

Öncü Göstergeler (Ocak 2021 – Mayıs / Haziran 2023*)

Kaynak: TCMB, TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* MBÖNCÜ-SÜE Mayıs ayı, elektrik tüketimi ise 21 Haziran 2023 tarihi itibarıyladır.

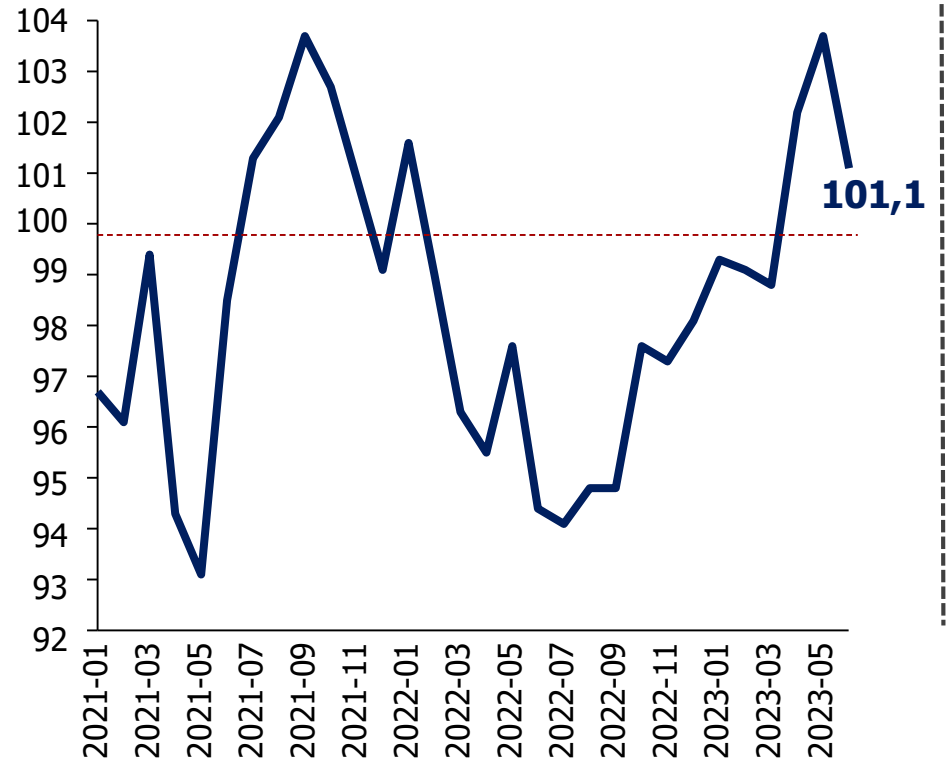
** MBÖNCÜ-SÜE'yi oluşturan göstergeler: Elektrik üretim miktarı, satış miktarı ile ağırlıklandırılmış hazine ihalesi faiz oranı, ara malları ithalatı, TCMB İktisadi Yönelim Anketi - mamul mal stok miktarı ile ilgili soru, toplam istihdam miktarı ile ilgili soru, iç piyasadan alınan yeni siparişlerin miktarı ile ilgili soru ve ihracat piyasalarından alınan yeni sipariş miktarı ile ilgili soru

Ekonomik Güven Endeksi Haziran ayında %2,5 oranında düşerek 101,1 değerini almıştır.

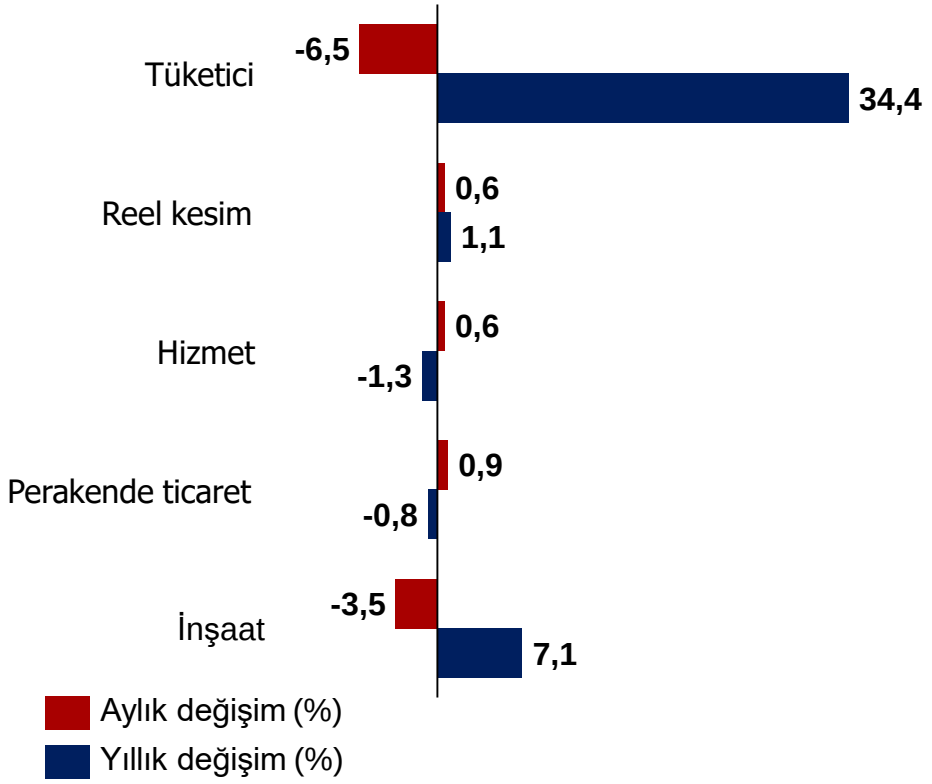
Ekonomik Güven Endeksindeki düşüş tüketici ve inşaat sektörleri kaynaklıdır.

Ekonomik Güven Endeksi (mevsim etkisinden arındırılmış)

Ekonomik Güven Endeksi (Ocak 2021-Haziran 2023)

Sektörel Güven Endeksleri (Haziran 2023)

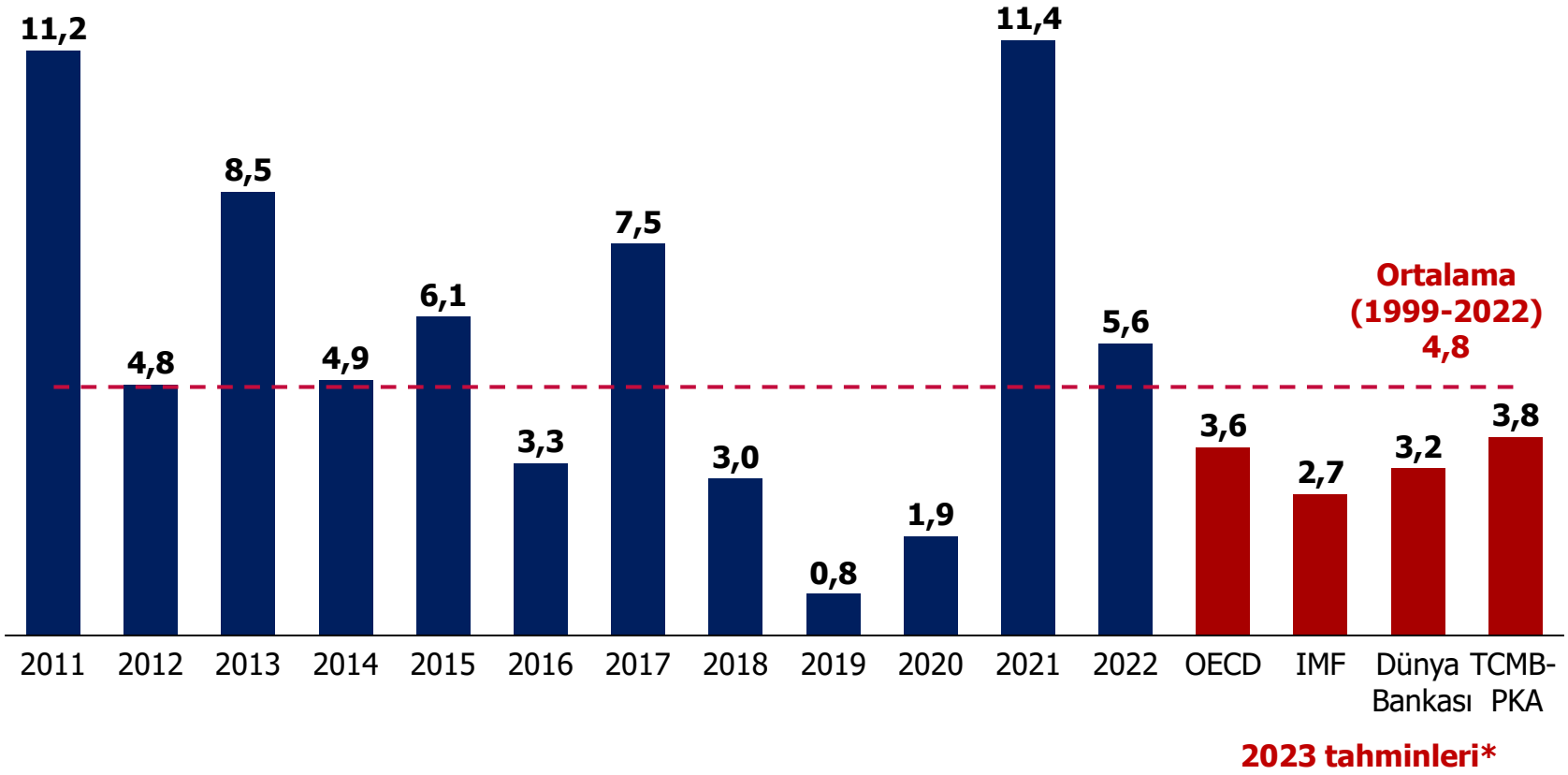

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

2023 yılı büyüme tahminleri yukarı yönlü güncellenmektedir.

Haziran ayında OECD büyüme beklentisini %2,8'den %3,6'ya, Dünya Bankası ise %2,7'den %3,2'ye revize etmiştir.

GSYİH büyüme oranları (%) 2011 – 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

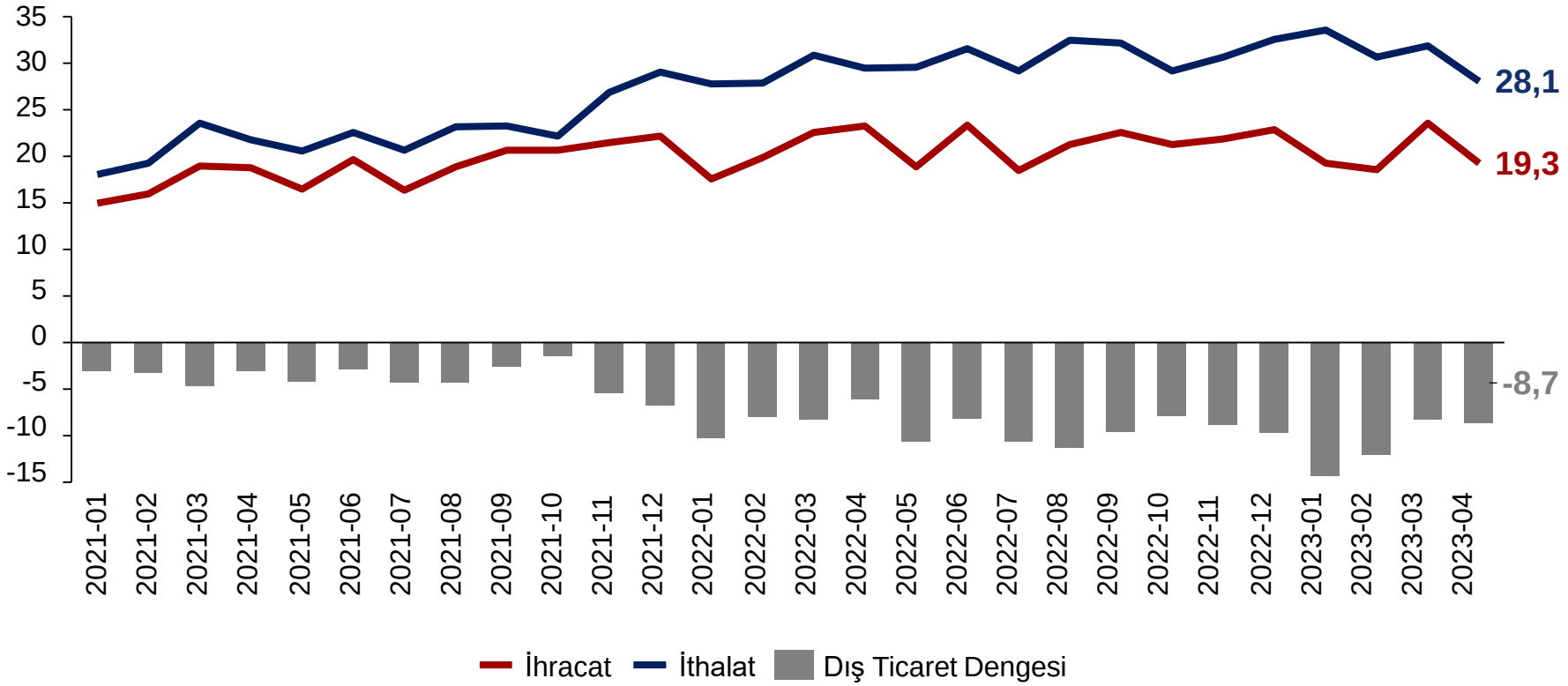
* IMF – Nisan 2023 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD – Haziran 2023 Ekonomik Görünüm Raporu, Dünya Bankası – Haziran 2023 Küresel Ekonomik Beklentiler Raporu ve TCMB Haziran 2023 Piyasa Katılımcılar Anketi (PKA) verileridir.

Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

- Dış ticaret
  - İhracat ve ithalat
  - Karşılama oranı
  - Turizm
- Cari denge ve finansmanı
  - Cari işlemler dengesi
  - Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri
- Merkez Bankası rezervleri
- Cari denge tahminleri

Nisan ayında ihracat %17,1, ithalat %4,8 azalmıştır.
Dış ticaret açığı ise %42,1 artarak 8,7 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

İhracat, ithalat ve dış ticaret dengesi (milyar dolar) Ocak 2021 – Nisan 2023

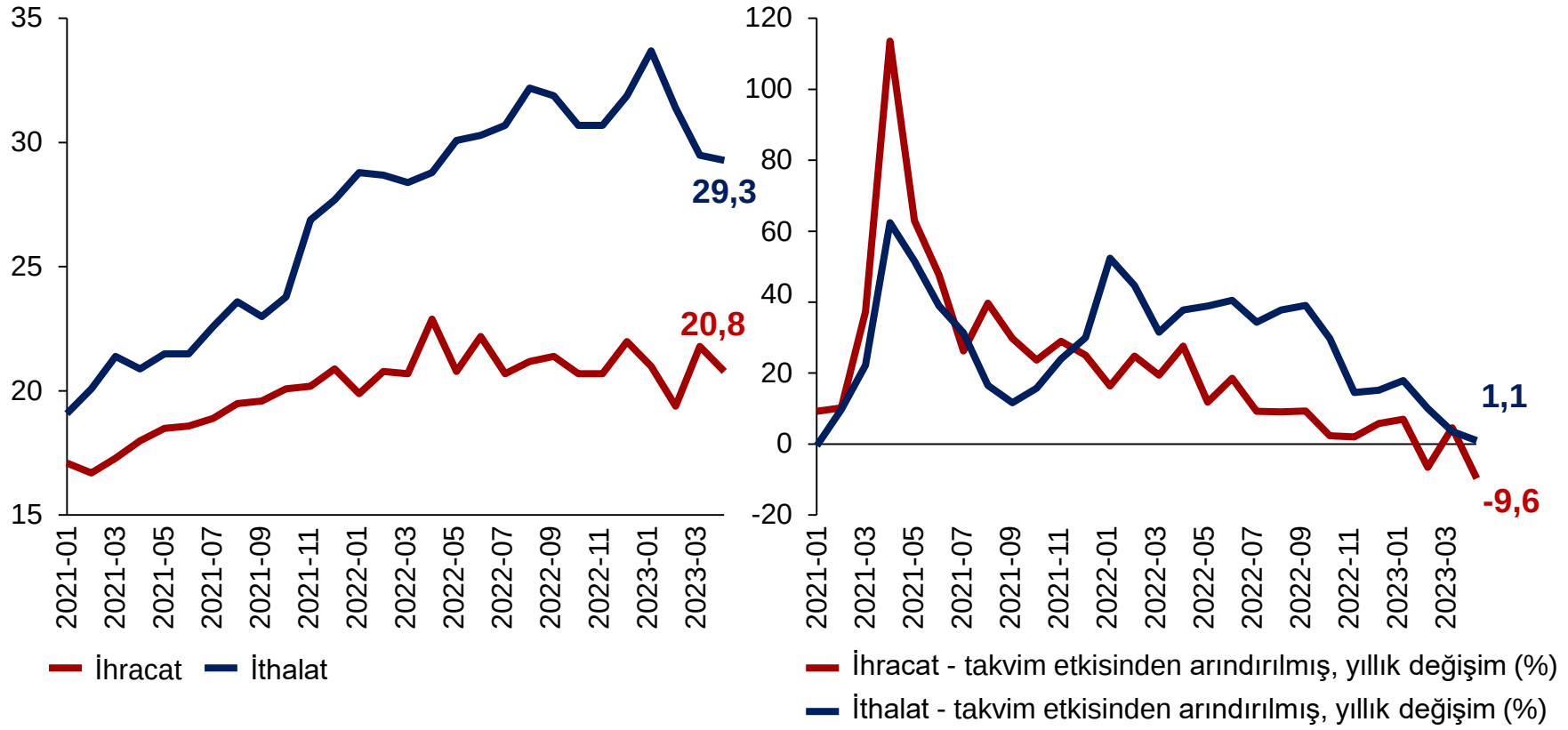

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

İhracatta olumsuz görünüm devam etmektedir.

Nisan ayı itibarıyla yıllık olarak ithalatta %1,1 artış, ihracatta ise %9,6 düşüş gerçekleşmiştir.

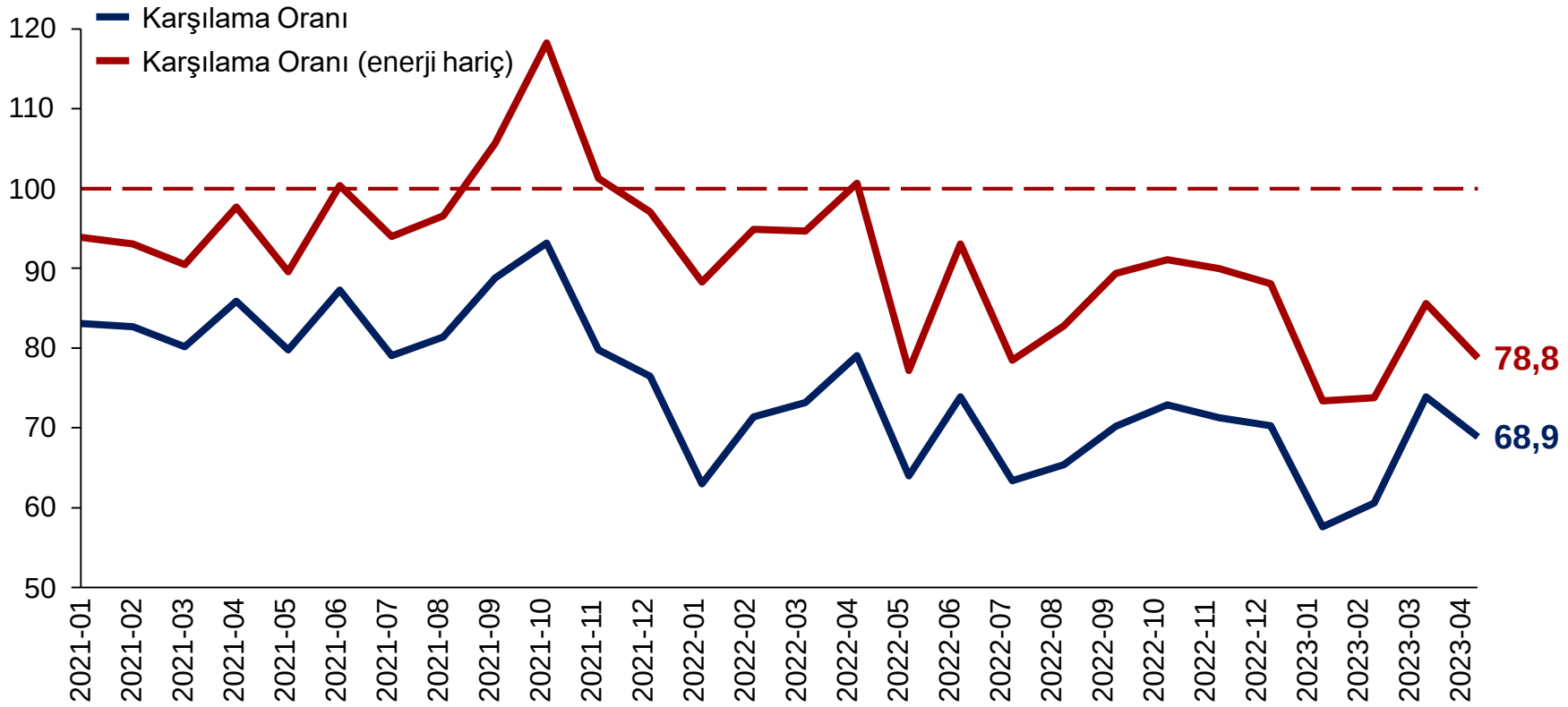
İhracat ve ithalat (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış, milyar dolar ve %)
Ocak 2021 – Nisan 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Nisan ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı gerilemiştir.
Enerji hariç kalemlerde de karşılama oranı %78,8'e düşmüştür.

İhracatın ithalatı karşılama oranı (%) Ocak 2021 – Nisan 2023

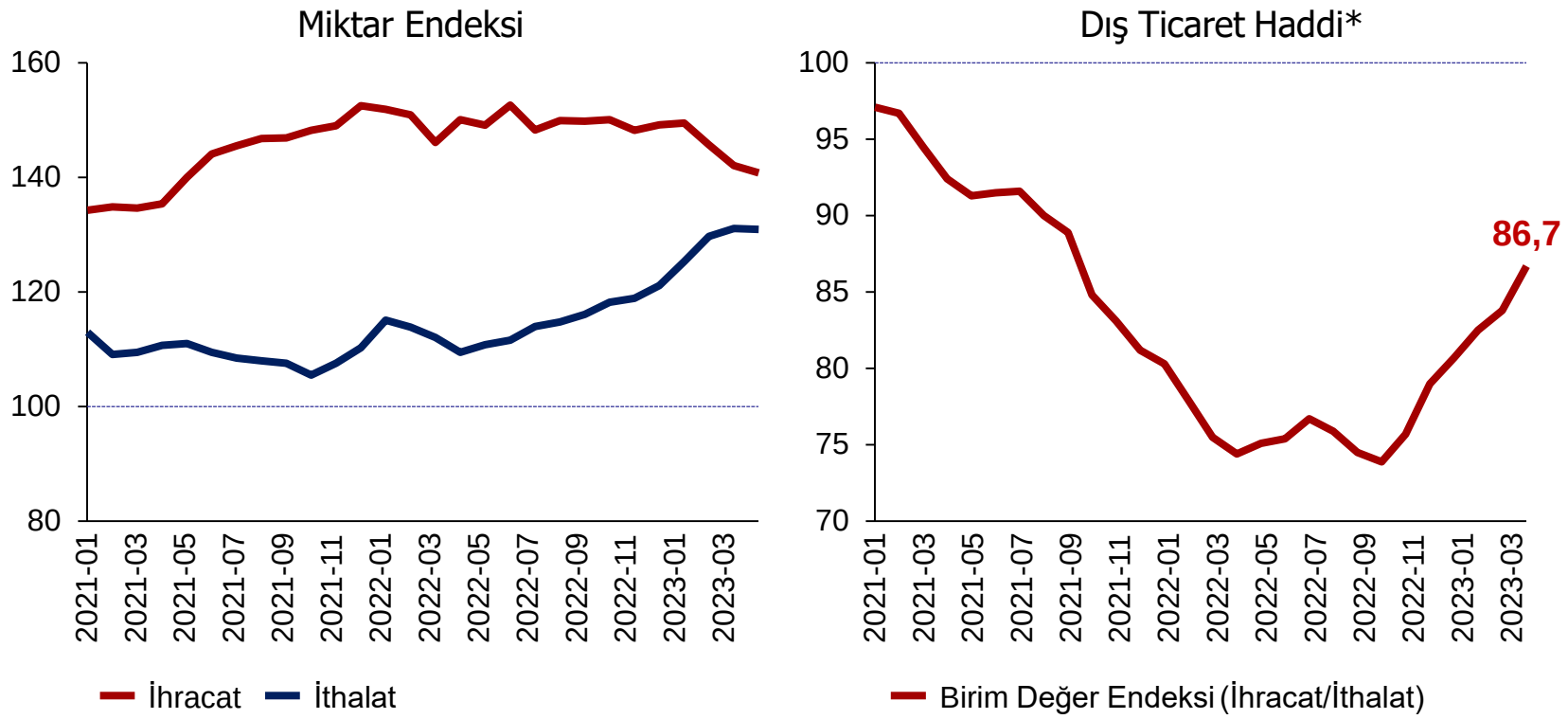

Kaynak: TÜİK, TCMB ve TEPAV görselleştirmesi

Miktar olarak ihracat düşerken, ithalat sabit seyretmektedir.

Dış ticaret haddi ise yükseliş eğilimindedir.

Dış ticaret endeksleri (mevsem ve takvim etkilerinden arındırılmış, 3 aylık hareketli ortalama) Ocak 2021 – Nisan 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

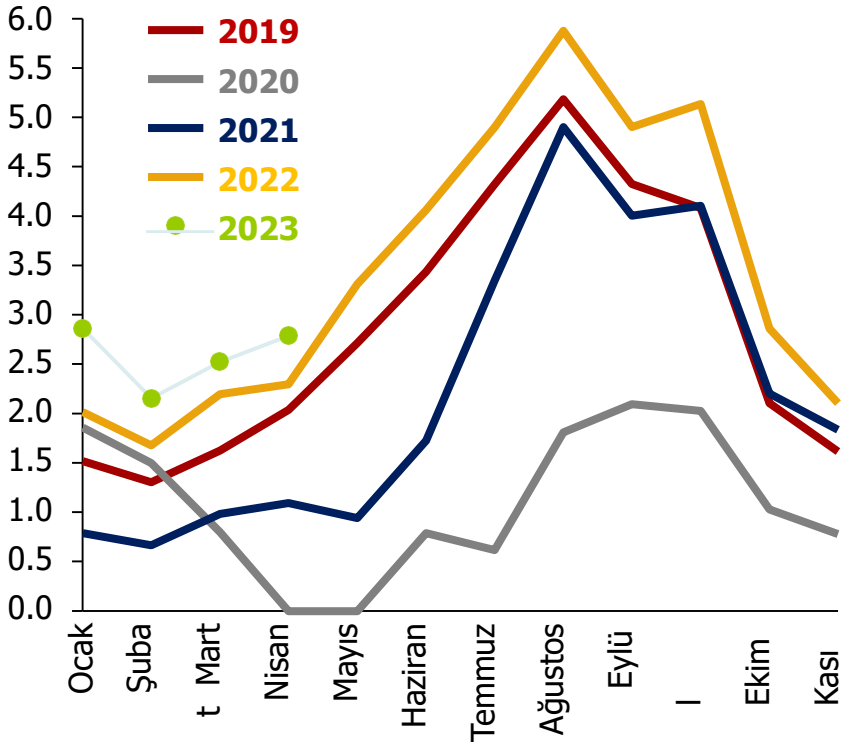
*Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına göre aylık dış ticaret hadleri verisidir.

Ocak-Nisan döneminde turizm gelirleri bir önceki yılın %26 üzerinde gerçekleşmiştir.

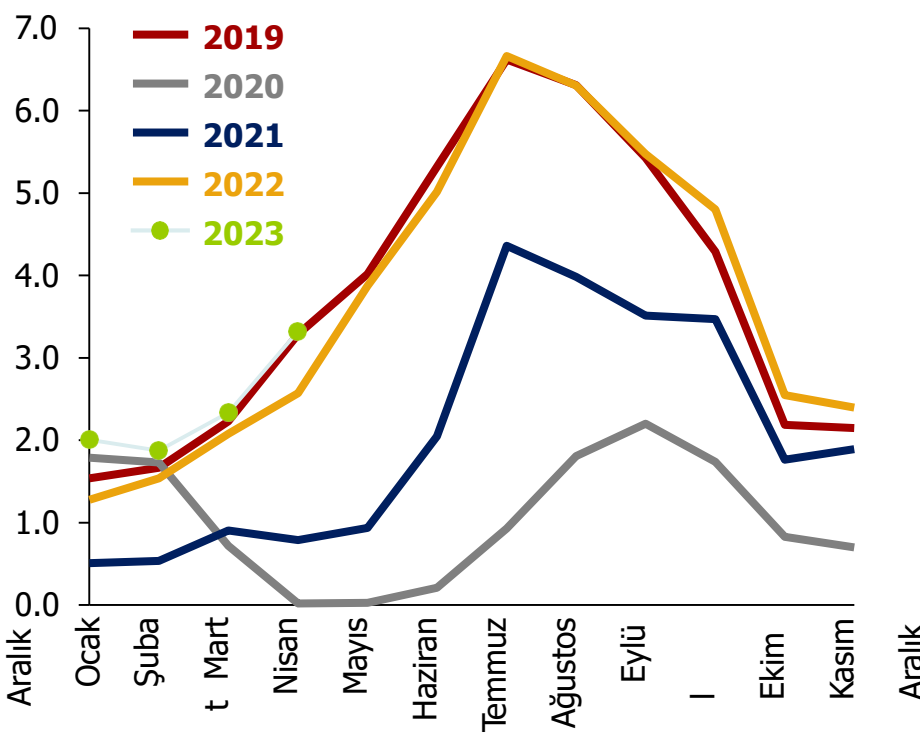
Yabancı ziyaretçi sayılarında da son 5 yılın en yüksek düzeylerine ulaşılmıştır.

Turizm geliri ve ziyaretçi sayısı* (Ocak 2019 – Nisan 2023)

Toplam Seyahat Gelirleri (milyar dolar)

Yabancı Ziyaretçi Sayısı (milyon kişi)

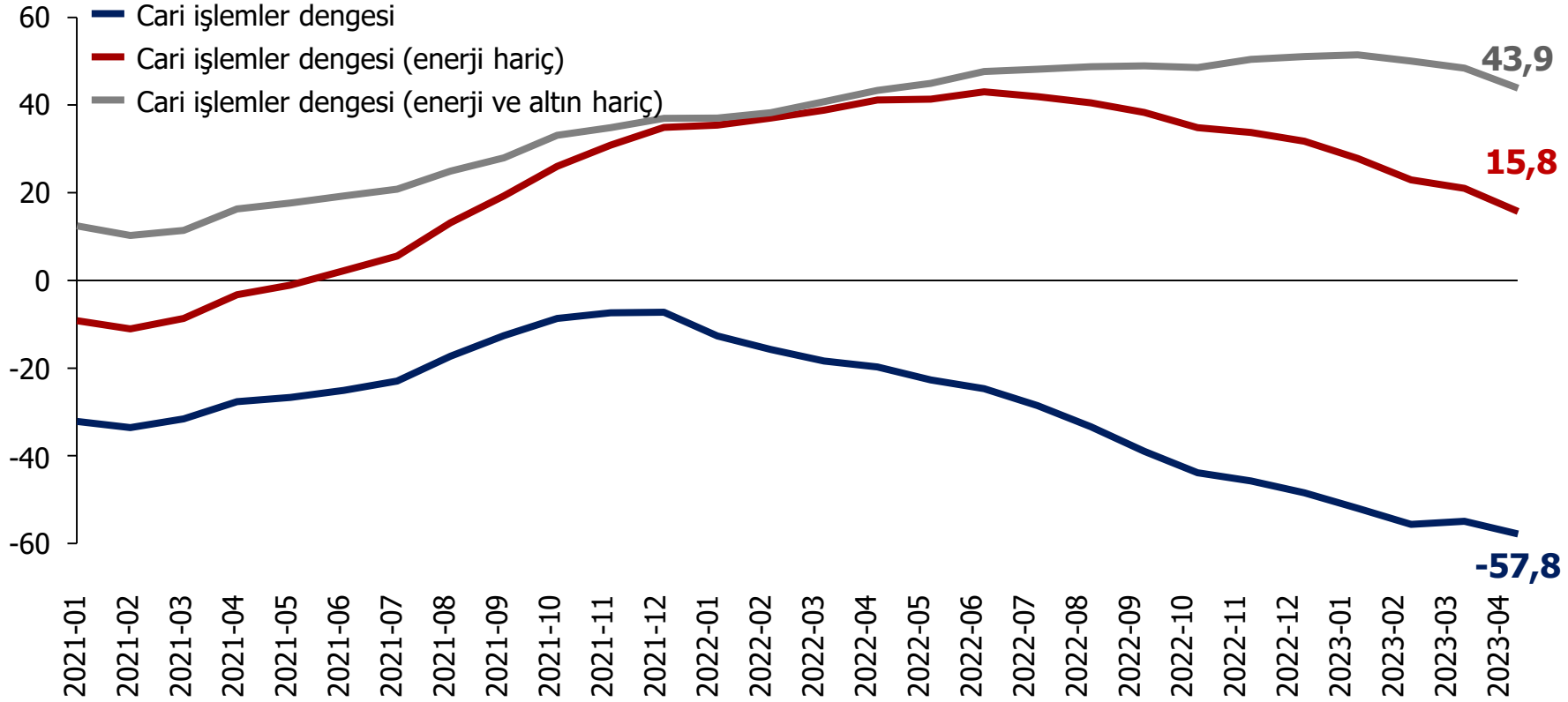
Kaynak: TCMB, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TEPAV görselleştirmesi

* 2012-2022 dönemini kapsayan turizm verilerinde iyileştirmeler yapılmış ve seyahat gelirleri toplam 22,4 milyar dolar yukarı yönlü güncellenmiştir. Güncellemelerin yaklaşık %80'i son dört yıla aittir. Detaylı bilgi için bakınız: https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/05f36989-b846-4b13-bb85-40c865c066e1/duyuru20221111.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-05f36989-b846-4b13-bb85-40c865c066e1-ohBvgrX

Nisan ayında cari açık aylık 5,4 milyar dolar, yıllık 57,8 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

Çekirdek cari işlemler dengesi (enerji ve altın ticareti hariç) fazla vermekle beraber gerileme eğilimi sürmektedir.

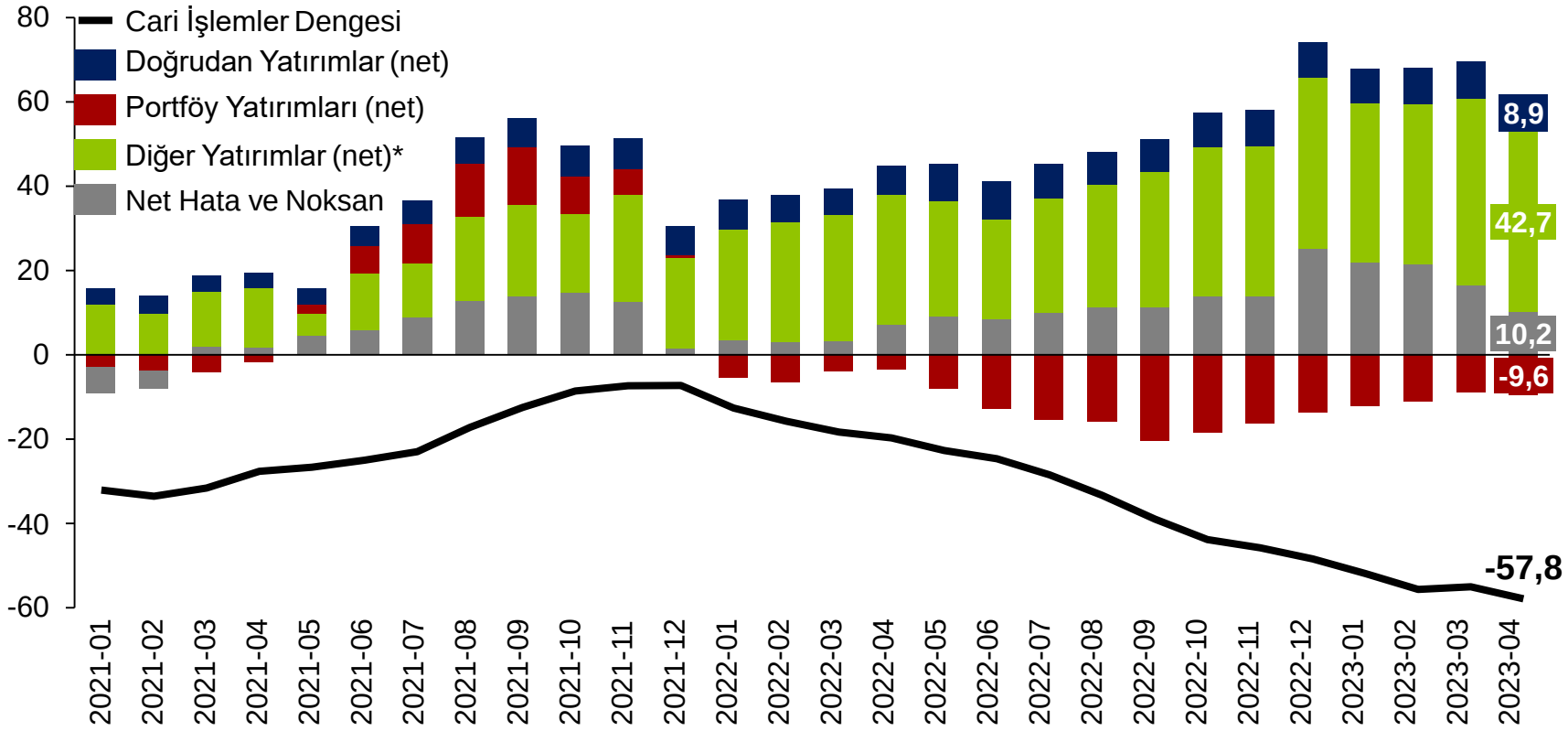
Cari işlemler dengesi (12 aylık birikimli, milyar dolar) Ocak 2021 – Nisan 2023

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

Nisan ayı itibarıyla en büyük finansman kalemi kredi ve mevduatlardan oluşan diğer yatırımlardır ve cari açığın %73,9'unu karşılamaktadır.

Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri (12 aylık birikimli, milyar dolar) Ocak 2021 - Nisan 2023

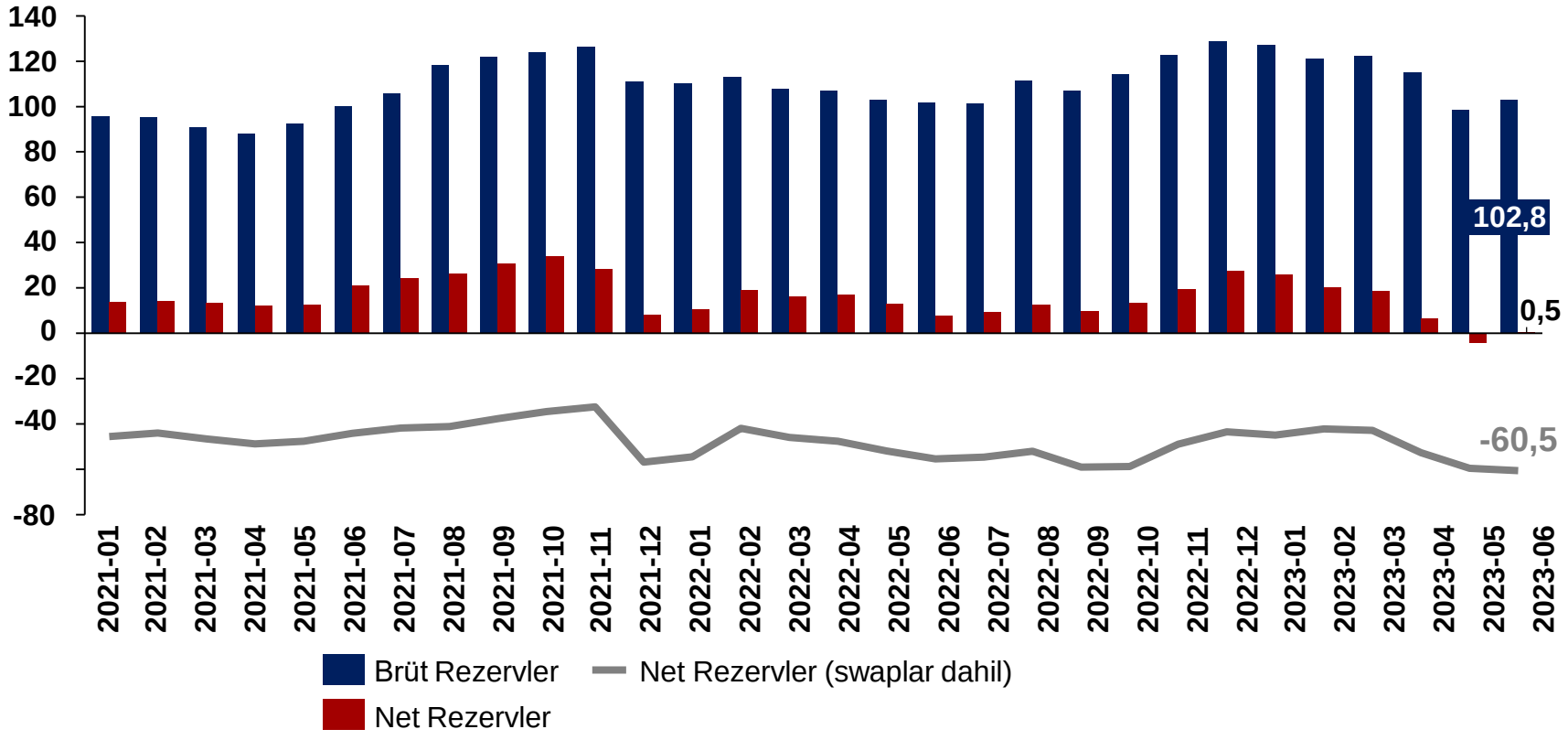

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* Diğer yatırımlar, doğrudan yatırım, portföy yatırımları ya da rezerv varlık dışında kalan tüm finansal işlemleri içermektedir. Efektif ve mevduatlar, krediler ve ticari krediler ana kalemlerdir.

Merkez Bankası net rezervleri düşük seviyelerdedir.
2022 yıl sonuna göre net rezervler 27,2 milyar dolar düşüş kaydetmiş ve 0,5 milyar dolar seviyesine gerilemiştir.

Merkez Bankası rezervleri (milyar dolar) Ocak 2021 – Haziran 2023*

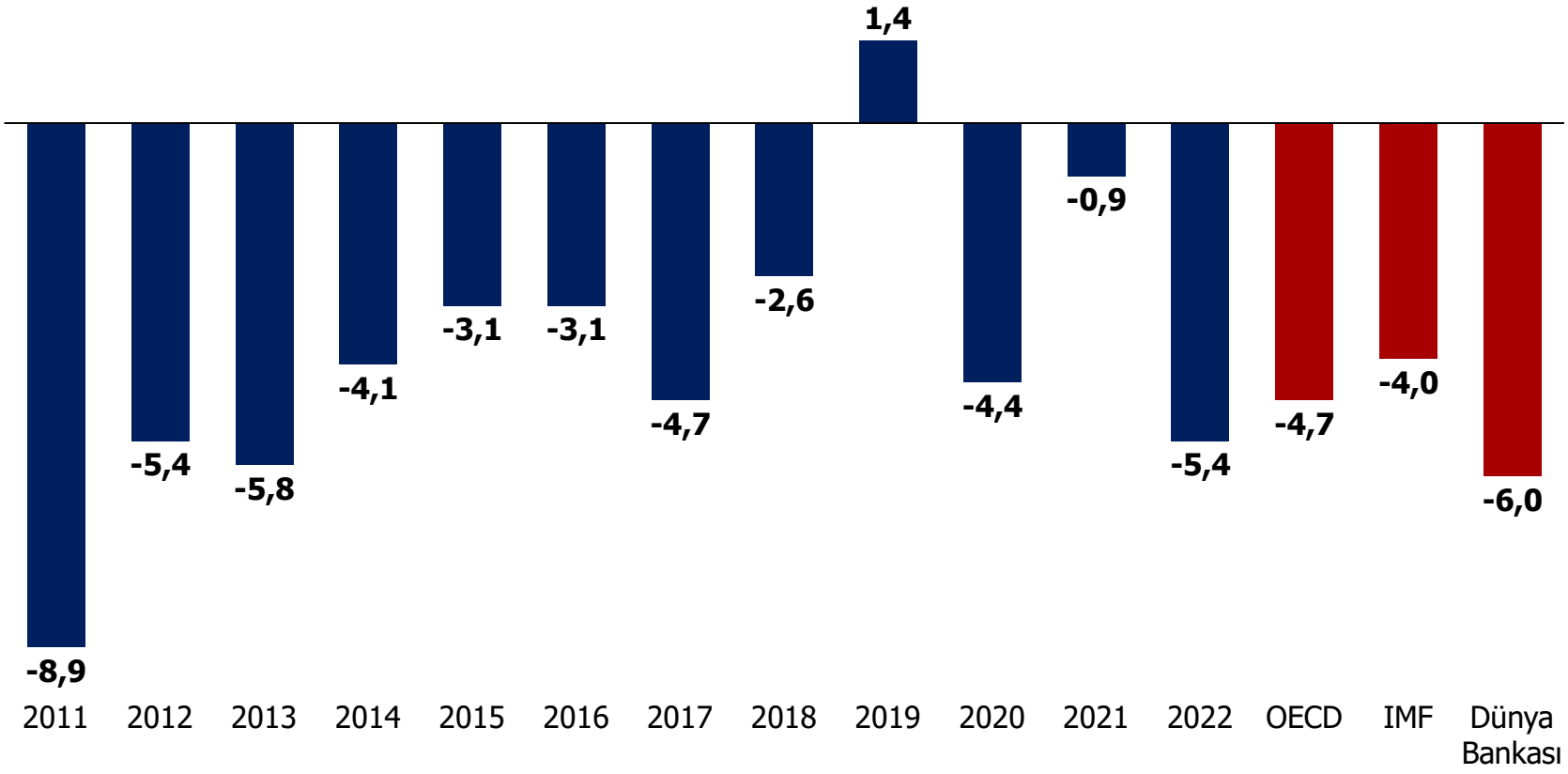

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi
* 16 Haziran 2023 tarihi itibarıyladır.

Uluslararası kuruluşların 2023 yılı cari açık /GSYİH tahminleri %4,0 – 6,0 aralığındadır.

Haziran ayında OECD 2023 yıl sonu tahminini %3,8'den %4,7'ye güncellemiştir.

Cari işlemler dengesi / GSYİH (%) 2011 - 2023

Kaynak: TÜİK, TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* IMF – Nisan 2023 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD – Haziran 2023 Ekonomik Görünüm Raporu, Dünya Bankası - Nisan 2023 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Raporu verileridir.

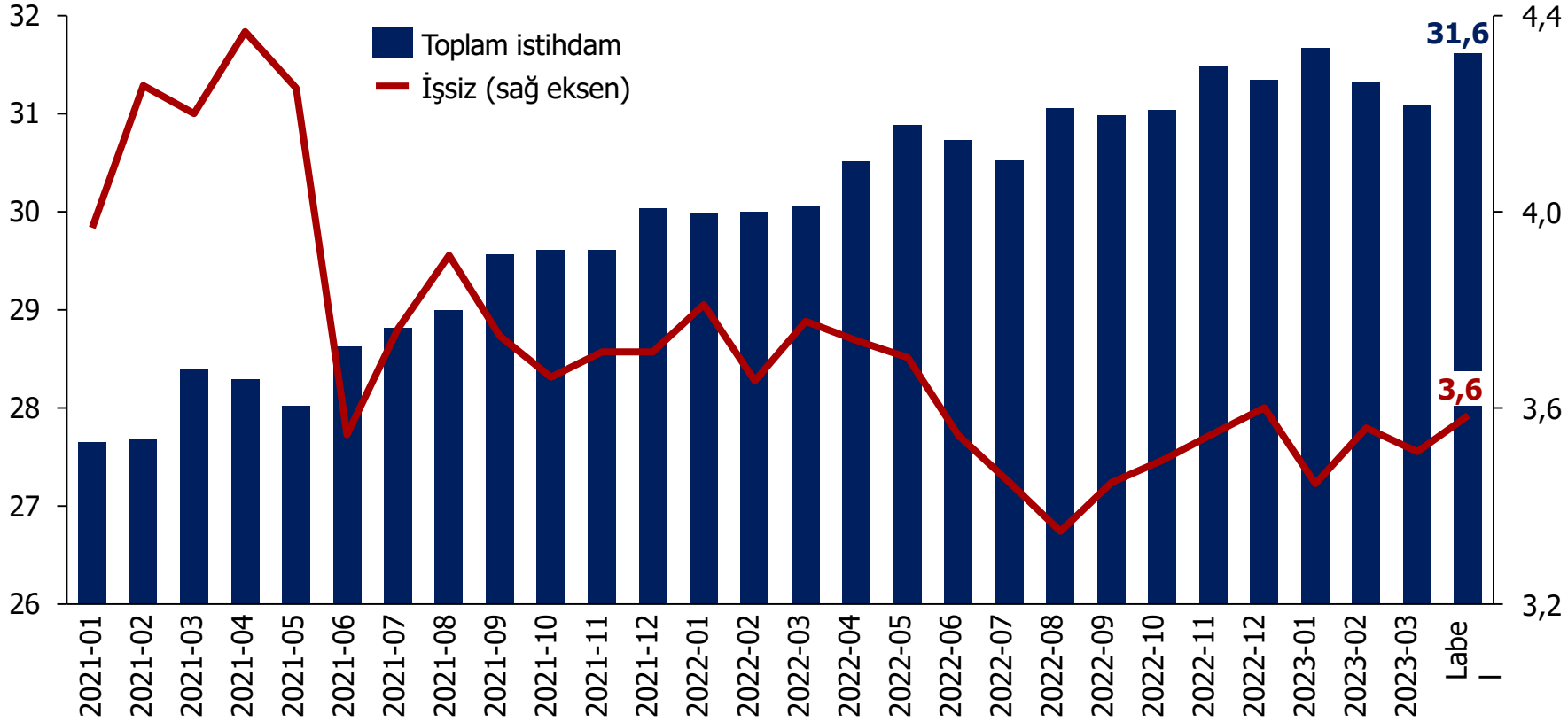
İstihdam ve İşsizlik*

- Toplam istihdam ve işsiz sayıları
- İşgücüne katılım ve işsizlik oranları
- Kadın ve genç işsizlik oranları
- Geniş tanımlı işsizlik oranları
  - Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı
  - İşsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı
  - Atıl işgücü oranı

* Hanehalkı İşgücü Araştırması Şubat ve Mart aylarına ilişkin anket uygulaması, ülkemizde yaşanan deprem felaketi nedeniyle bazı illerde yapılamadığından, ilgili bültenlerde sonuçlar anket uygulaması gerçekleştirilebilen iller üzerinden Türkiye bazında tahmin verecek şekilde ağırlıklandırma yapılarak hesaplanmıştı. Nisan ayına ilişkin anket uygulaması depremden etkilenen iller de dahil olmak üzere tüm ülke genelinde uygulanabilmiş ve bu sebeple standart ağırlıklandırma işlemi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Şubat ve Mart ayları için deprem etkisinin göstergelere yansıtılabilmesi amacıyla ek bir anket uygulaması yapılarak arındırılmamış ve mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış nihai sonuçlar yeniden hesaplanarak geriye dönük olarak ilgili istatistiksel tablolarda revize edilmiştir.

Nisan ayında istihdam ve işsiz sayıları artmıştır.
İstihdam bir önceki aya göre 521 bin, işsiz sayısı ise 74 bin yükselmiştir.

Toplam istihdam ve işsiz (mevsim etkisinden arındırılmış, milyon kişi)
Ocak 2021 – Nisan 2023

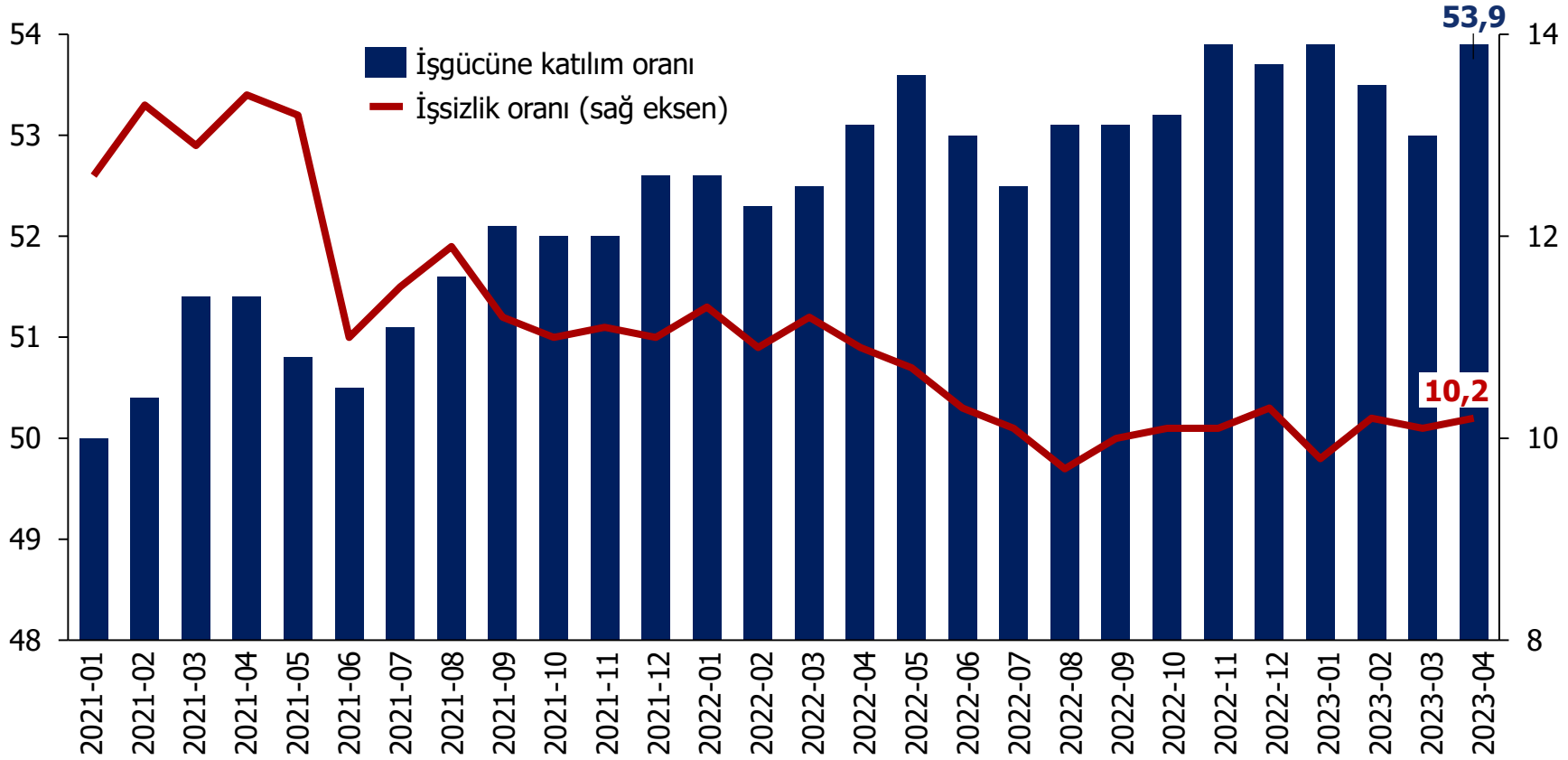

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Nisan ayında işsizlik oranı %10,2'dir.

İşgücüne katılım oranı %53,9'a, işsizlik oranı ise %10,2'ye yükselmiştir.

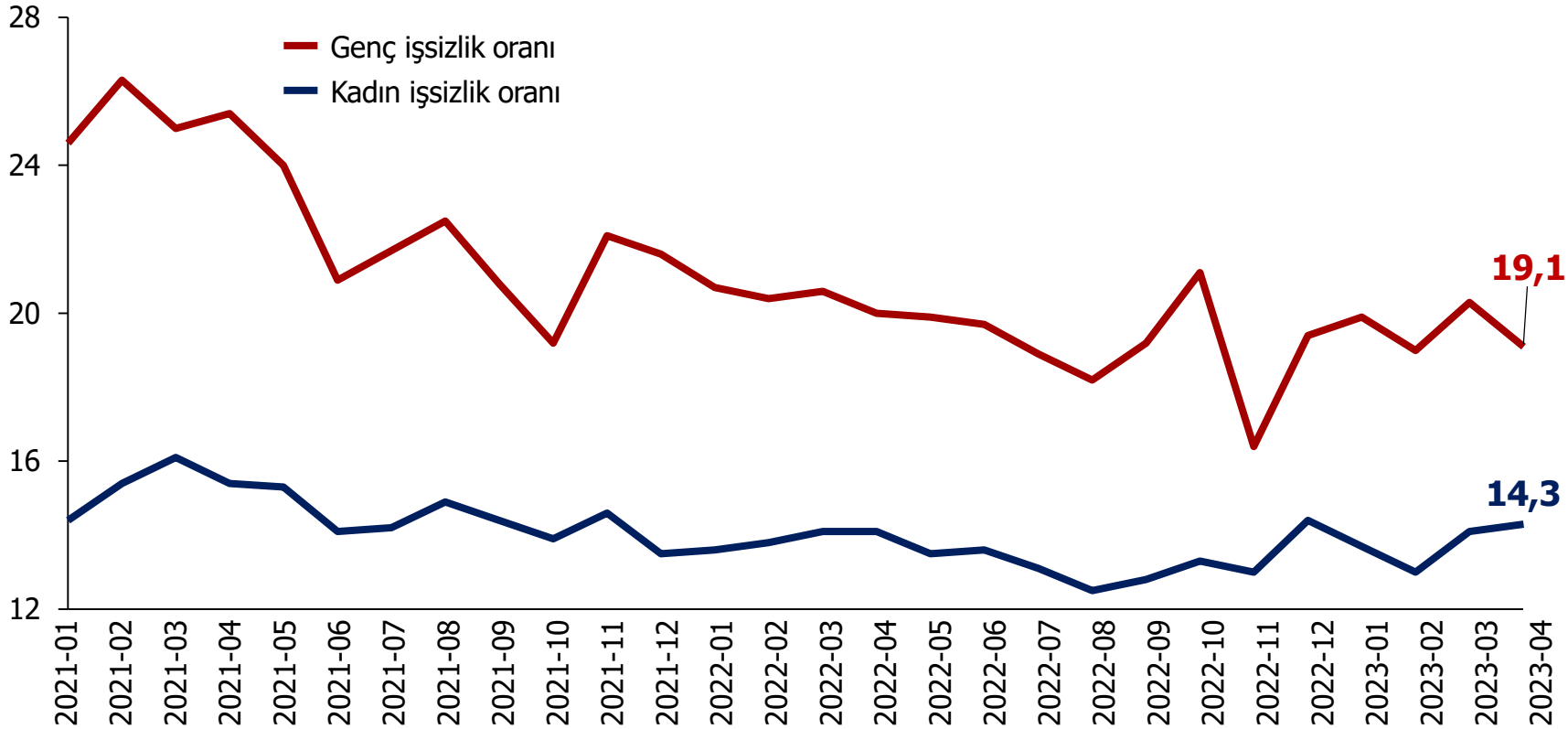
İşsizlik ve işgücüne katılım oranı (mevsim etkisinden arındırılmış, %)
Ocak 2021 – Nisan 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Nisan ayında işsizlik oranları kadınlarda 0,2 puan artmış, gençlerde ise 1,2 puan gerilemiştir.

Genç ve kadın işsizlik oranları (mevsim etkisinden arındırılmış, %) Ocak 2021 – Nisan 2023

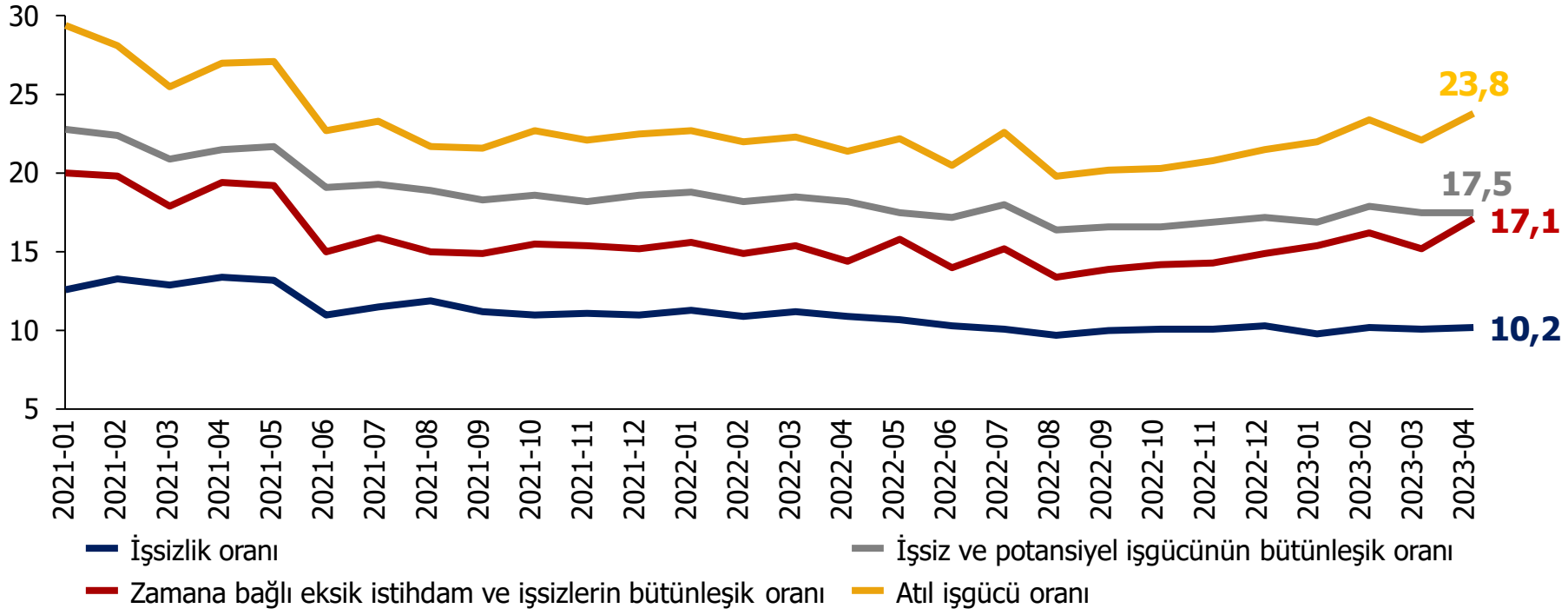

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Geniş tanımlı işgücü göstergelerinde belirgin artışlar gözlenmiştir.

Bir önceki aya kıyasla atıl işgücü oranı 1,7 puan, zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı ise 1,9 puan yükselmiştir.

İşgücüne ilişkin tamamlayıcı göstergeler* (mevsim etkisinden arındırılmış, %)
Ocak 2021 – Nisan 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

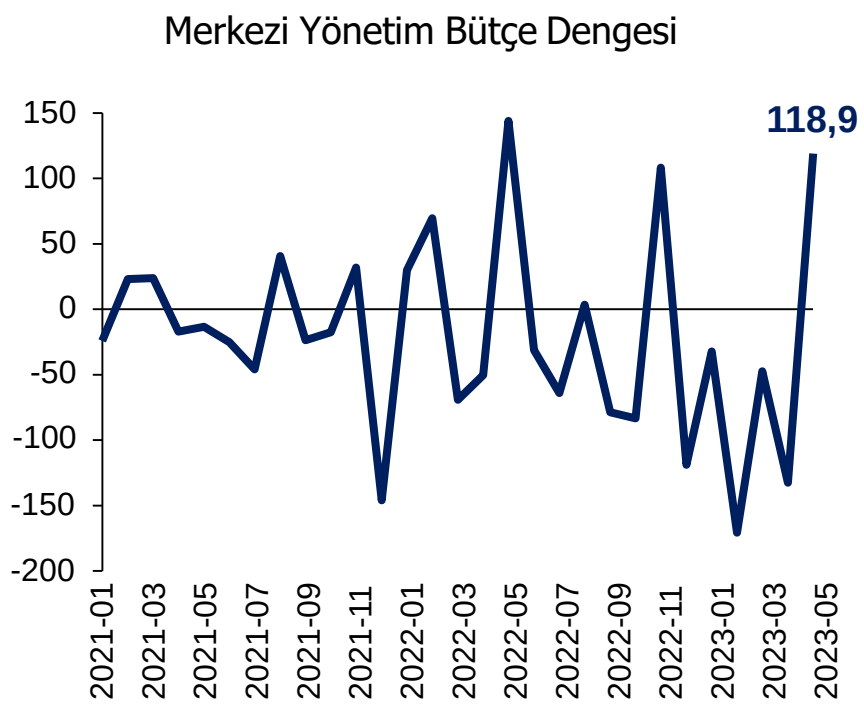
* Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde fiili olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.
Potansiyel işgücü: Referans haftasında ne istihdamda ne de işsiz olan çalışma çağındaki kişilerden; iş arayan fakat kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olmayanlarla, iş aramadığı halde çalışma isteği olan ve kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olan kişilerdir.
Atıl işgücü: Zamana bağlı eksik istihdam, işsiz ve potansiyel işgücünün toplamıdır.

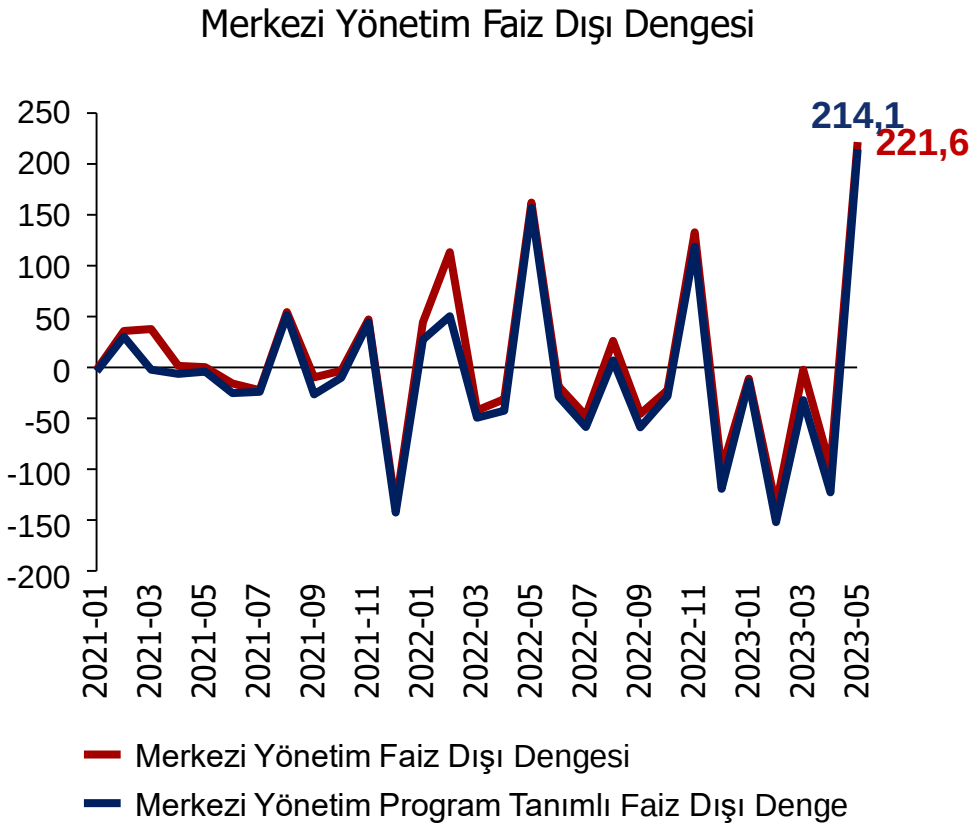
Kamu Maliyesi

- Merkezi Yönetim bütçe dengesi
- Merkezi Yönetim faiz dışı denge
  - Program tanımlı faiz dışı denge
- Merkezi Yönetim borç stoku
  - Döviz cinsi borç stoku
  - Merkezi Yönetim borç stoku / GSYİH

Bütçe dengesi Mayıs ayında 118,9 milyar TL fazla vermiştir.
Program tanımlı faiz dışı dengede ise 221,6 milyar TL fazla kaydedilmiştir.

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (milyar TL) Ocak 2021 – Mayıs 2023

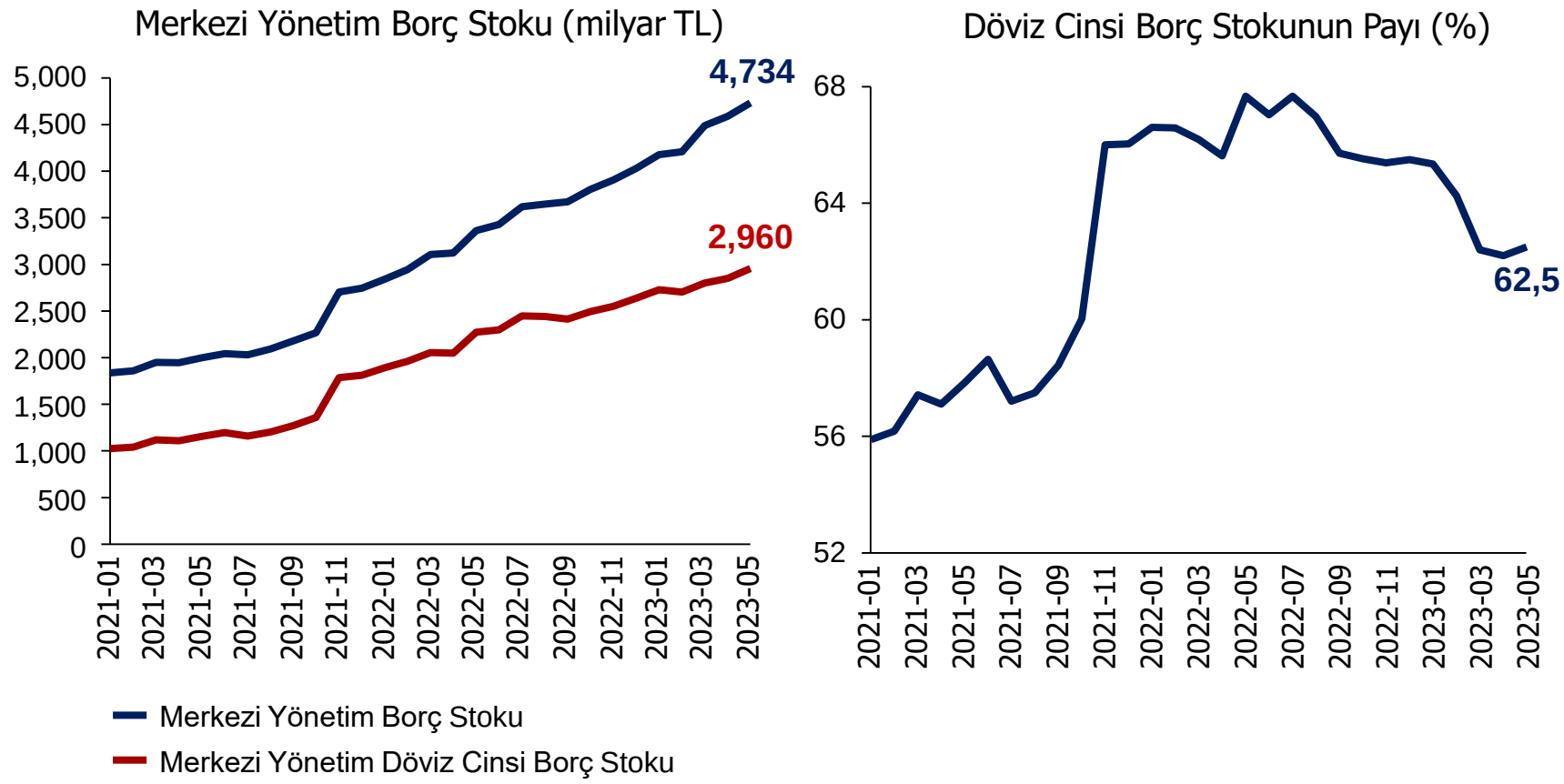

Kaynak: HMB, TEPAV görselleştirmesi

Mayıs ayında Merkezi Yönetim borç stoku bir önceki yıla göre %40,7 artarak 4,7 trilyon TL'ye ulaşmıştır.

Borç stokunun %62,5'i döviz cinsindendir.

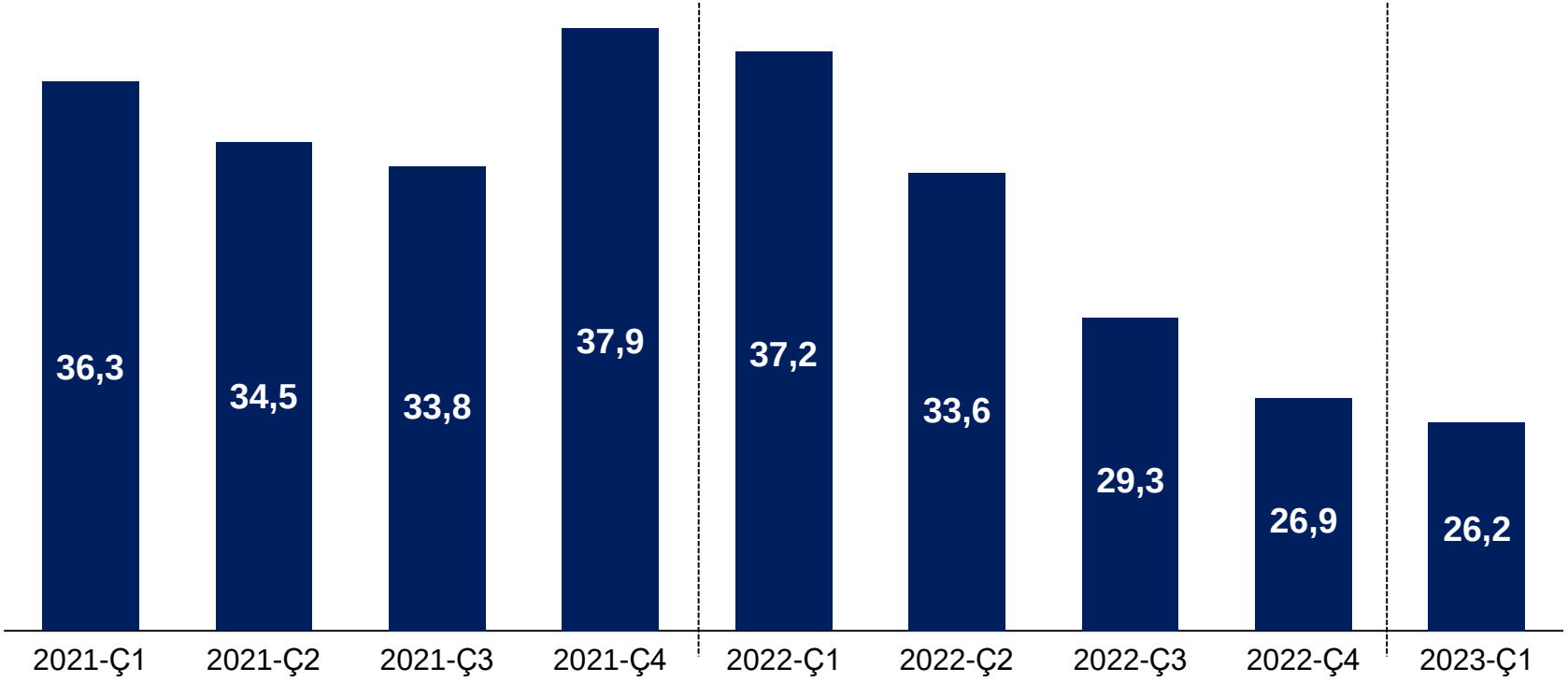
Merkezi Yönetim Borç Stoku (Ocak 2021 – Mayıs 2023)

Kaynak: HMB, TEPAV görselleştirmesi

2023 ilk çeyreği itibarıyla Merkezi Yönetim borç stoku/GSYİH oranı %26,2'ye gerilemiştir.

Merkezi Yönetim Borç Stoku / GSYİH (%) 2021 Ç1 – 2023 Ç1

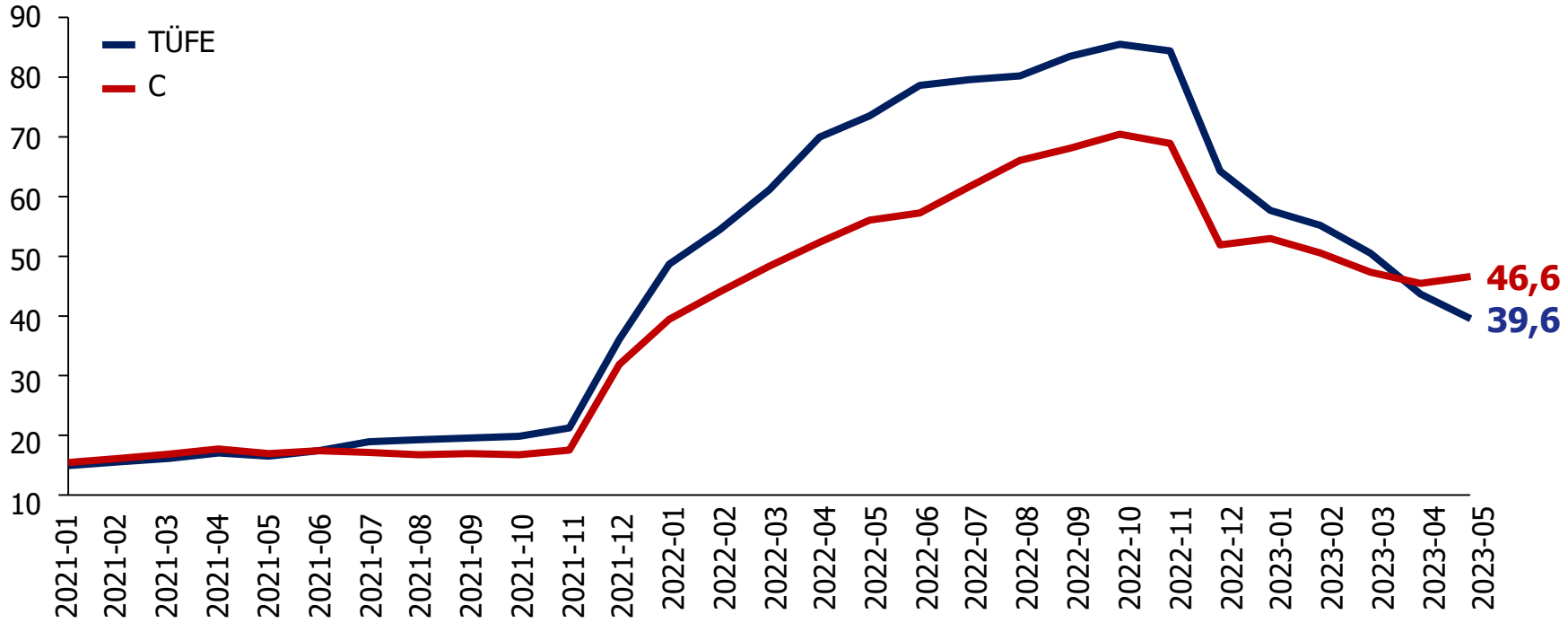
Kaynak: HMB, TEPAV hesaplamaları

Enflasyon

- Tüketici enflasyonu
  - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve özel kapsamlı gösterge - C
  - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve alt kalemler
- Üretici enflasyonu
  - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve imalat alt endeksi
  - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve alt kalemler

Mayıs ayında yıllık tüketici enflasyonu %39,6'ya gerilemiştir.
Temel eğilim göstergelerinden TÜFE-C endeksinin yıllık değişimi ise %46,6'ya yükselmiştir.

TÜFE ve özel kapsamlı enflasyon göstergesi - C* (yıllık değişim, %)
Ocak 2021 – Mayıs 2023

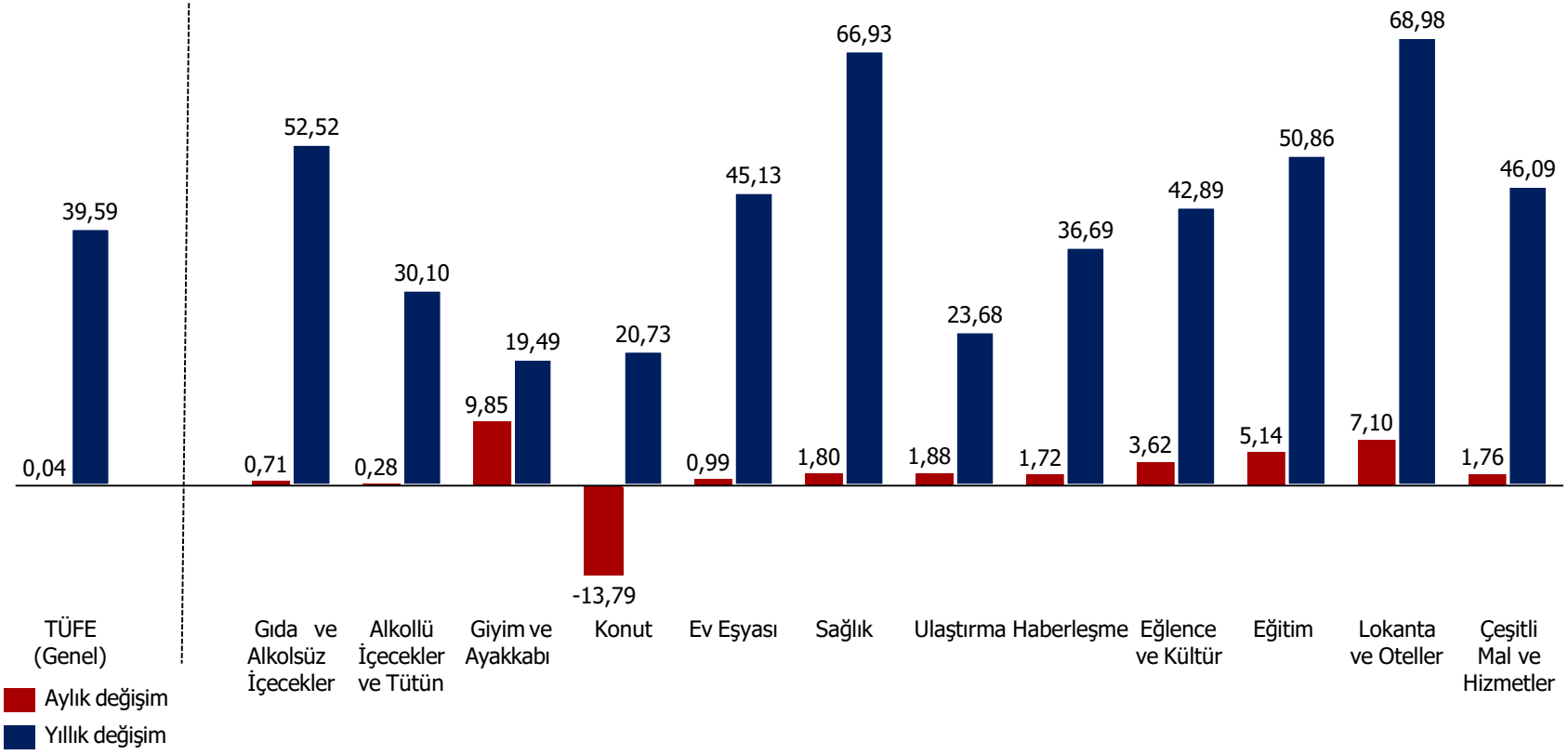

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi
* Enflasyonun temel eğilimini göstermek amacıyla hesaplanan özel kapsamlı göstergelerden TÜFE-C, enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç TÜFE'yi göstermektedir.

Mayıs ayında aylık tüketici enflasyon oranı %0,04'tür; konut grubunda %13,79 oranında fiyat düşüşü gerçekleşmiştir.

Mayıs ayı gerçekleşmesinde TÜİK'in doğalgaz destekleri için "sıfır fiyat" yöntemi uygulaması belirgin etkide bulunmuştur.

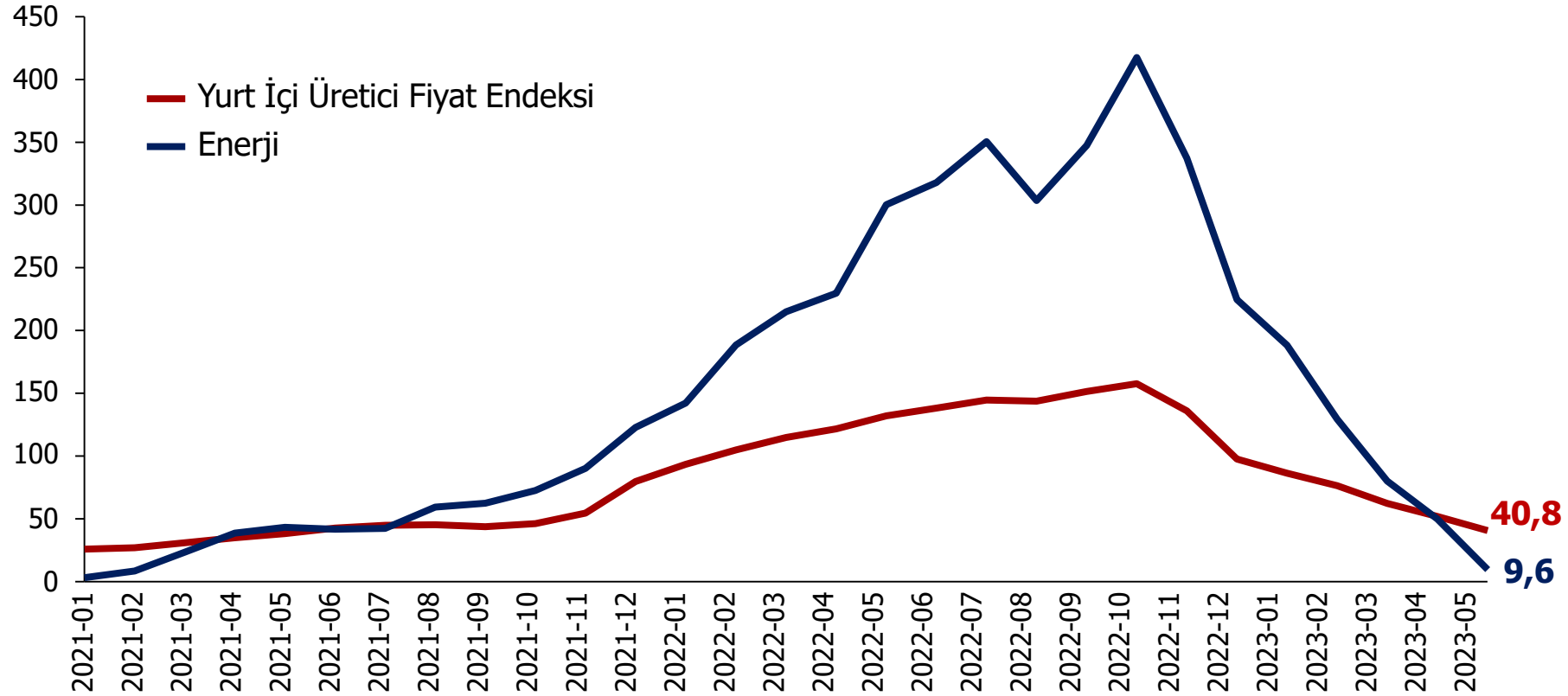
TÜFE ve alt kalemler (%) Mayıs 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Mayıs ayında yurt içi üretici enflasyon oranı %40,8'e gerilemiştir.
Enerji maliyetlerindeki yıllık artış ise %9,6'ya gerilemiştir.

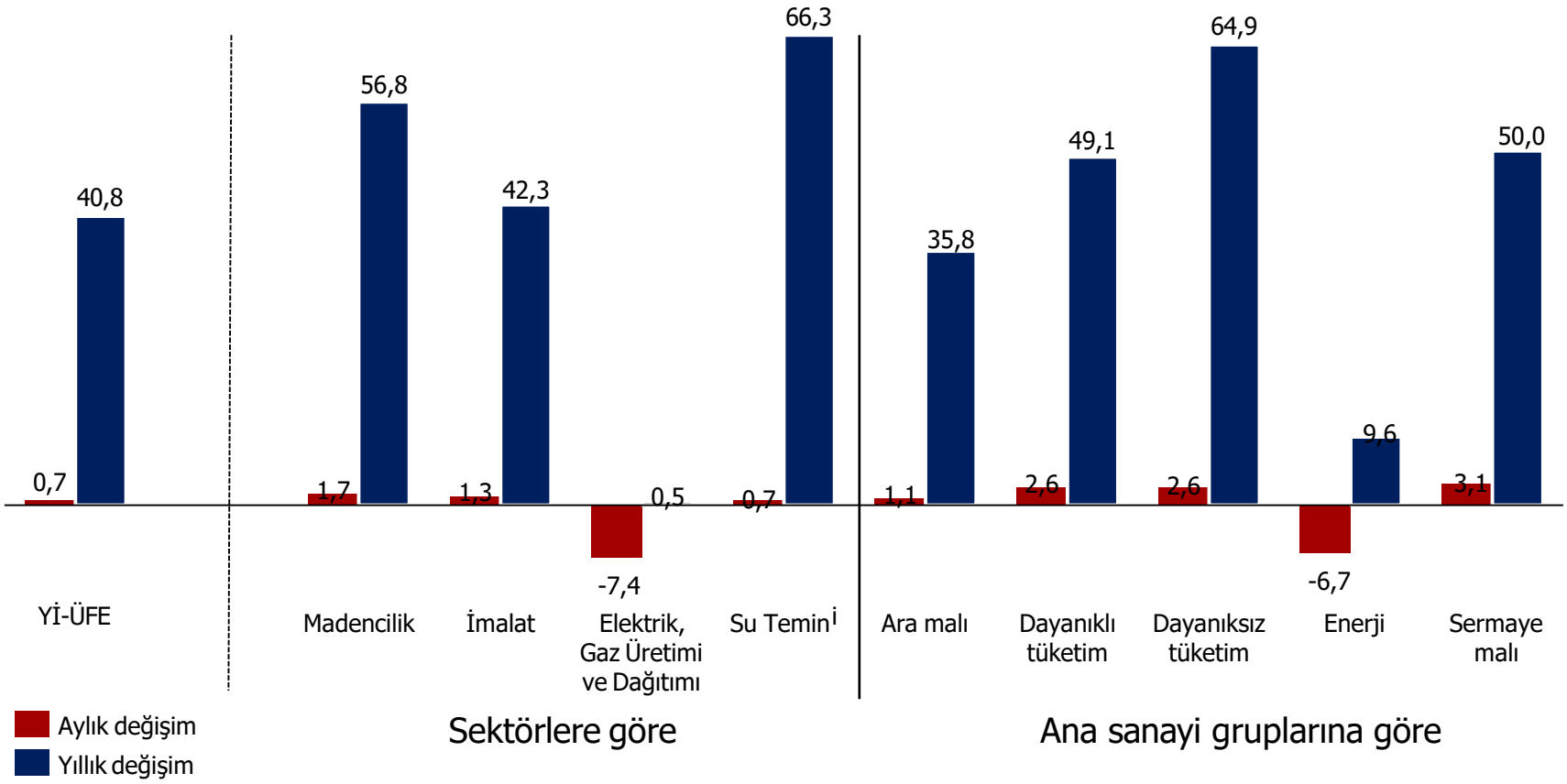
Yİ-ÜFE ve imalat (yıllık değişim, %) Ocak 2021 - Mayıs 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Mayıs ayında aylık üretici enflasyon oranı %0,7'dir.
Elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında %7,4, enerji de ise %6,7 oranında aylık fiyat düşüşleri gerçekleşmiştir.

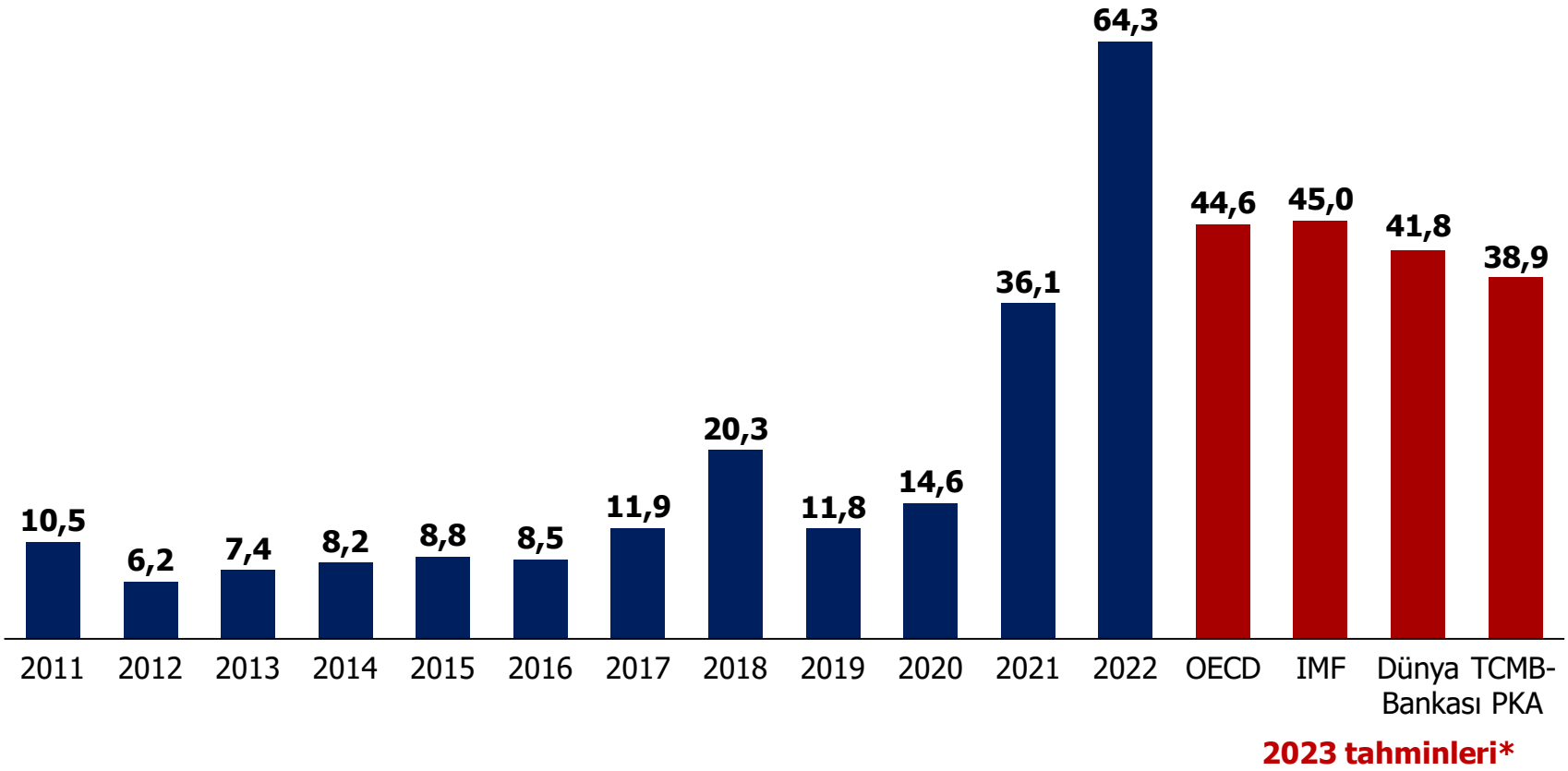
Yİ-ÜFE ve alt kalemler (%) Mayıs 2023

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

2023 yıl sonu tüketici enflasyonu tahminleri %38,9 – 45,0 aralığındadır.

Enflasyon (TÜFE, %) 2011 - 2023

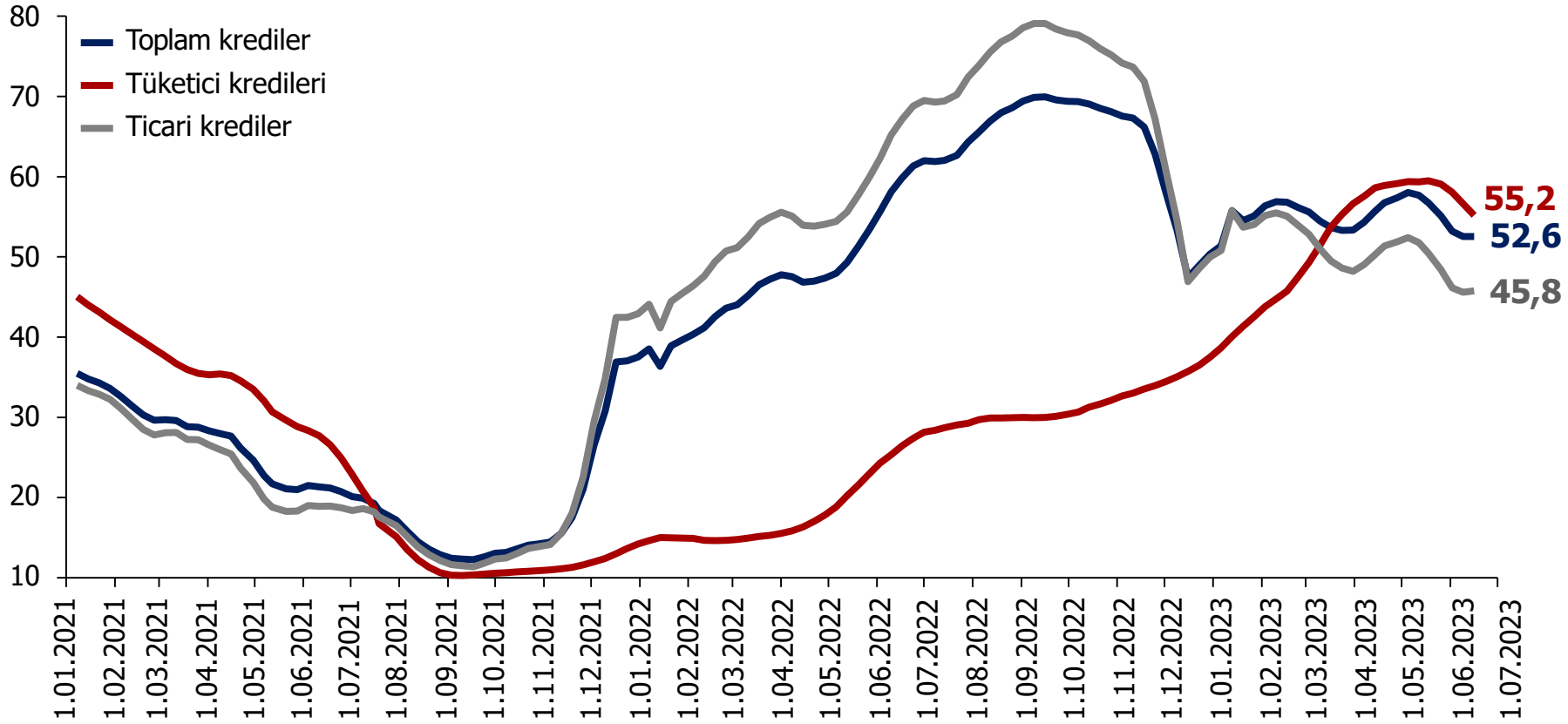
Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi
* IMF – Nisan 2023 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD - Kasım 2022 Ekonomik Görünüm Raporu, Dünya Bankası - Nisan 2023 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Raporu ve TCMB – Haziran 2023 Piyasa Katılımcılar Anketi verileridir.

Kredi ve Mevduat

- Kredi gelişmeleri
  - Kredi büyüme hızları
  - Tüketici kredi büyümesi
- Tahsili gecikmiş alacaklar ve karşılıksız senetler
  - Takipteki alacaklar
  - Karşılıksız çek oranı
- Mevduat gelişmeleri
  - Toplam mevduat
  - TL ve YP mevduat
- Faiz oranları
  - Ticari kredi ve mevduat faizi
  - Tüketici kredi faizleri

Kredi kullanımlarında artış oranı %52,6'ya gerilemiştir.
Ticari kredilerin yıllık artış oranı %45,8, tüketici kredilerindeki artış oranı %55,2'dir.

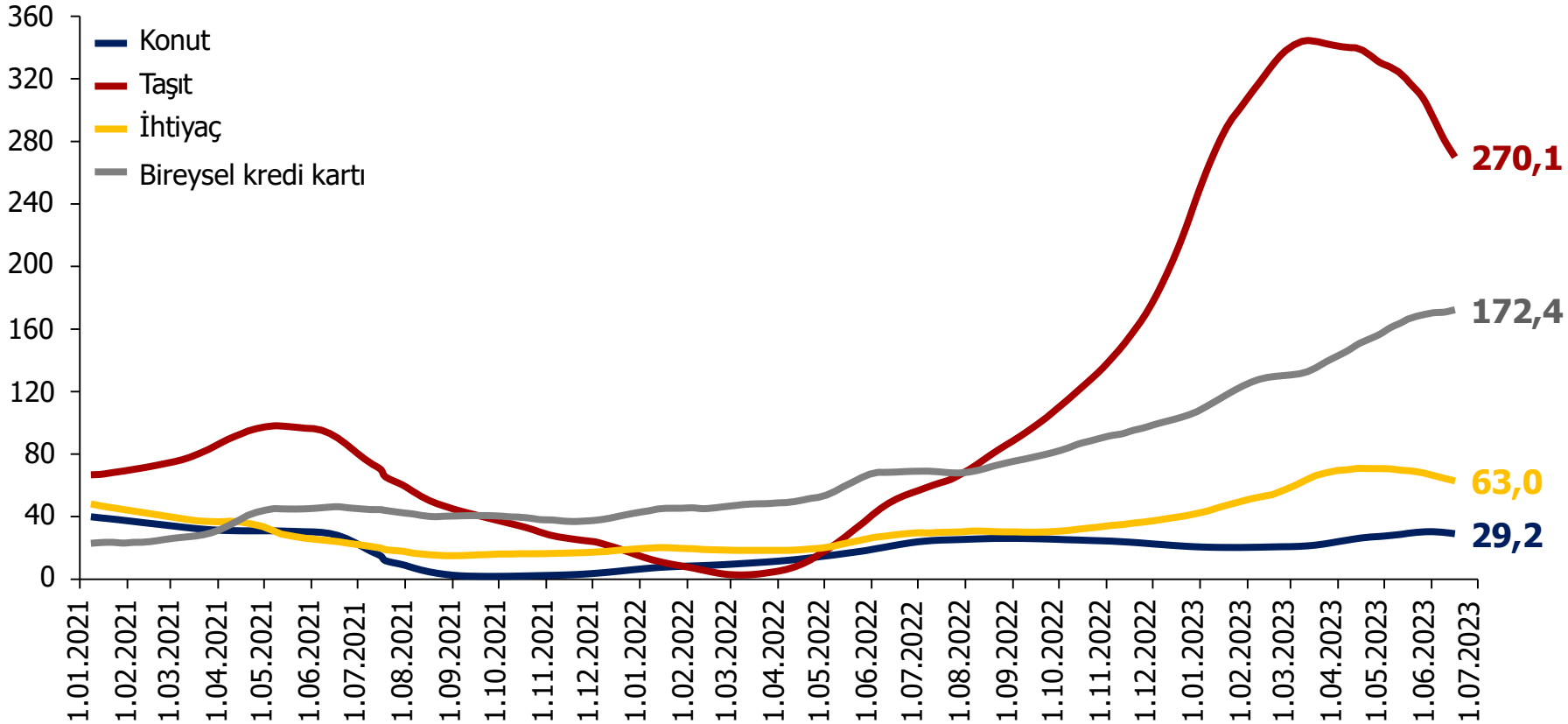
Kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık değişim, %)
8 Ocak 2021 – 16 Haziran 2023

Kaynak: BDDK, TEPAV hesaplamaları

Taşıt kredilerinde yıllık artış düşüş eğilimindedir.
İhtiyaç kredilerinde yıllık artış oranı %63, konut kredilerinde ise %29,2 olmuştur.

Tüketici kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık % değişim)
8 Ocak 2021 – 16 Haziran 2023

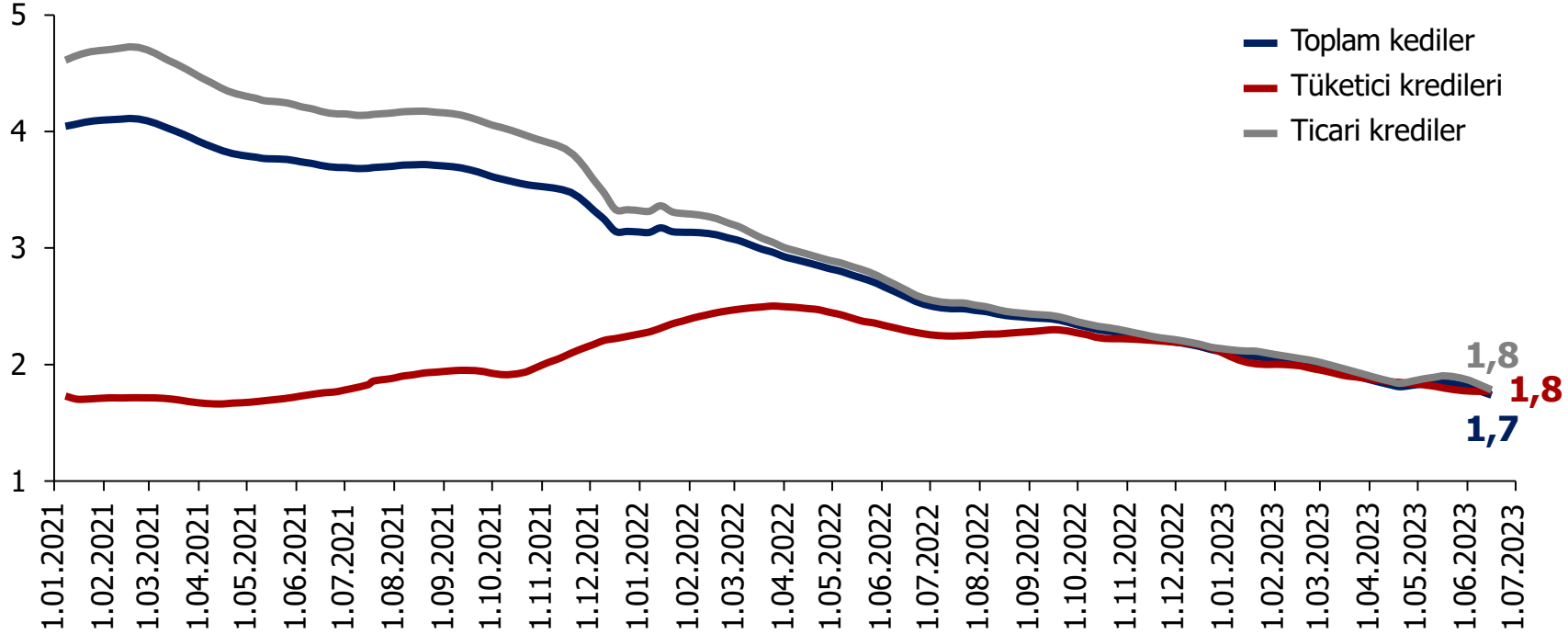

Kaynak: BDDK, TEPAV hesaplamaları

Takipteki alacaklar oranı gerilemektedir.

Haziran ayı itibarıyla takipteki alacaklar oranı ticari ve tüketici kredilerinde %1,8'dir.

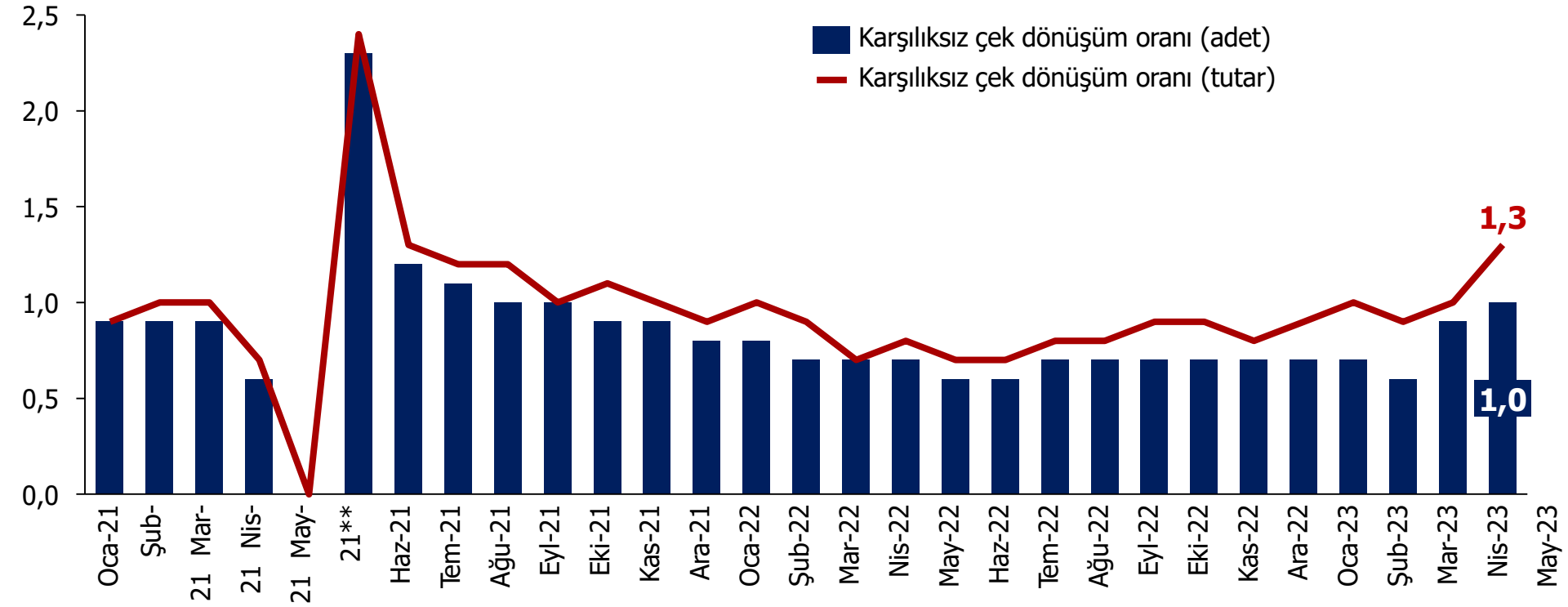
Takipteki kredi oranları* (4 haftalık hareketli ortalama, %)
8 Ocak 2021 – 16 Haziran 2023

Kaynak: BDDK, TEPAV hesaplamaları
*Takipteki kredi oranı, takipteki alacakların toplam nakdi krediler içerisindeki payını göstermektedir.
**BDDK, salgınının ardından işletmelerin yaşayacakları nakit akışı sorununun finansal bir probleme dönüşmemesi için Mart 2020'de aldığı kararla, 31 Aralık'a kadar 2. grup krediye (yakın izlemedeki krediler-sorunlu krediler) geçiş süresini 30 günden 90 güne, 3. grup krediye (takipteki krediler) geçiş süresi de 90 günden 180 güne çıkarmıştır. İlgili uygulama bazı istisnalar tanınarak 30 Eylül 2021'e kadar uzatılmıştır.

Mayıs ayında karşılıksız çeklerin dönüşüm oranları yükselmiştir.
Karşılıksız çeklerde dönüşüm oranları tutar olarak %1,3, adet olarak %1,0 seviyesindedir.

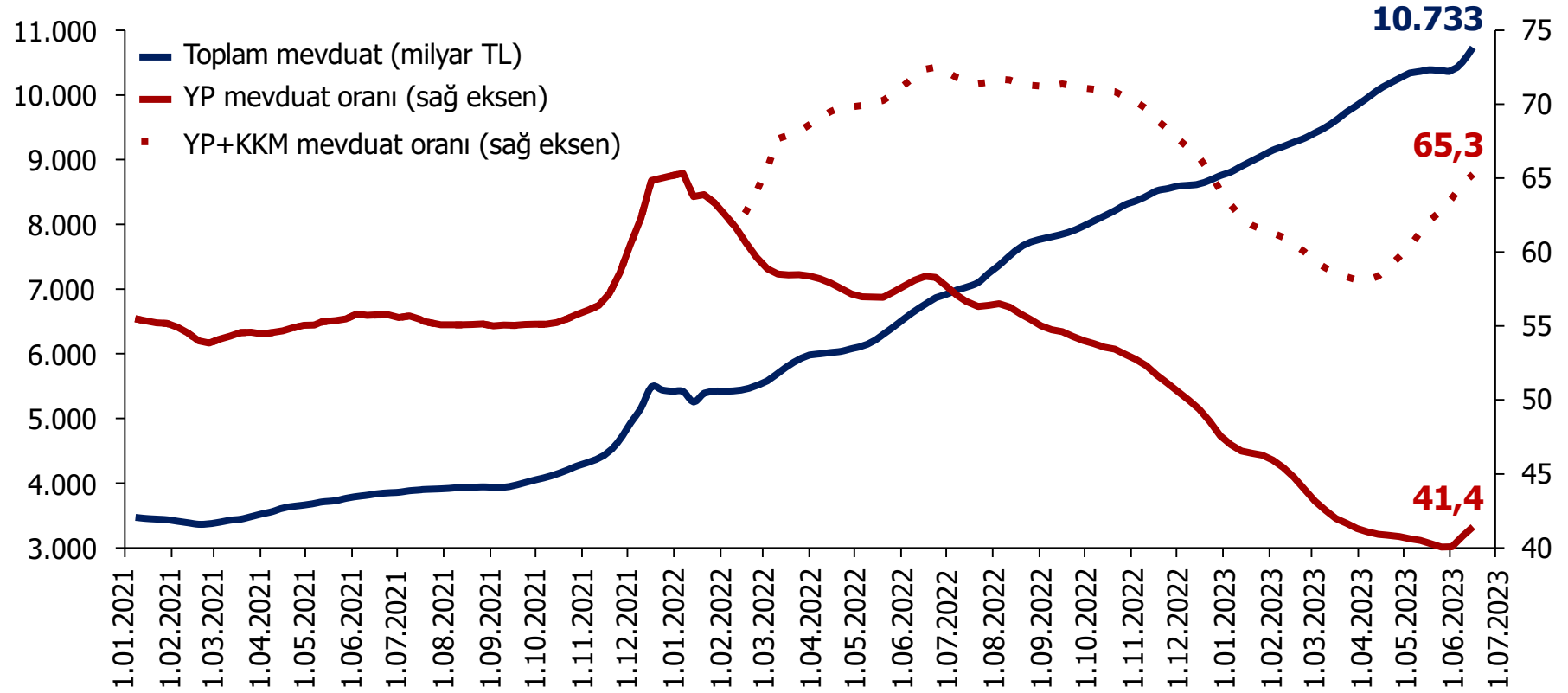
Karşılıksız çek dönüşüm oranı* (%) Ocak 2021 – Mayıs 2023

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları
*Karşılıksız çek dönüşüm oranları, takas odalarına ibraz edilen ve karşılıksız kalan çek adet ve tutarının toplam takasa ibraz edilen çek adet ve tutarı içindeki oranıdır.
** Mayıs ayında karşılıksız çek işlemlerine ilişkin düzenleme nedeniyle veri açıklanmamıştır.
https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210430M1-1.htm

Haziran ayı itibarıyla toplam mevduatlar 10 trilyon TL'yi aşmıştır.
Mevduat dolarizasyon oranı %41,4'tür, Kur Korumalı Mevduatlar (KKM) dahil edildiğinde %65,3'e yükselmektedir.

Toplam mevduat tutarı ve dövize endeksli mevduatların oranı (4 haftalık hareketli ortalama, %) 8 Ocak 2021 – 16 Haziran 2023

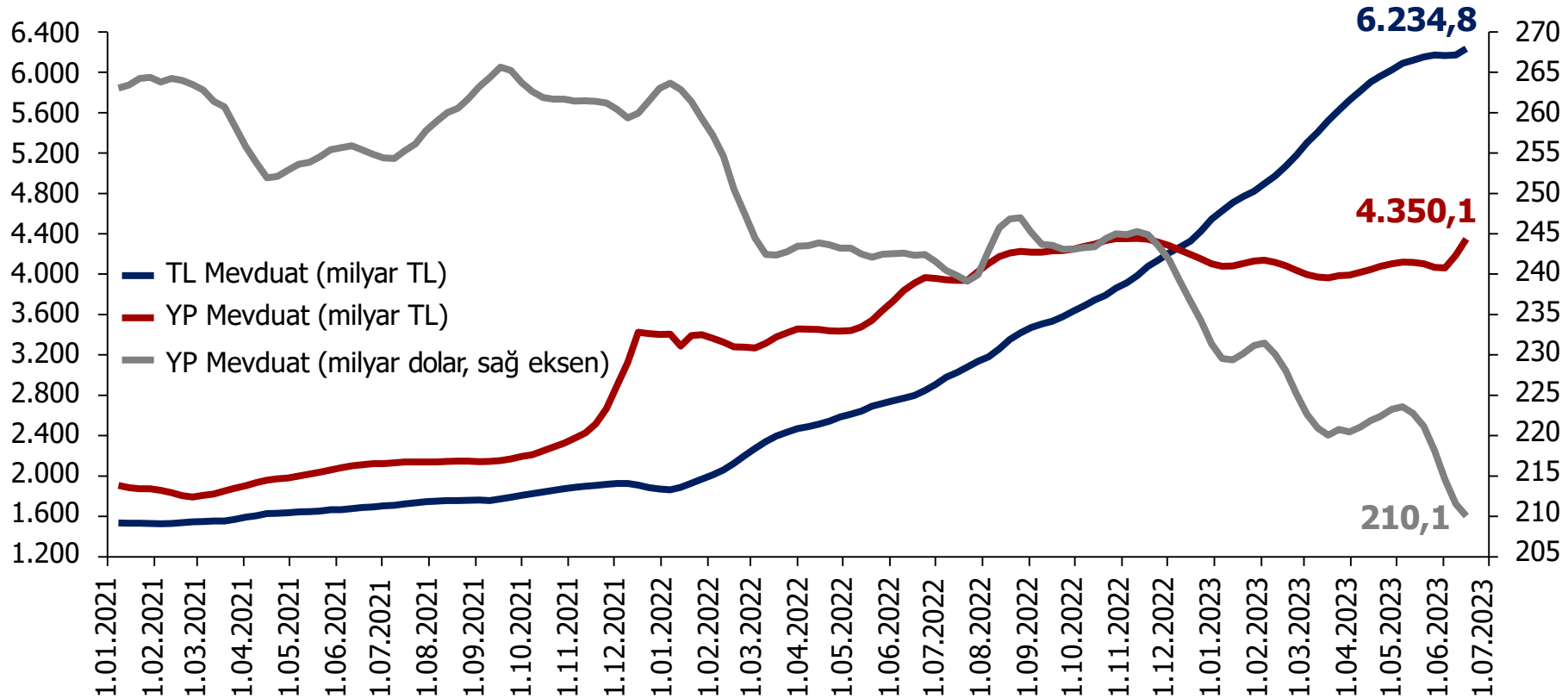

Kaynak: BDDK, TEPAV hesaplamaları

Yabancı para mevduatlar azalmaktadır.

Yabancı mevduatlar son dört haftada 11 milyar dolar azalırken, TL karşılığı ise %6,0 yükselmiştir.

TL ve YP mevduat (4 haftalık hareketli ortalama) 8 Ocak 2021 – 16 Haziran 2023

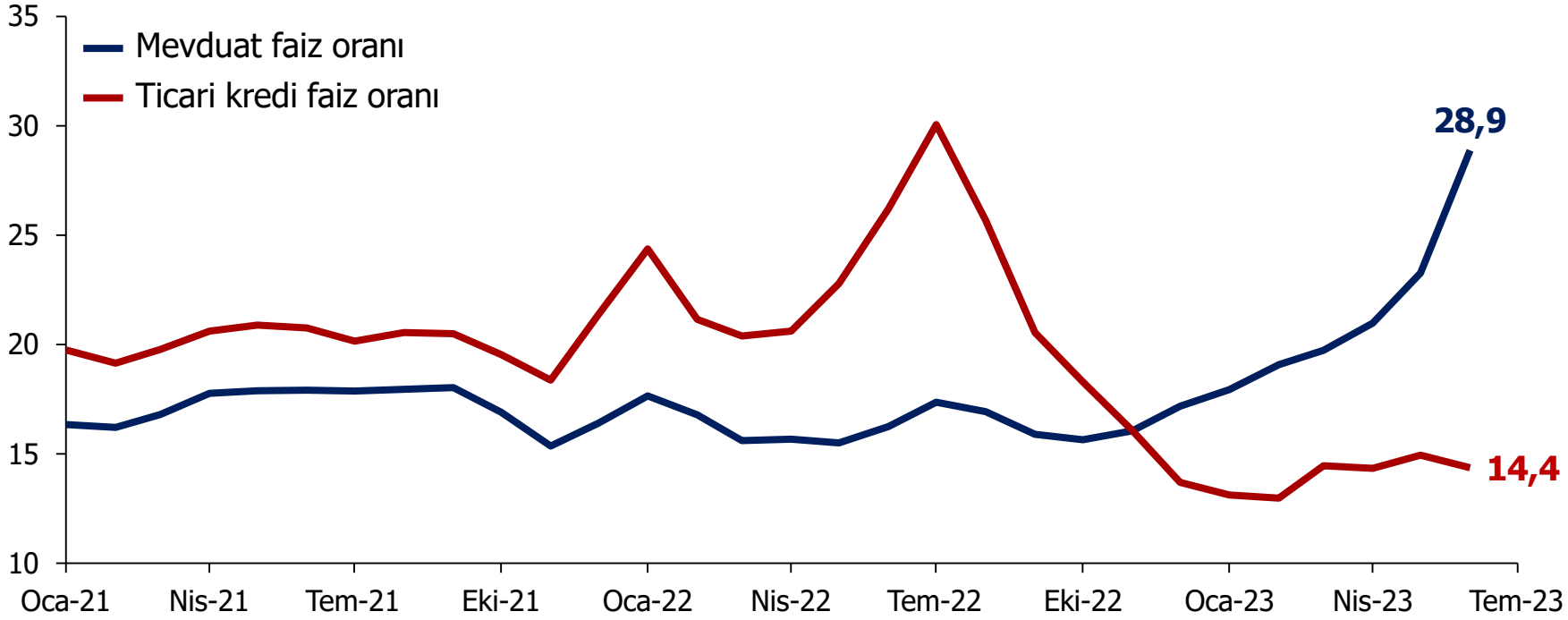

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

Mevduat faizleri yükselmektedir.

Haziran ayı itibarıyla ticari kredi faizleri %14,4, mevduat faizleri ise %28,9 düzeyindedir.

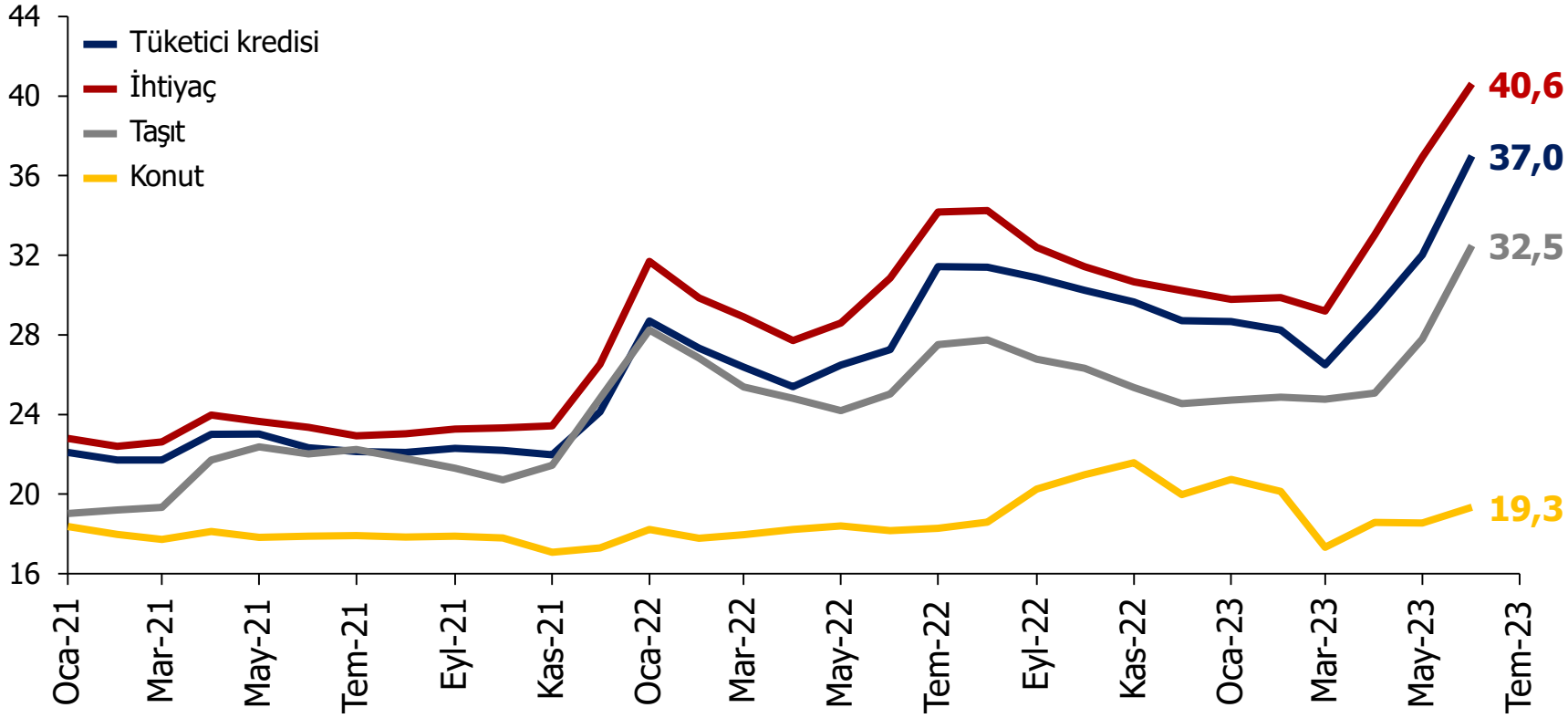
Ticari kredi* ve mevduat faizi (TL üzerinden açılan, akım veri, %)
Ocak 2021 – Haziran 2023**

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları
*Tüzel kişi Kredili Mevduat Hesabı ve kurumsal kredi kartları hariçtir.
** 16 Haziran 2023 tarihi itibarıyladır.

Konut, ihtiyaç ve taşıt kredilerinde faiz oranları yükselmektedir.
Haziran ayı itibarıyla kredi faiz oranları ihtiyaç kredilerinde %40,6, taşıt kredilerinde %32,5, konut kredilerinde ise %19,3'tür.

Tüketici kredi faizleri (TL üzerinden açılan, akım veri, %) Ocak 2021 – Haziran 2023*

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi
* 16 Haziran 2023 tarihi itibarıyladır.

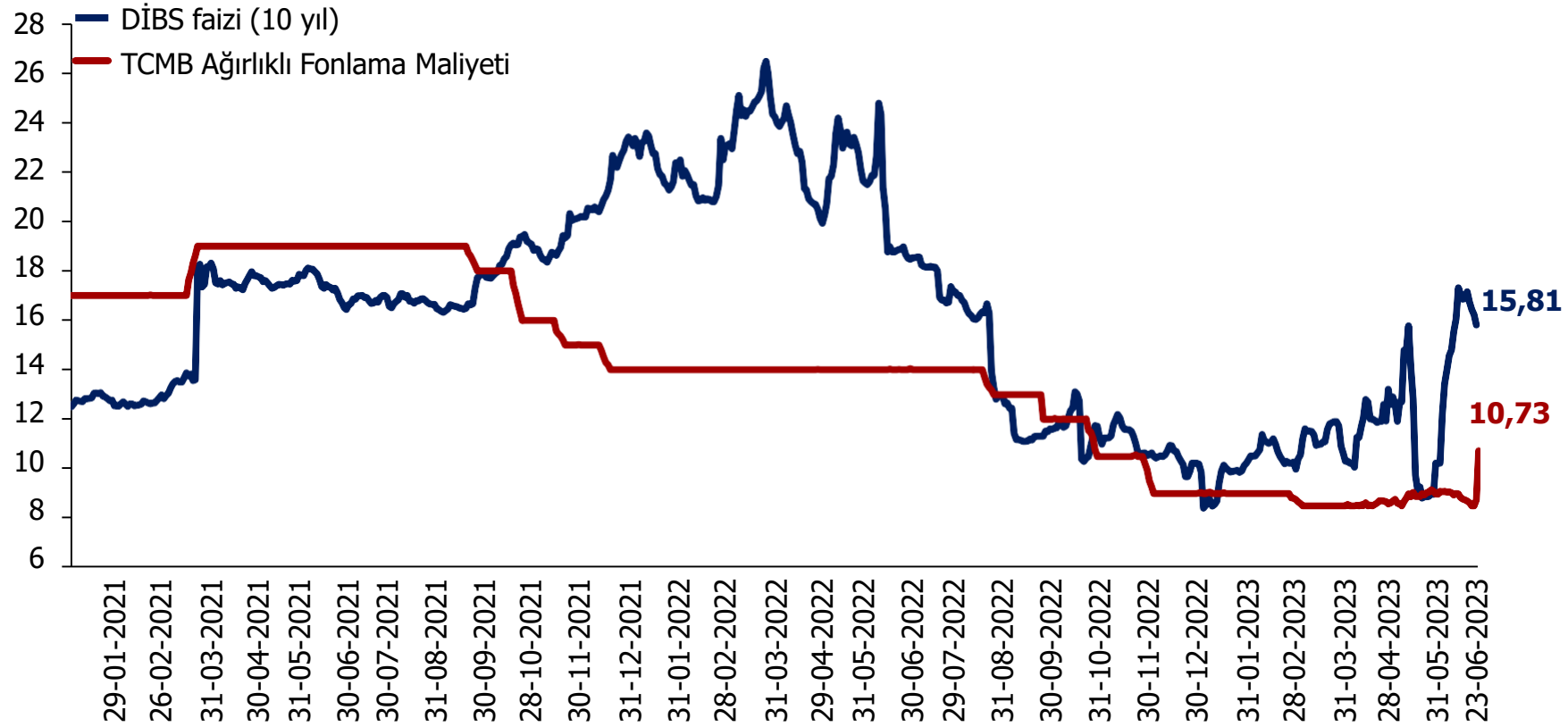
Finansal Piyasa Göstergeleri

- TCMB ortalama fonlama faizi
- Tahvil faizleri
- ABD tahvil faizi
- Türkiye risk primi (CDS)
- Döviz kurları

Şubat 2023'ten bu yana %8,5 seviyesinde sabit olan para politikası faiz oranı Haziran ayında yüzde 15'e yükseltilmiştir.

Haziran ayı itibarıyla, devlet iç borçlanma faizleri yüzde 10,73'e ulaşmıştır.

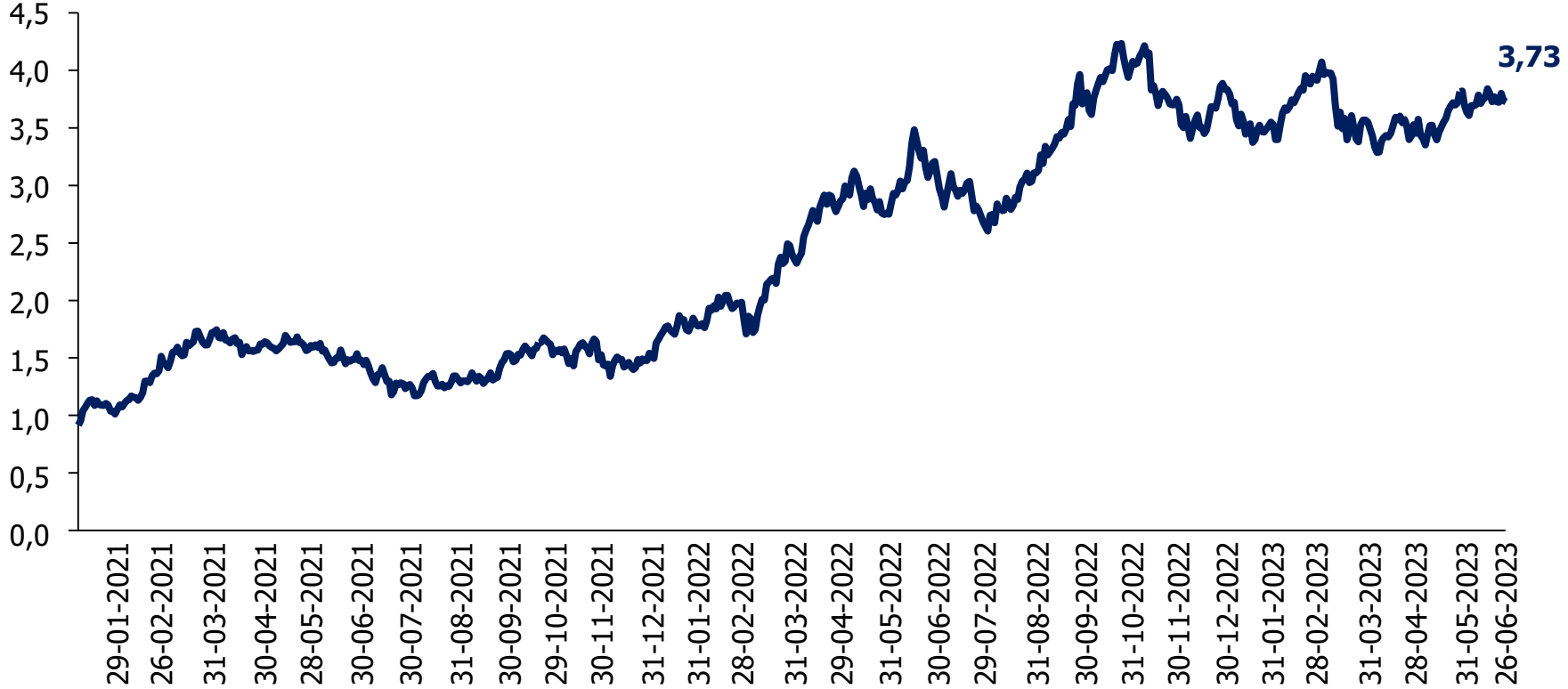
TCMB ortalama fonlama faizi ve Devlet iç borçlanma faizleri (günlük, %)
1 Ocak 2021 – 23 Haziran 2023

Kaynak: TCMB, Reuters, TEPAV görselleştirmesi

Haziran ayında ABD Merkez Bankası (Fed) politika faizinde değişikliğe gitmemiş, önümüzdeki dönemde faiz artışı olabileceği mesajını vermiştir.
ABD 10 yıllık devlet iç borçlanma faizi Haziran ayı itibarıyla %3,73'tür.

Devlet iç borçlanma faizleri – ABD 10 yıl (günlük, %) 1 Ocak 2021 – 26 Haziran 2023

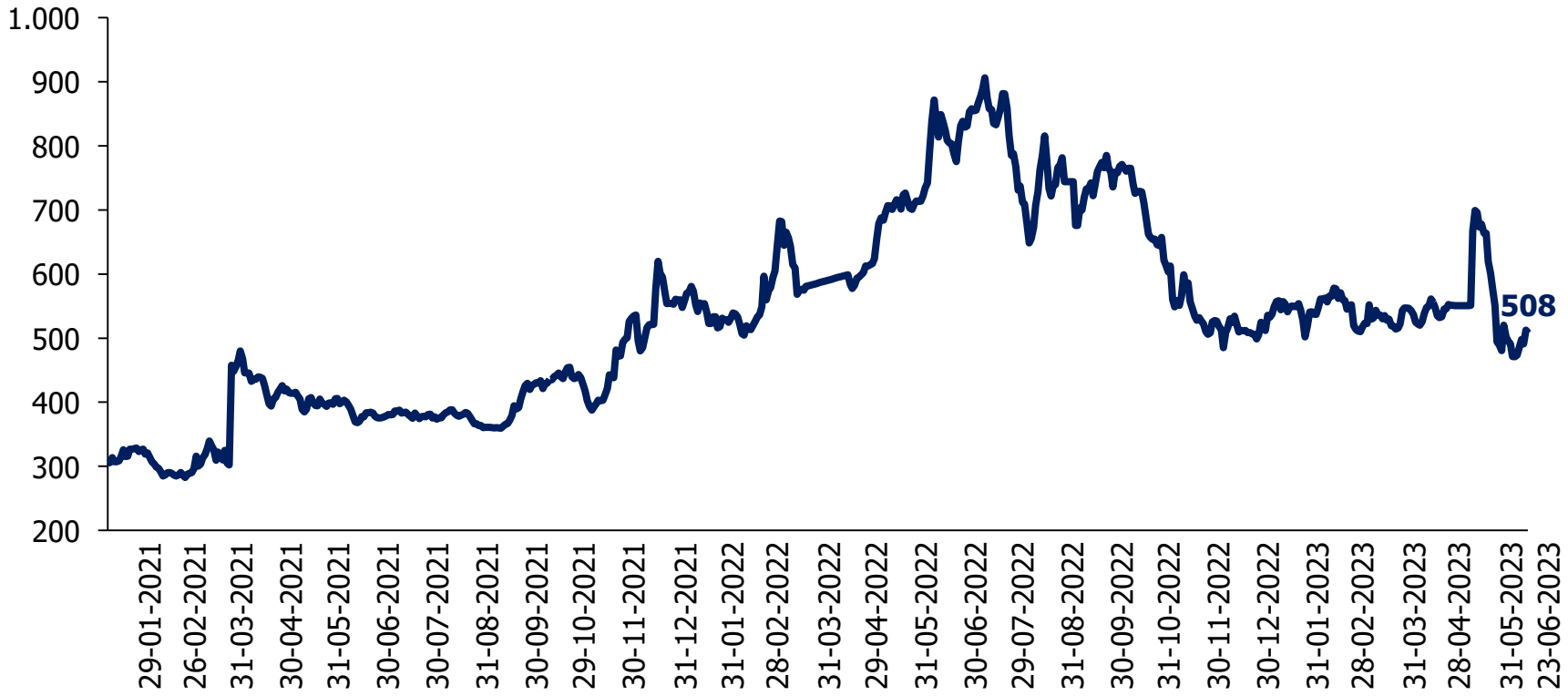

Kaynak: Reuters, TEPAV görselleştirmesi

Türkiye'nin risklilik göstergesi Haziran ayında düşüş eğilimindedir.

Kredi temerrüt takas (CDS) oranı son bir ayda 700 seviyesinden 471'e kadar gerilemiştir. 23 Haziran itibarıyla 508'dir.

Kredi Temerrüt Takası – CDS* (günlük) 1 Ocak 2021 – 23 Haziran 2023

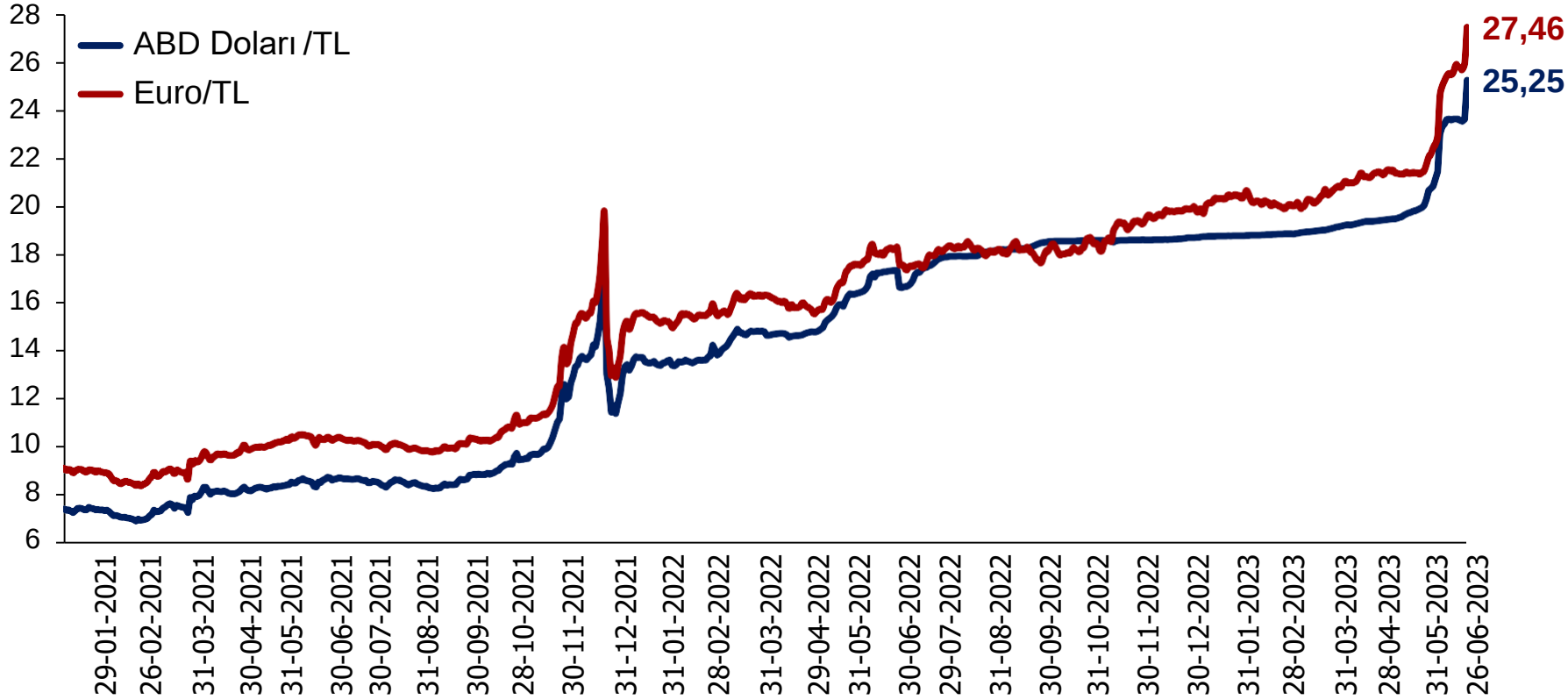

Kaynak: Reuters, TEPAV görselleştirmesi

* Tahvil ve benzeri yatırım enstrümanlarında borçlunun ödeyememe riskine karşı alacaklının hakkını garanti eden sigortadır.

Haziran ayında döviz kurundaki aylık değişim ABD Doları/TL'de %24,3, Euro/TL'de ise %26,2'dir.

Döviz kurları (günlük) 1 Ocak 2021 – 26 Haziran 2023

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler*

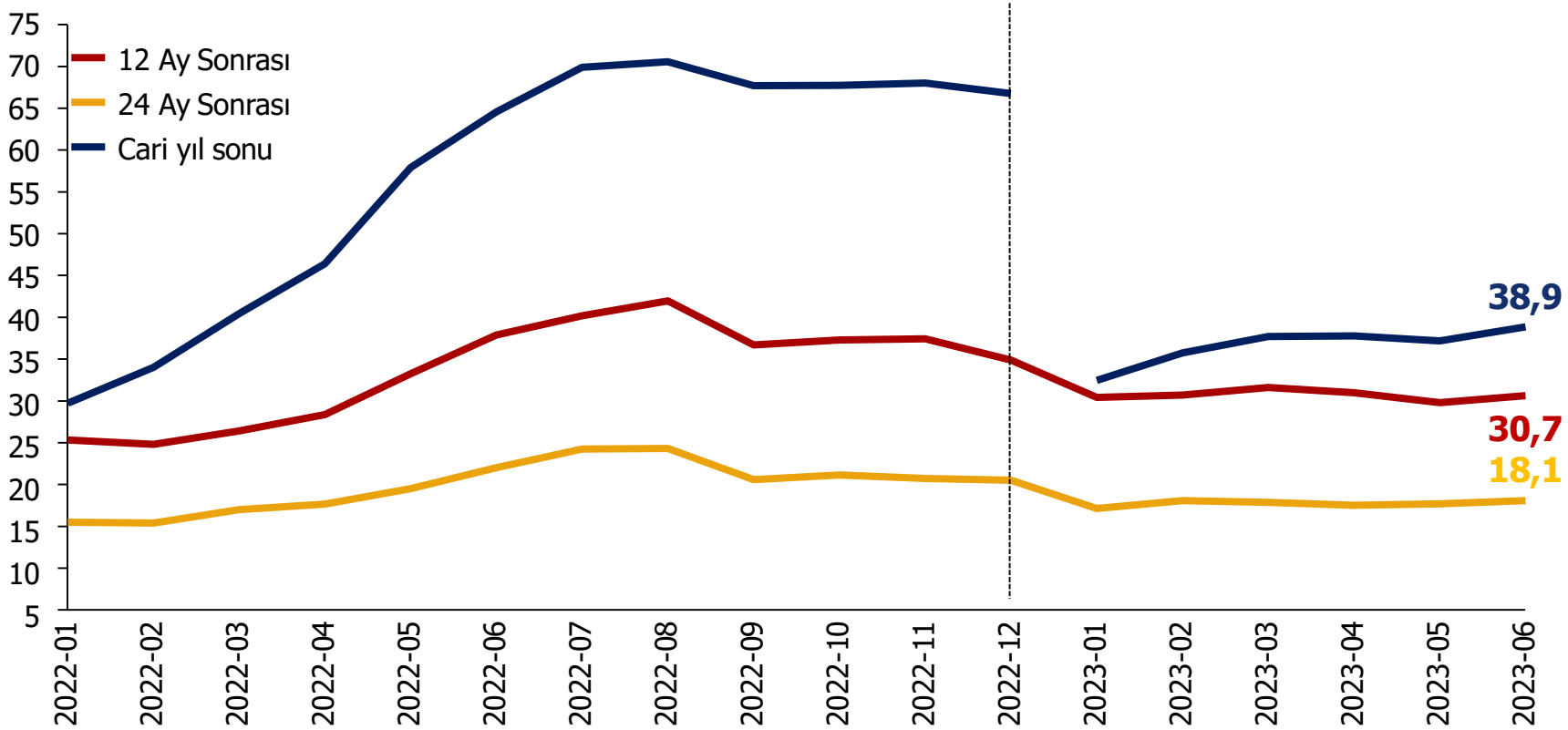
- Enflasyon beklentileri
  - Cari yıl sonu yıllık TÜFE beklentisi
  - 12 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
  - 24 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
- Döviz kuru beklentileri
  - Cari ay sonu ABD dolar kuru beklentisi
  - Cari yıl sonu ABD dolar kuru beklentisi
  - 12 ay sonrasının ABD dolar kuru beklentisi
- Büyüme beklentileri
  - Cari yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi
  - Gelecek yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi

* TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, 16 Haziran 2023 tarihinde yayımlanmıştır. İlgili tarihten sonraki gelişmeler beklentilere yansımamaktadır.

Haziran ayında 2023 yılı sonuna ilişkin tüketici enflasyonu beklentisi 1,7 puan azalarak %38,9'a gerilemiştir.

12 ay sonrası beklenti ise %30,7'dir.

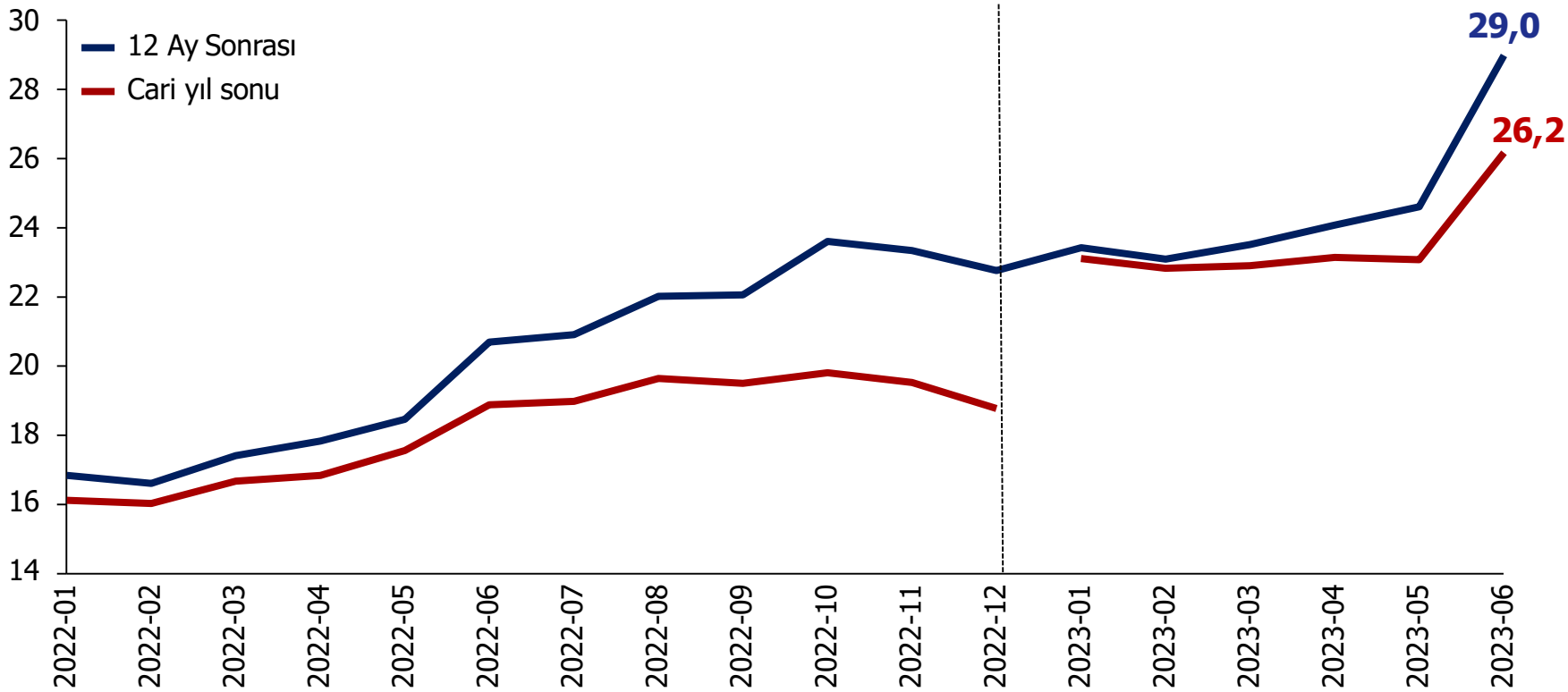
Yıllık TÜFE beklentileri (%) Ocak 2022 – Haziran 2023

Kaynak: TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, TEPAV görselleştirmeleri

Anket katılımcıları döviz kurunun (ABD doları/TL) yıl sonunda 26,2 TL olmasını beklemektedir.

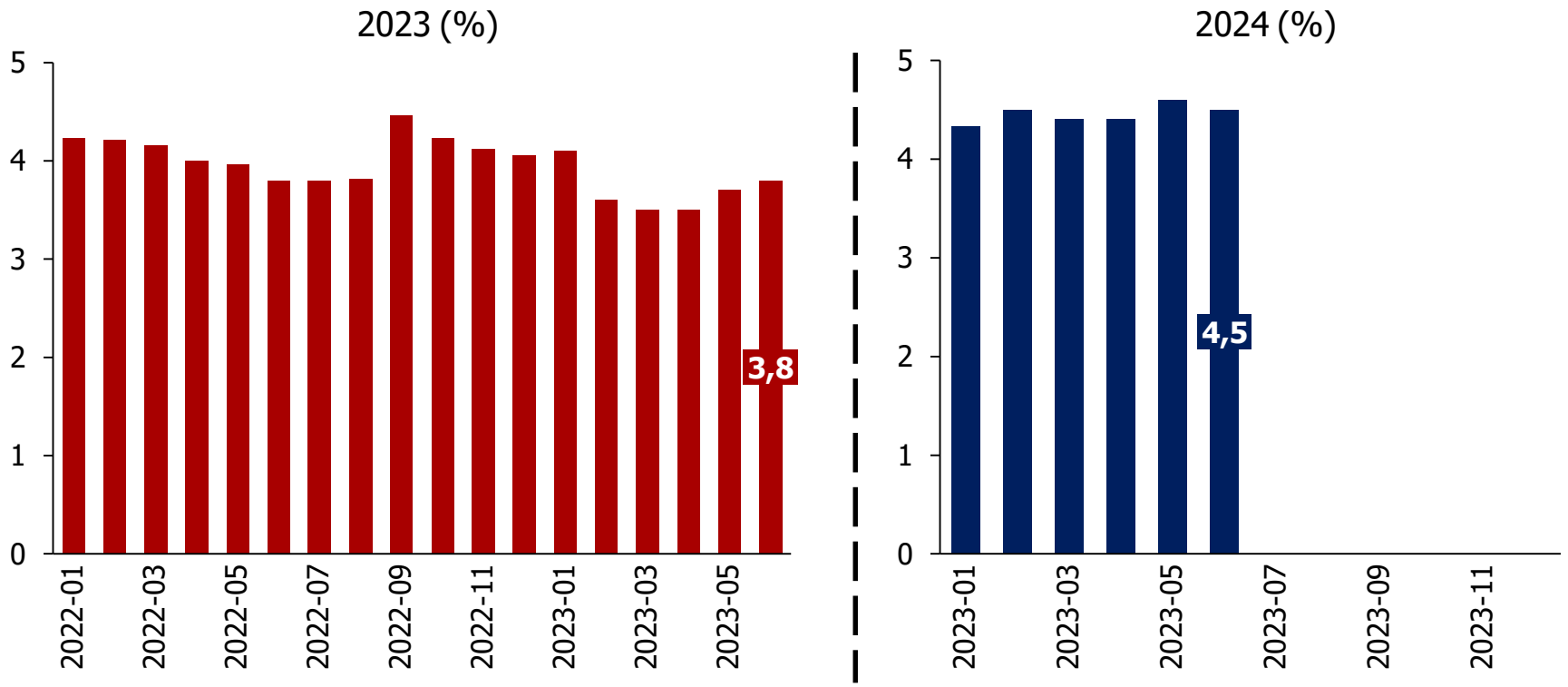
Döviz kuru beklentileri (ABD doları/TL) Ocak 2022 – Haziran 2023

Kaynak: TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, TEPAV görselleştirmeleri

Haziran ayında piyasa katılımcılarının 2023 yılı büyüme beklentisi %3,8'dir.
2024 yılı beklentisi ise %4,5'e gerilemiştir.

GSYİH Büyüme beklentileri (%) Ocak 2022 – Haziran 2023

Kaynak: TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, TEPAV görselleştirmeleri

Genel Değerlendirme -1

- 2023 yılı birinci çeyrek büyüme oranı yüzde 3,8 oranında gerçekleşmiştir. Finans ve hizmet sektörleri büyümeyi yukarı çekerken, tarım ve sanayi sektörleri daralmıştır. İnşaat sektöründe ise toparlanma devam etmektedir. Harcamalar tarafında da özel ve kamu tüketimi ile yatırım harcamaları büyümeye pozitif katkı verirken, net dış talep ve stok azalışı olumsuz etkilemiştir.
- 2023 yılının ikinci çeyreğine ait üretim ve satış göstergeleri deprem döneminde gözlenen duraksamanın büyük ölçüde telafi edildiğini göstermekle birlikte, elektrik tüketimi, tüketici ve inşaat sektörü güven endeksleri Haziran ayında gerilemiştir.
- Dış ticaret hadleri tarihi dip seviyelerinden artışa geçmiştir ancak, ithalat miktar olarak güçlü seyrederken ihracat gerilemektedir. Bu nedenle, turizm gelirlerindeki olumlu seyre rağmen, cari işlemler açığı yüksek düzeyini korumaktadır.
- Cari açığın finansmanında, Merkez Bankasına yatırılan yabancı para mevduatların da katkısıyla kredi ve mevduatlar en büyük kalemi oluşturmaktadır. Merkez Bankası rezervleri gerilemiş, net rezervlerdeki düşüş yıl sonuna kıyasla 27 milyar doları aşmıştır.
- İşsizlik oranı çift haneli düzeyini korumakta, geniş tanımlı işsizlik oranlarında belirgin artışlar gözlenmektedir.

Genel Değerlendirme -2

- Bütçe dengesi geçen yılın ilk beş ayında fazla vermişken bu yıl önemli miktarda açık gerçekleşmiş, buna paralel olarak Merkezi Yönetim borç stoku da artmaya devam etmiştir.
- Merkez Bankası, Haziran ayı Para Politikası Kurulu toplantısında politika faizini 650 baz puan artışla yüzde 15 seviyesine yükseltmiştir. Para politikası duruşunun gerektiği zamanda ve gerektiği ölçüde kademeli sıkılaştırılacağı mesajı verilirken, makro ihtiyati çerçevenin de etki analizleri yapılarak kademeli olarak sadeleştirileceği belirtilmiştir.
- Haziran ayında Türk lirası yüzde 25 dolayında değer kaybetmiştir.
- Tüketici enflasyonu Mayıs ayında doğalgaz desteklerinin neden olduğu "sıfır fiyat" uygulamasının katkısıyla düşük düzeyde gerçekleşmiş ve yıllık enflasyon yüzde 40 seviyesinin altına gerilemiştir. Buna karşılık çekirdek göstergelerde ve hizmet enflasyonunda yükselişler sürmektedir.
- Önümüzdeki dönemde enflasyonun seyrinde başta petrol, doğal gaz ve gıda fiyatları olmak üzere küresel emtia fiyatlarının düşüşünü sürdürmesi aşağı yönlü bir faktördür. Diğer taraftan, para ve kur politikası, makroihtiyati düzenlemeler ve kamunun belirlediği fiyatlarda (enerji, tütün, ÖTV vb) yapılacak tercihler iç talep ve maliyetlerin seyrini belirleyecektir.

Gaziantep İli
Sosyal ve ekonomik yapı

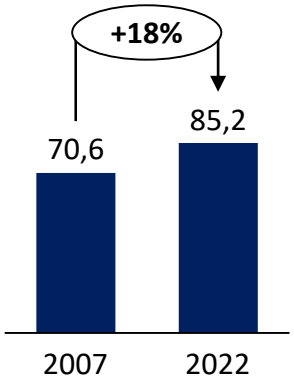
- Nüfus ve göç
- Büyüme
- Dış ticaret
- İstihdam

Gaziantep ili toplam nüfus sayısı 2022 yılında 2,1 milyon

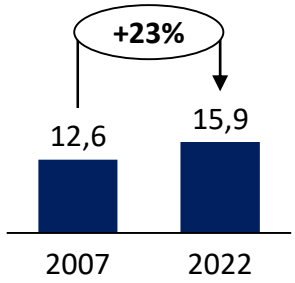
Toplam nüfus 10 yılda Türkiye ortalamasının üzerinde arttı

Nüfus, milyon, 2007-2022

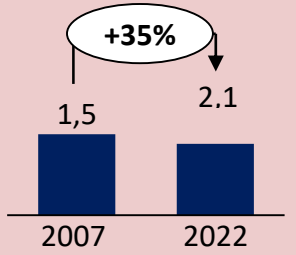
Türkiye

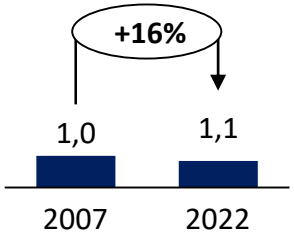
İstanbul

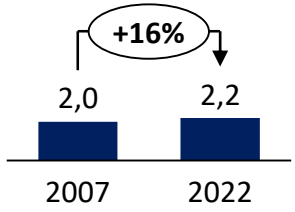
Gaziantep

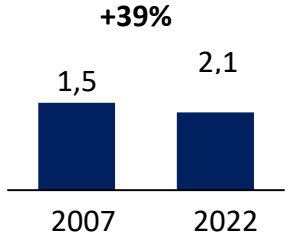
Kahramamaraş

Adana

Şanlıurfa

Kaynak: TÜİK, Nüfus İstatistikleri, TEPAV görselleştirmesi

Gaziantep ili en fazla göçü Şanlıurfa'dan alırken en fazla göçü İstanbul'a verdi.

2021 yılında Gaziantep'in verdiği toplam göç 30516 kişi

Gaziantep ilinin diğer illere verdiği-aldığı göç, kişi, 2021

Gaziantep'in diğer illerden aldığı göç, kişi

1	Şanlıurfa	8119
2	İstanbul	4021
3	Kilis	2377
4	Kahramanmaraş	3037
5	Adıyaman	2065
6	Hatay	2790
7	Adana	2365
8	Mersin	2014
9	Ankara	2158
10	Antalya	1570

Gaziantep'in diğer illere verdiği göç, kişi

İstanbul	4021
Şanlıurfa	8119
Kahramanmaraş	3037
Antalya	1570
Hatay	2790
Ankara	2158
Mersin	2014
İzmir	1018
Adana	2365
Adıyaman	2065

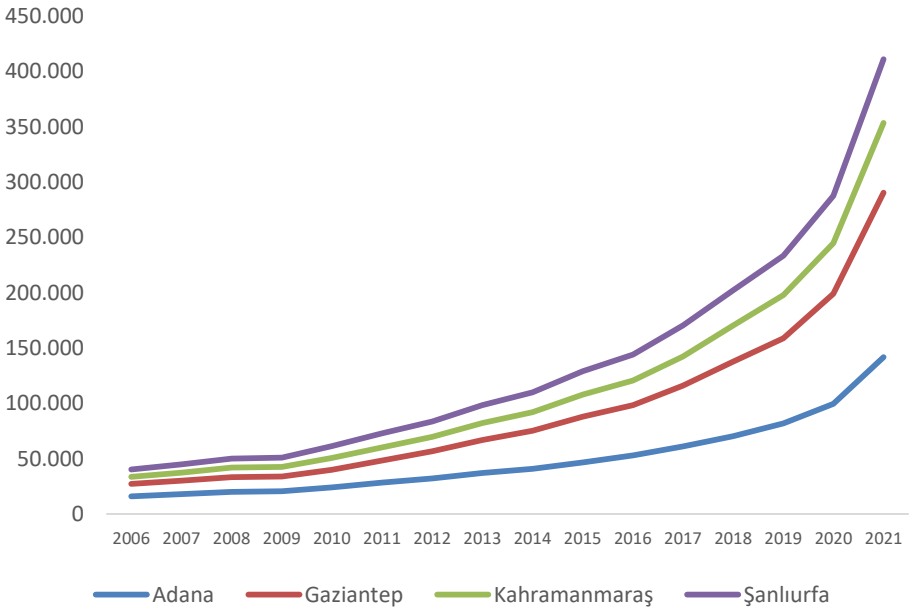
Kaynak: TÜİK, Göç İstatistikleri, TEPAV görselleştirmesi

2006 yılında Gaziantep'in GSYH'si 11 milyon TL iken bu rakam 2021 yılında 148 milyar 273 milyon TL

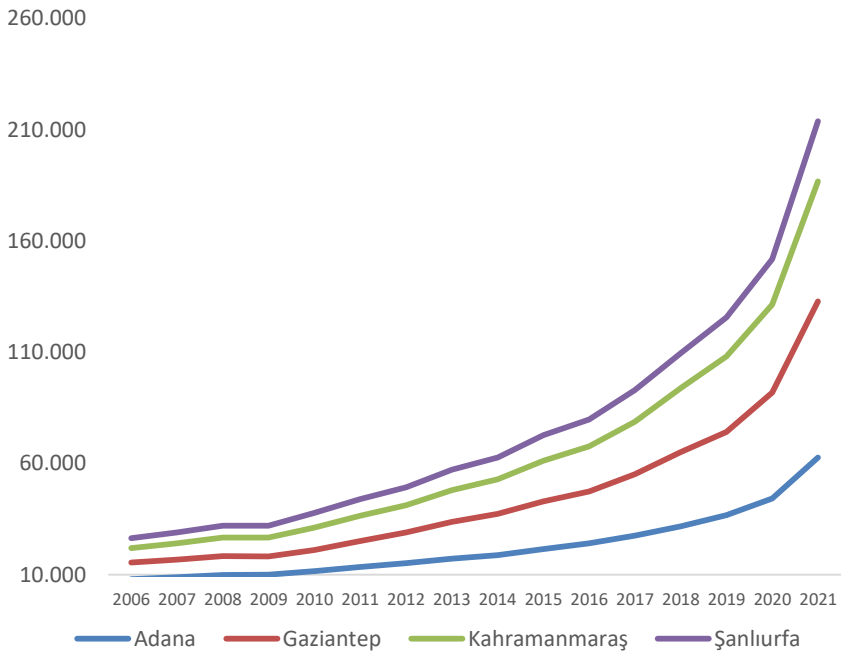
Kişi başı milli gelirde Gaziantep, Şanlıurfa, Kahramanmaraş'tan daha iyi konumda

Gaziantep ve seçili illerin yıllık GSYH ve kişi başı GSYH değerleri, 2004-2021

GSYH, milyar TL

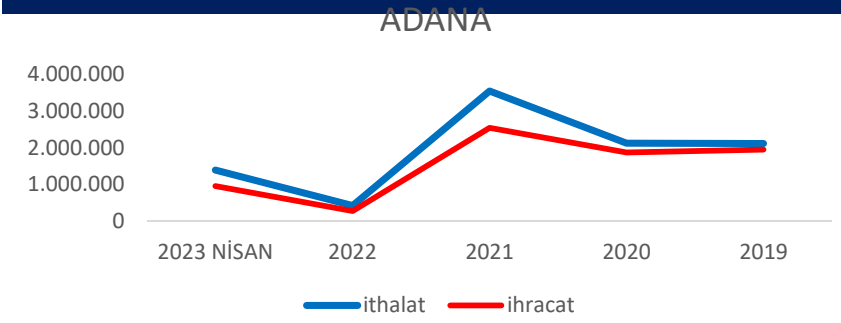
Kişi başı GSYH, bin TL

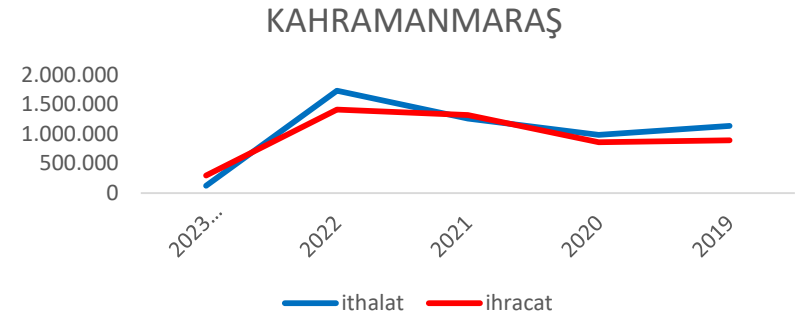

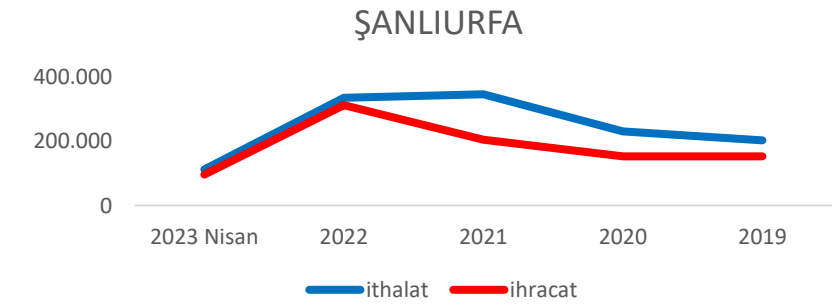
Kaynak: TÜİK, Bölgesel Hesaplar, TEPAV görselleştirmesi

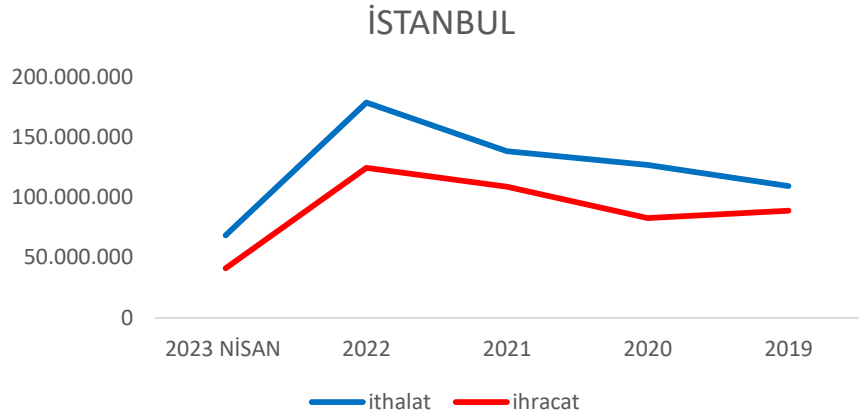
Gaziantep, dış ticarette rekabet gücünü artırabilir

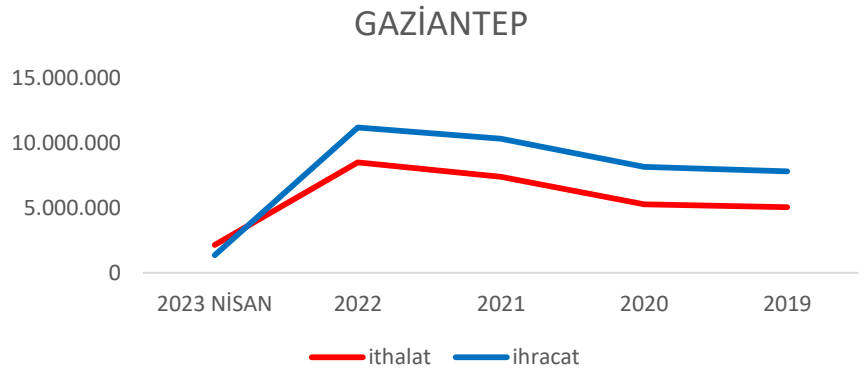
İhracat-İthalat, milyon dolar, aylık, 2019-2023 NİSAN

Kaynak: TÜİK, TEPAV hesaplamaları

Gaziantep'de sektörel krediler içerisinde en büyük payı tekstil sektörü aldı

Kredi performans oranı en yüksek olan sektörler: İnşaat ve Toptan Ticaret ve Komisyonculuk alanlarıdır

Gaziantep'de sektörel kredi dağılımı, 2022-12

	Kredi Tutarı, bin TL	Takipteki kredi tutarı, bin TL	Kredi Performans Oranı, %
Gıda Meşrubat ve Tütün	16.623.169	664.518	3,84
İnşaat	3.249.198	559.584	14,69
Metal ve İşlenmiş Maden	797.984	11.926	1,47
Finansal Kuruluşlar	360.266	2.142	0,59
Tekstil ve Tekstil Ürünleri	67.870.738	1.028.901	1,49
Toptan Ticaret ve Komisyonculuk	13.405.563	557.026	3,99
Turizm	542.089	11.378	2,06
Ziraat ve Balıkçılık	7.480.828	104.401	1,38
Enerji	16.807.206	65.263	0,39
Denizcilik	65.572	28	0,04

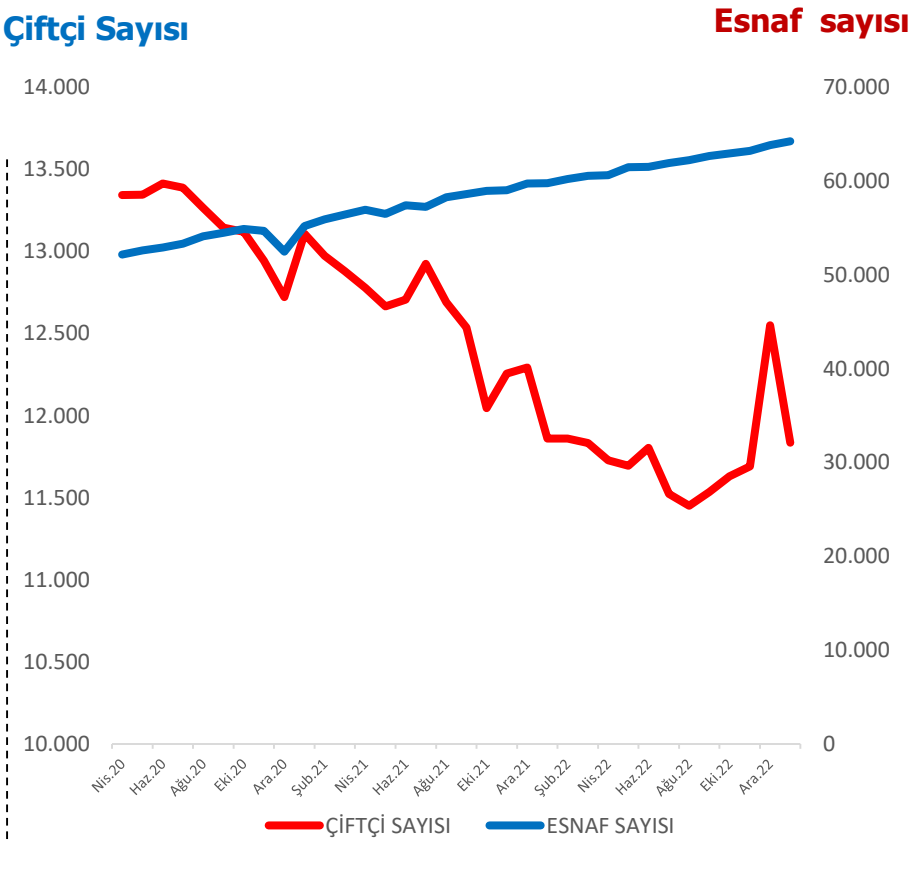
Kaynak: BDDK Fintürk, TEPAV görselleştirme

Not: Performans oranı (Takibe dönüşüm oranı): Takipteki alacakların toplam nakdi krediler içerisindeki payını göstermektedir.

Ücretli çalışan istihdamında pandeminin olumsuz etkisi telafi edildi

Çalışan sayısı, Gaziantep, bin kişi, aylık, Nisan 2020– Ocak 2023

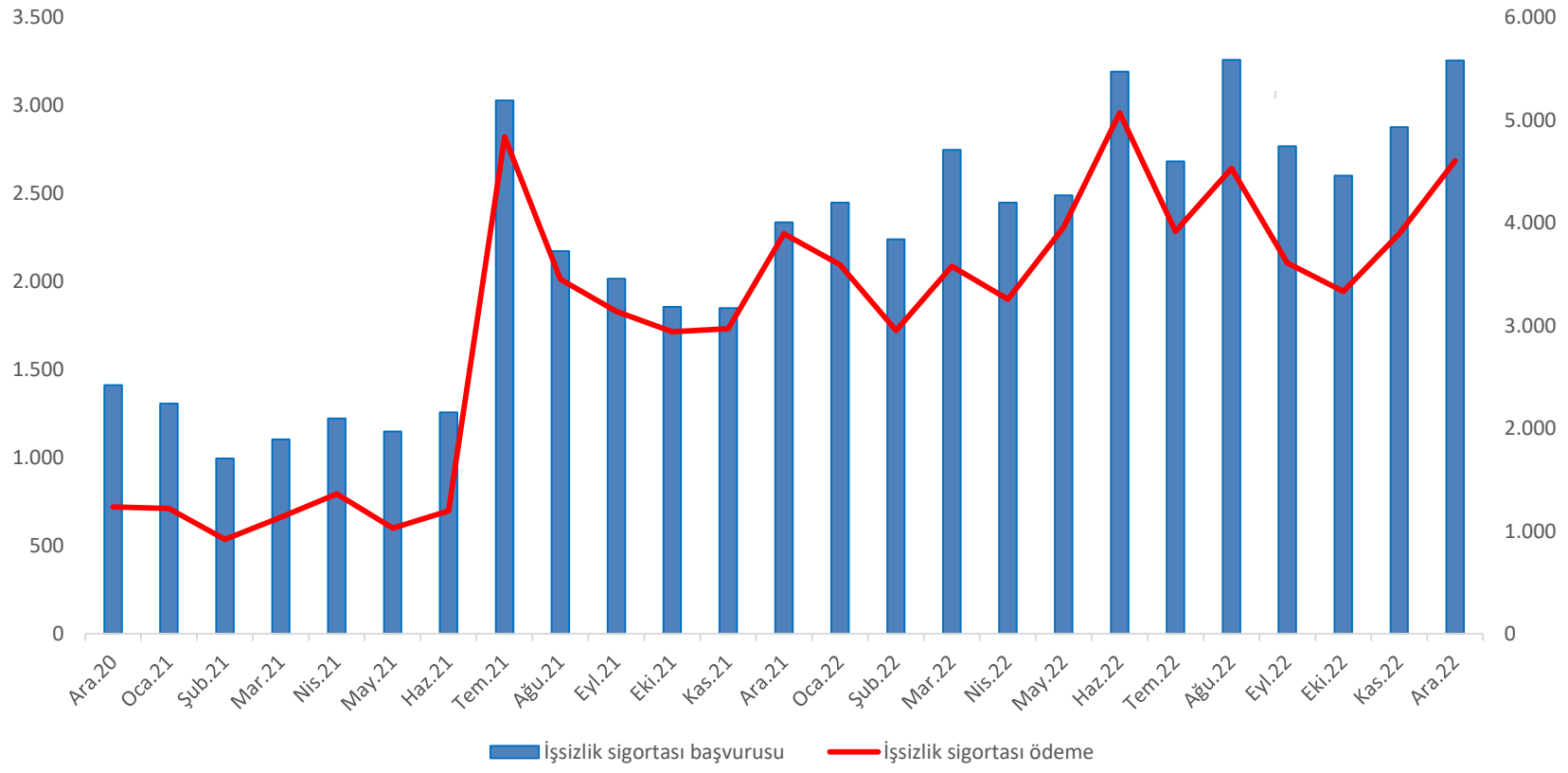

Kaynak: SGK

İşsizlik ödeneğine başvurular COVID-19 etkisiyle Nisan'da en yüksek seviyesini görse de Kasım 2022 itibarıyla 3100 seviyesinde gerçekleşti.

Çalışan sayısı, Gaziantep, bin kişi, aylık, Aralık 2020 – Aralık 2022

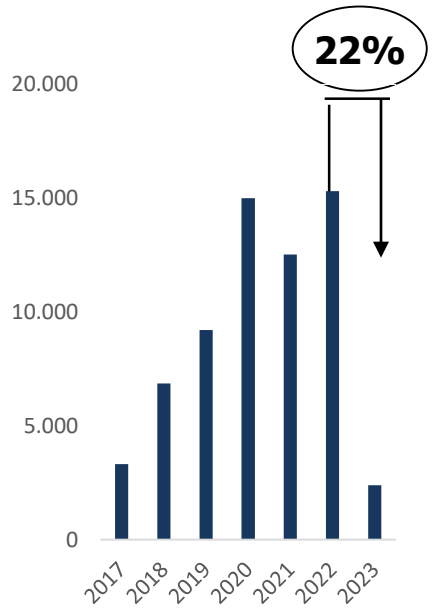

Kaynak: İŞKUR

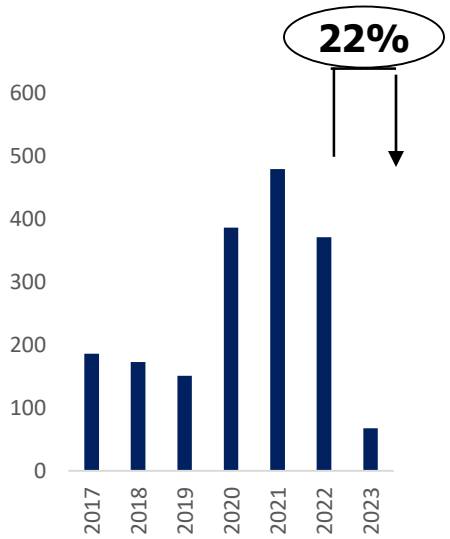
Gaziantep, yatırım ve teşviklerden 2021'de daha çok yararlandı

01.01.2017 - 30.03.2023 tarihleri arasında düzenlenen yatırım teşvik belgeleri, sabit yatırım tutarı, 2017 -Mart 2023

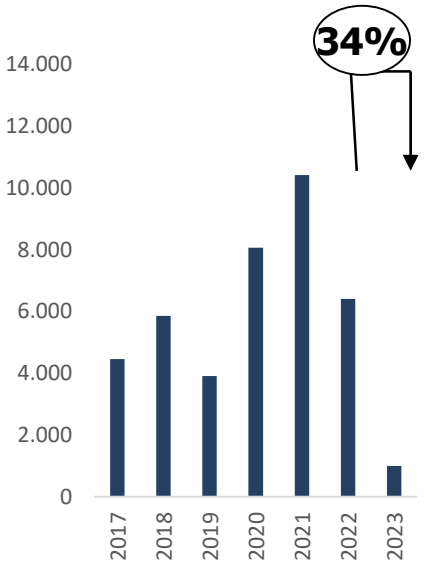
Sabit yatırım tutarı, milyon TL

Yatırım teşvik belgeleri, belge adedi

Yatırım teşvik belgeleri, istihdam

Kaynak: Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, TEPAV görselleştirmesi

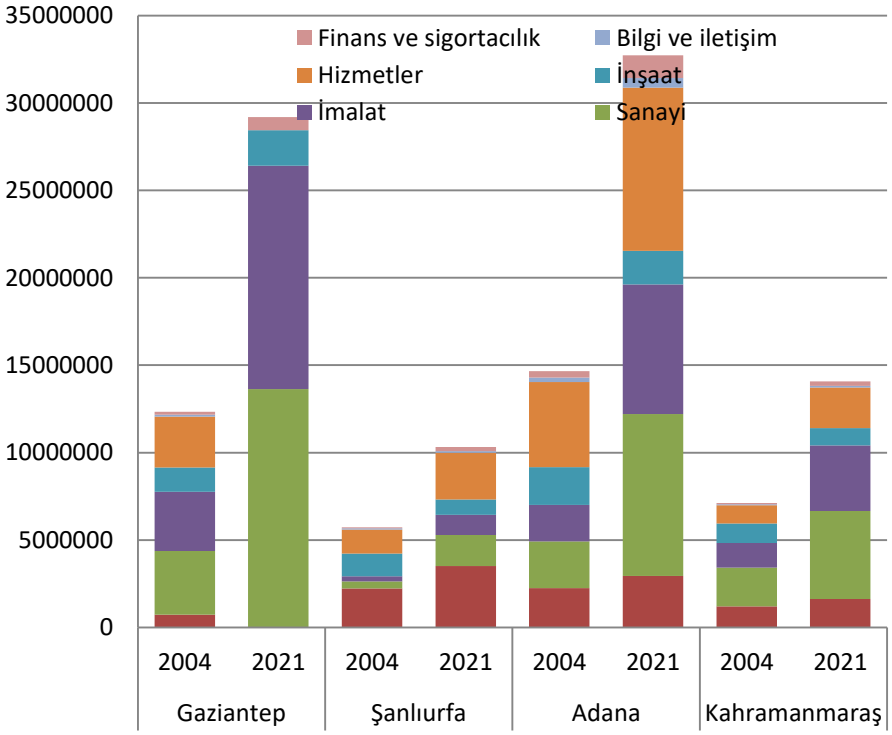
Gaziantep İli
Sektör bazlı analizler

- Sektörel dağılım
- Tarım
- Turizm
- Eğitim
- Sağlık

Çevre illerine kıyasla Gaziantep'te **Sanayi ve İmalat sektörleriyle** ön plana çıkıyor.

Gaziantep İnşaat ve Gayrimenkul sektörlerinin GSYH'deki payı daha düşük.

GSYH'nin sektörlere göre dağılımı, %, Türkiye ve Gaziantep, 2004 ve2021

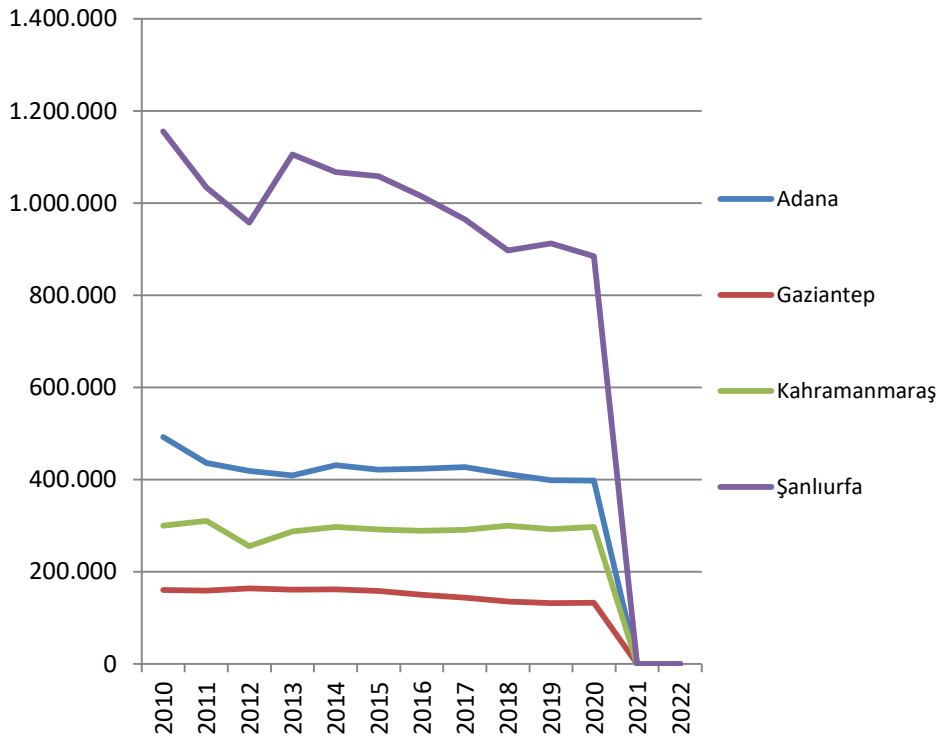
	Yıl	Tarım	Sanayi	İmalat	İnşaat	Hizmetler	Bilgi ve iletişim	Finans ve sigortacılık
Gaziantep	2004	736843	3631908	3394099	1395579	2907357	110132	157132
	2021	1510237	13627003	12791561	2032099	7714783	165884	744121
Şanlıurfa	2004	2225944	410939	280643	1308903	1367364	83862	52524
	2021	3507657	1785431	1141949	1010497	2663213	88718	243177
Adana	2004	2248488	2664399	2097162	2161616	4866855	248406	372823
	2021	2936326	9272215	7404602	1871724	9342654	5561565	1287783
Kahramanmaraş	2004	1199617	2227219	1398289	1129155	1039131	51896	66962
	2021	1621431	5039689	3742739	844225	2312036	103088	241655

Tarım alanı bakımından Şanlıurfa Gaziantep'in önünde

Meyveler, içecek ve baharat üretimine ayrılan tarım alanları ile sebze bahçeleri alanı oranlarında, Gaziantep'te Şanlıurafa'dan daha yüksek

İşlenen tarım alanı istatistikleri, Gaziantep ve emsal iller, 2004-2022

İşlenen tarım alanı

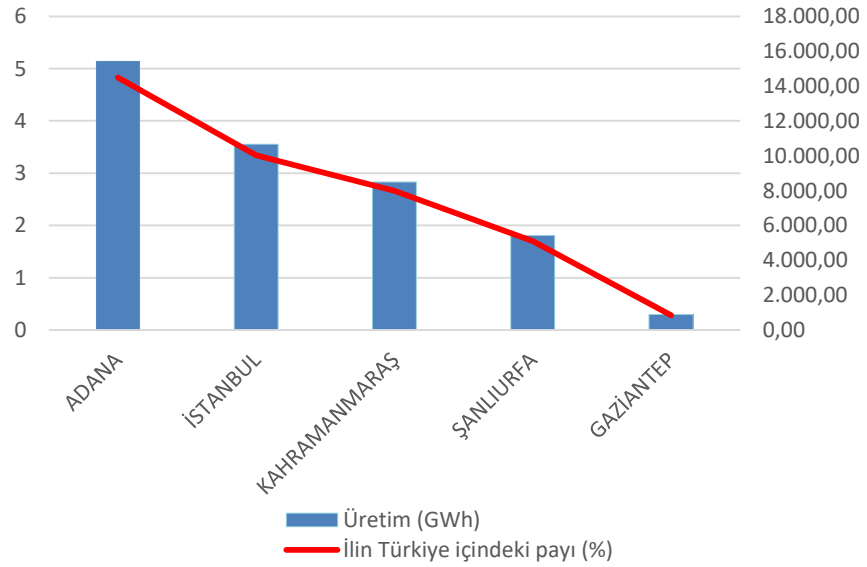
Bitkisel üretim faaliyetine göre işlenen tarım alanı, ilin kendi içerisindeki toplam tarım alanlarından alınan pay, %

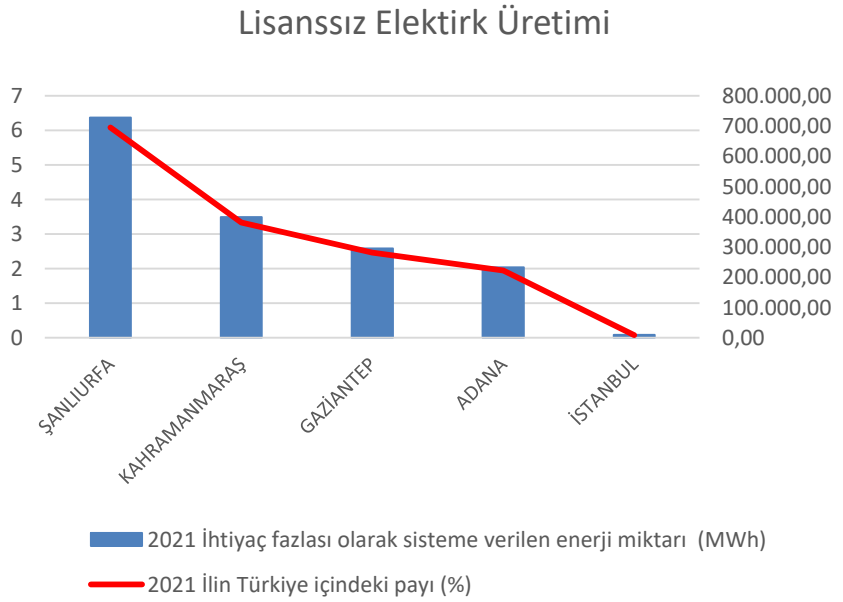
	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı	Sebze bahçeleri alanı	Meyveler,içecek ve baharat bitkileri alanı	Süs bitkileri alanı
Gaziantep	105	3,412	62,051	0,000
Şanlıurfa	68,963	1,126	15,749	0,000
Kahramanmaraş	71,110	2,641	17,406	0,000
Adana	73,746	6,839	17,509	0,029

Kaynak: TÜİK

Çevre illerine kıyasla Gaziantep'te lisanslı elektrik üretim sektörünün payı düşük

Lisanslı ve lisanssız Elektrik üretim dağılımı, %

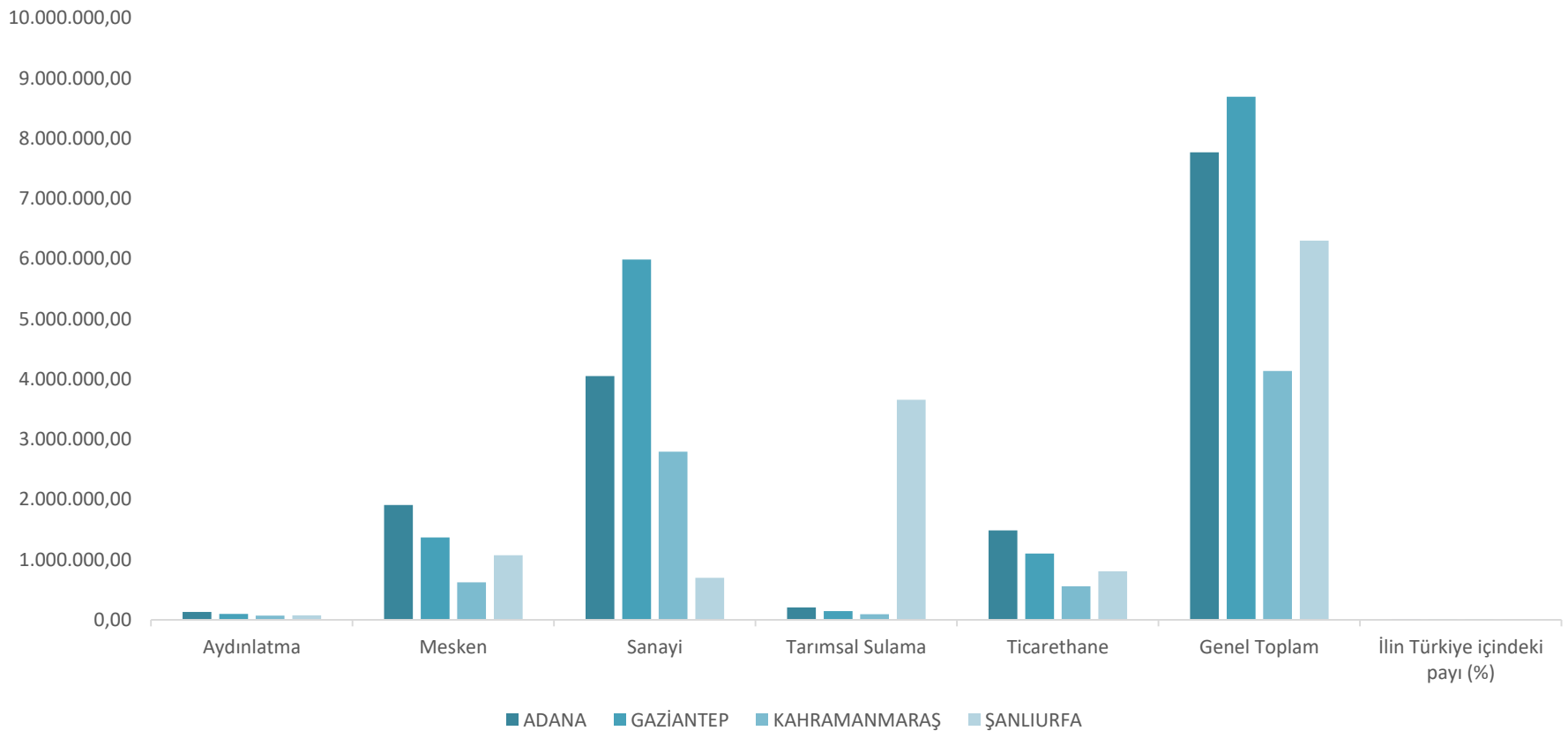

Kaynak: TÜİK, Bölgesel Hesaplar, TEPAV görselleştirmesi

Çevre illerine kıyasla Gaziantep'te elektrik tüketimi sanayide odaklanmıştır

Elektrik tüketim dağılımı,2021 %

2021 yılında Gaziantep'te bulunan turizm belgeli konaklama tesislerine geliş sayısı 430 bin oldu

İlçelere göre turizm işletme belgeli konaklama tesislerinde tesislere geliş, geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranlarının dağılımı, 2022

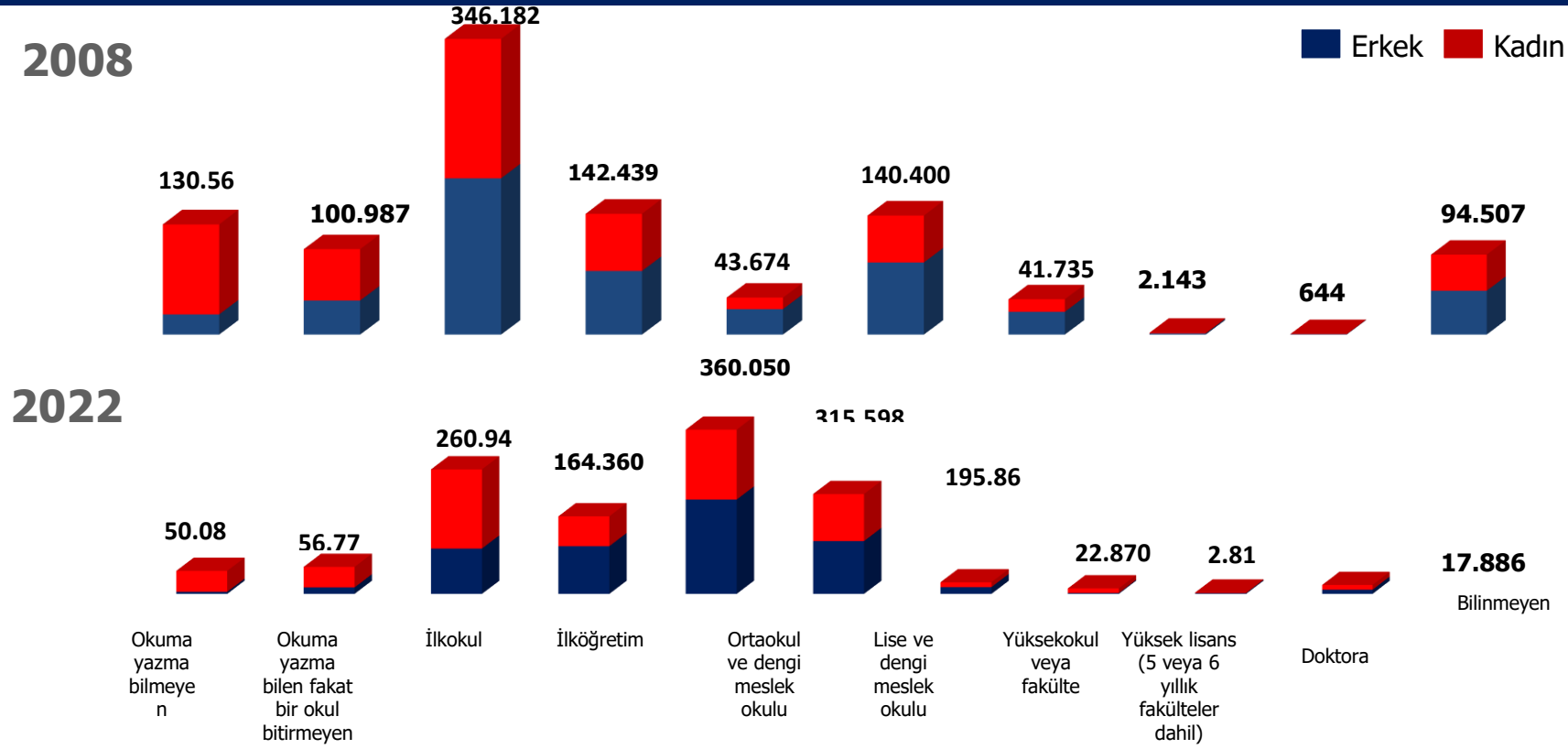
İLLER	İLÇELER	TESİSE GELİŞ SAYISI			GECELEME			ORTALAMA KALIŞ SÜRESİ			DOLULUK ORANI(%)		
		YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM
Gaziantep	İslahiye		2 652	2 652		3 070	3 070	0,00	1,16	1,16	0,00	24,37	24,37
	Nizip	963	8 105	9 068	1 399	12 951	14 350	1,45	1,60	1,58	3,47	32,12	35,59
	Şahinbey	75 496	399 127	474 623	126 514	612 318	738 832	1,68	1,53	1,56	8,15	39,44	47,59
	Şehitkamil	87 991	424 788	512 779	170 198	674 205	844 403	1,93	1,59	1,65	9,81	38,87	48,68
	Toplam	164 450	834 672	999 122	298 111	1 302 544	1 600 655	1,81	1,56	1,60	8,93	39,00	47,93

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, TEPAV görselleştirmesi

2008 yılı ile kıyaslandığında Gaziantep'in nüfusun eğitim seviyesi yükselmiş

2020 yılında bitirilen eğitim durumu açısından lise ve dengi meslek okulu ön plana çıkıyor

Bitirilen eğitim durumu, 15 ve daha yukarı yaştaki nüfus, 2008-2022

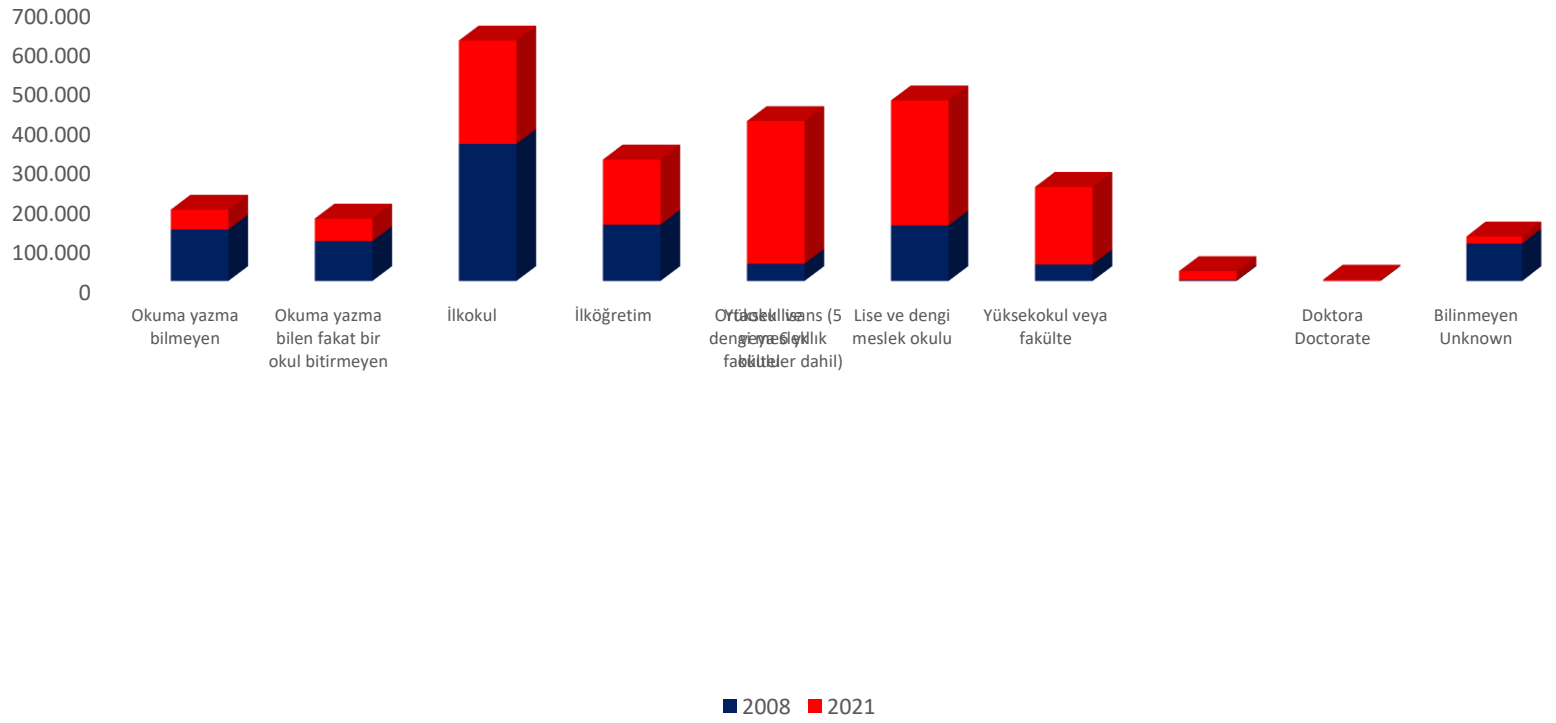

Kaynak: TÜİK, Eğitim İstatistikleri, TEPAV görselleştirmesi

2008 yılı ile kıyaslandığında Gaziantep'te nüfusun eğitim seviyesi yükselmiş

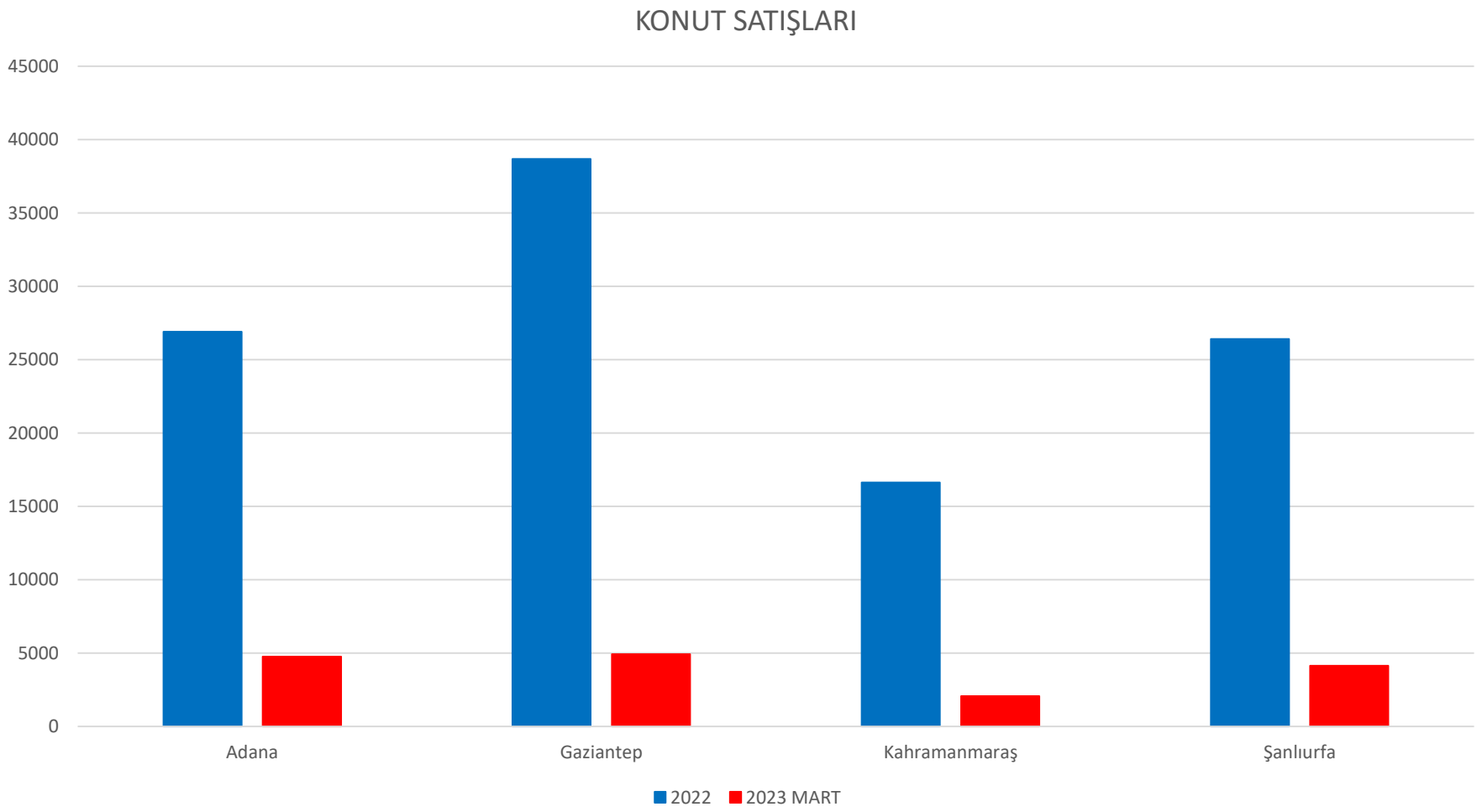
2008'de nüfusun yüzde 7'si yüksekokul veya fakülte seviyesinde eğitime sahipken 2021'da bu oran yüzde 16'ya çıktı

Bitirilen eğitim durumu, 15 ve daha yukarı yaştaki nüfus, %, 2008-2021

Kaynak: TÜİK, Eğitim İstatistikleri, TEPAV görselleştirmesi

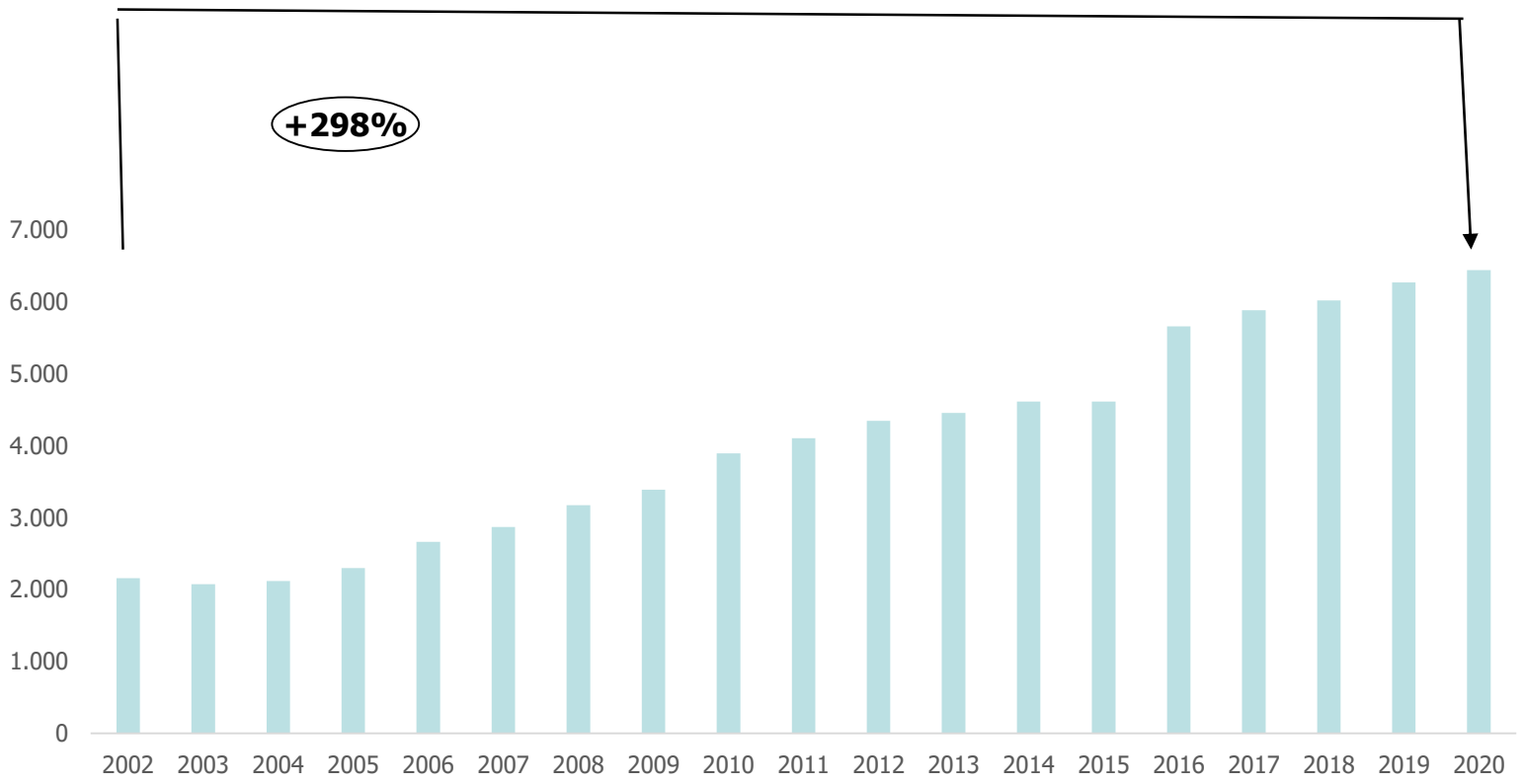
2022 yılı 2023 MART KONUT SATIŞ SAYILARI

Hastane yatak sayısı artış eğilimde

2002'den bu yana yatak sayılarında yüzde 64'lik bir artış var

Hastane yatak sayısı, 2002-2020

Kaynak: TÜİK, Sağlık İstatistikleri, TEPAV görselleştirmesi